

Wək Min

Wək Min Rəha Aposol Min

Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Wək Min

?Pah təməte naoa u? Luk təməte naoa u. Afin e “Nəghatən əkuəkir rəha naoa u Luk” o nitunən məmə Luk in pah.

?Təməte tatuwin kəm pah? Luk təməte naoa u tatuwin kəm in kit, nərgin u Teofilas, etəm kitəh əm itəm Luk təməte naoa u “Namnusən Təwir Itəm Luk Təməte” tatuwin kəm in. Nərig u, nıpətin təmə, “Etəmin itəm tokeike Uhgın.” Luk təməte naoa u tatuwin kəm suah u, mətə in titun məmə Iaihlə tepət okotafin min.

?Nəmegəhən təhro nulan nian təməte? Naoa min rəha Namnusən Təwir koatəghat-in nəmegəhən ne nimisən rəha Iesu. Naoa u tatən-iarəp məmə niməfak təmahro mətuoun. Naoa u məsin tatəghat-in təpət e wək rəha Pita, kən məsin min tatəghat-in nəmegəhən ne wək rəha Pol.

?Təməte naoa u o naka? Luk təməte naoa u matən məmə niməfak təmahro min nulan mətuoun, kən otəhro min nulan niməfak otatəwiə. Kən e naoa u, kitat okotehm məmə iəfak min okotəhruhalpın nəghatən kəm netəm Isrel ne netəm Iaihlə min itəm kətolkeike məmə okotitun nəukəti nahatətən rəhalat. E naoa u, kotəplan məmə kapman rəha Rom tatəto nəghatən rəha Pol. Kən matəplan məmə Luk ne Pol kiolkeike məmə netəmin rafin itəm Rom tatəməmə elat, ilat okotən nıpahrienən e Iesu.

Uhgın təmən məmə otahl-ıpa Narmin rəhan

1 ¹Teofilas, e rəhak naoa itəm eməte aıpən, eməte nolən min rəha natimnat rafin itəm Iesu təmatol ne matəgətun netəmin lan. ^a ²Naoa əh tatən-iarəp nian Iesu təmətuoun rəhan wək mətoarus Uhgın təmıləs matuwın e Nego e Neai. Mətə aıpən,

təməsuwīnən əh e Nego e Neai, Narmin Rəha Uhgīn tēmətāsitu lan mēmə otəgətun rəhan aposol^b min.^c ³E nian tēməmegəh min e nimisən, nian tepət tatuwa olat kən ilat kotəplan in e nian kitiəh kitiəh e nian foti, kən matol əp in kəm ilat mēmə okotitun mēmə in tēməmegəh pahrien e nimisən. Kən e nian min əh, tēmatəgətun ilat e nərəmərəən rəha Uhgīn.^d ⁴Nian Iesu tēmətatiḡ əh ilat min ilat, in tēmən-ipən nəghaten kit kəm ilat mēmə, “Itəmat onəsotaupənən motiet u e Jerusalem. Onəkotəkəike kətatiḡ motətoarus onəkotos Narmin Rəha Uhgīn, u rəhak tata tinəmən-iəkis rəkis mēmə otos-ipinə kəm itəmat, tahmen min mēmə inu io iatən-ipinə kəm itəmat.^e ⁵Aupən Jon tēmatol baptais e netəmim e nəhau, mətə otəsuwəhən, Uhgīn in otol baptais etəmat e Narmin Rəhan.”^f

Uhgīn tēmīləs Iesu muwīn e Nego e Neai

⁶E nian min əh, itəm aposol min kəmotatiḡ ilat Iesu, kəmotətapəh ron mēmə, “?Iərəmərə, tinuwa e nian ətuatip əh-roiu mēmə ik onəkol kitat netəm Isrel okotərəmərə min e nitən min rəhatat, o kəp?”^g ⁷Mətə Iesu tēmən-ipən kəm ilat mēmə, “E nian min rəha natimnat min əh, Uhgīn tēməhluaiḡ-in otəmat, okol itəmat nəsotitunən. Rəhak tata pišin əm, in tinitəpun rəkis e rəhan nəsanənən.^h ⁸Mətə e nian Narmin Rəha Uhgīn otuwa matig etəmat, itəmat onəkotos nəsanənən. Kən itəmat onokotəkəike motuwīn motən-iarəp rəhak nəghatən əpəh Jerusalem, ne ikin min əpəh Jutia, ne Sameria, kən ne ikin min rafin e nətueintən.”ⁱ

⁹Nian tēmən rəkis əm nəghatən əh kəm ilat, kən Uhgīn tēmīləs-irəkis in tinər matuwīn e neai. Nian ilat kəmoatəplan, kən napuə kit təmuwa malpin, kən ilat kəməsotəplan minən. ¹⁰Nian kəmotitəḡpər əh e neai moategəs-in, roiu aḡin-əh, suah mil kəiu kəmian e natimnat ruən kəmuət-arəpa muətul iluḡin elat, ¹¹kən muən-ipən kəm ilat mēmə, “!Netəm Kalili! ?Təhrol nəkoatətul ikin-u moatəḡpər nəpo lan e napuə? Iesu əh itəm Uhgīn tēmīləs-irəkis otəmat mīləs mər matuwīn e neai, in otəpanitəliḡ-pa min tahmen-pən əm e itəm əh, itəm tər matuwīn.”^j

b 1:2 “Aposol” in suah kit itəm Iesu Kristo tēmahl-ipa o nən-iarəpən rəhan nəghatən. Nian nakotafin nəghatən əh “aposol” e naoa u, nipətin tən mēmə netəmim tuelef rəha Iesu u kəmotaliwək ilat min. Kən e naoa u, Pol tēmən mēmə in min aposol kit rəha Iesu, mətə in tēməsaliwəkən ilat netəmim tuelef min əh. Naoa əh, in tatəghat tepət e aposol mil, Pita ne Pol. **c** 1:2 Mak 16:19; Luk 24:49-51 **d** 1:3 Luk 24:36-49; Wək 10:41 **e** 1:4 Luk 24:49; Jon 14:16-17; Wək 2:33 **f** 1:5 Mat 3:11 **g** 1:6 Luk 24:21 **h** 1:7 Mak 13:32 **i** 1:8 Mat 28:19; Luk 24:48 **j** 1:11 Mat 26:64; Luk 21:27

Aposol min

¹²Kən aposol min kəmotiet e nitot u katən məmə, Nitot Rəha Nig U Olif, motitəlig-pən Jerusalem itəm sənəmə in isəu pik, in iuəhkir əm.^k ¹³Nian kəmotiet-arəpən Jerusalem, kəmotuwın e nīpəgnoa nimə kit əpəh ilis lan itəm koatatig ikin. Aposol min əh, nərgilat u Pita ne Jon ne Jemes ne Antru, kən Filip ne Tomas, kən Patolomiu ne Matiu, kən Jemes nəti Alfeas, kən Saimon Selot,^l kən Jutas nəti Jemes.^m ¹⁴Netəm min əh ne nīpitan min, ne Meri u mama rəha Iesu, ne pia Iesu min, ilat koatuwa moatəfak kitiaəh nian tēpət.

Etəmim itəm otos nəmə Jutas

¹⁵Nian neen tinuwa minuwın rəkis, kən netəm min u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiaəh. Ilat tēpət, tahmen e wan-hanrit-tuente ilat rafin. Kən Pita təmətul matəghat kəm ilat məmə, ¹⁶“Piak min ne winik min. Nəghatən rəha Naoa Rəha Uhgın otəkəike muwa mol nīpahrienən lan, itəm nuwəh aupən Narmın Rəha Uhgın təmos-ipən nəghatən kəm Kig Tefit, kən Kig Tefit təmən-iarəp suah u Jutas məmə in otit netəmim motuwın kaskəlīm Iesu. Kən nəghatən əh tinuwa əh-roiu minol nīpahrienən lan.ⁿ ¹⁷Jutas kitat min kitiaəh əm. Kən in rəhan əh-ikin wək itəm təmatol mətəsitu etat.”

¹⁸(Jutas u inu təmos-nəmtin nəptən kit e məni u təmos e nolən rat itəm təmol. E nəptən əh, təmiet morin kən kəhap nərpın nisgan tiet.^o ¹⁹Kən netəm Jerusalem kəmotətə nəghatən əh, kəmotəun-in nəptən əh e nəghatən ikin məmə, “Akeltama,” nīpətin u məmə Nəptən e Nita.)

²⁰Kən Pita təmən məmə, “E Naoa Rəha Napuən Min, nəghatən kit tatən məmə,

“Təwir məmə rəhan nimə tatətul əpnəpın əm, okol etəmim kit təsətigən ikin.^p

“Kən nəghatən kit min tatən min-nulan məmə,

“Təwir məmə etəm pisin kit otuwa mos nəmeen mol wək rəhan.”

²¹⁻²²“Kən tol nəhlan, okotəkəike kilesipər suah kit itəm təmehm e niganəmtin nəmegəhən rəha Iesu e nīmīsən, kən in otuwa min mehm kitat məmə otən-iarəp Iesu məmə in Iəməmə rəhatat. Suah u, in suah kit itəm kitat min kəmoatan aupən e nian min u itəm Iəməmə Iesu təmətaliwək lan. Suah un in suah kit itəm təmətətig nian Jon təmətən-iarəp nəghatən rəha nolən bəptais etəm, muwa mətəarus-pən nian itəm Uhgın təmos-irəkis Iesu o kitat mīləs mər muwın e Nego e Neai.”^q

k 1:12 Luk 24:50-53 l 1:13 Əplan-tu futnot e Mat 10:4. m 1:13 Mat 10:2-4

n 1:16 Sam 41:9 o 1:18 Mat 27:3-8 p 1:20 Sam 69:25; 109:8 q 1:22 Mak 1:9; 16:19; Jon 15:27

²³Kən ilat kəmotən-iarəp nərgi etəmim kəiu, kit nərgin u Josep u nian neen kətaun-in məmə Pasapas o Jastas, kən kit min, nərgin u Matias.
²⁴Kən ilat kəmotəfak motən məmə, “Iəramərə, ik nəkitun niki netəmim rafin. Ik asitu etimat məmə suah mil u, in pəhruən ik nīnəmitəpun rəkis
²⁵məmə otaskəlim wək u rəha aposol itəm Jutas təmapəs məmə otuwin e suatip itəm tərət, iman ətuatip ikin.”
²⁶Nian kəmotəfak rəkis, ilat kəmoturin kəpiel neen, kotahmen e tais, məmə otəgətun məmə pah otos wək əh, kən nərgi Matias təmiet. Kən ilat kəmotiləs-ipən Matias məmə in aposol kit, kən roiu tinol min tuelef aposol ilat rafin.

Narmin Rəha Uhgīn təmuwa e nəmegəhən rəhalat

2 ¹E nian rəha Pentekos,^r lafet kit rəha noanol min rəha Isrel, netəm min u itəm koatahatətə e Iesu kəmotuwa kitiah.^s ²Kən roiu agin min, kəmotətə nat kit təmisi-pər e neai tahmen e nīmətag asol kit tatelel nat, kən nat əh kəmotətə təmuwa mər rafin e nīpəgnoa nīmə itəm koatəpələh ikin.
³Kən ilat kəmotəplan nat kit tahmen e nīgəm təmuəp. Kən ləpləpin nīgəm min əh, kəmotiwīg motan ahmen-in netəmim rafin itəm koatəpələh əh imə.^t ⁴Kən ilat rafin, Narmin Rəha Uhgīn təmuwa mərīoah mətətig elat, kən minos-ipən nəsanənən kəm ilat, mol ilat kīnoatəghat e nəghatən ik pisin min.^u

⁵Kən noanol min neen əh-ikin rəha netəm Isrel itəm koatəfak kəm Uhgīn. Ilat kəmotisi-pən ik pisin pisin min mətə kotatīg Jerusalem.
⁶Nian ilat kəmotətə nəghatən min əh, netəmim tepət kəmotuwa. Kən ilat kəmotaut pik mətə-inu kəmotətə nəghatən min rəhalat itəm netəm min əh koatən. ⁷Kəmotaut pik agin kən motən məmə, “!Ei! ?Netəm Kalili əm əh koatəghat, o kəp? ⁸?Tahro kitat rafin koatətə rəhatat nəghatən min itəm ilat koatən? ⁹⁻¹¹Kitat u netəm ik pisin pisin min tepət. Ikin-u netəm Patia əh-ikin, ne netəm Metia, ne netəm Elam, ne netəm Mesopotemia, ne netəm Jutia, ne netəm Kapatosia, ne netəm Pontas, ne netəm Esia, ne netəm Fritia, ne netəm Pamfilia, ne netəm Ijip, ne netəm Lipia e nīkalin-pən əh Saerin ikin, ne netəm Rom, neen noanol ətuatip rəha netəm Isrel, neen netəm pisin mətə koatəfak kəm Uhgīn, ne netəm Krit, ne netəm Arepia. Mətə kitat rafin kəmotətə ilat koatən nat asol itəm Uhgīn təmöl e nəghatən ik pisin min rəhatat.” ¹²Narmilat təmiwīg pik, rehalat-kapə təmikə, kən kəmoatəpəh olat min məmə, “!Ei! ?Naka u tol nulan?”

¹³Mətə neen kəmotalah-əmnu ilat, motən məmə, “Nat koatapis əpəh.”

Pita təməghat kəm netəmim

¹⁴Kən Pita təmətul ilat lepen aposol min, təmagət əfəməh matən-ipən kəm netəmim məmə, “Itəmat rafin noanol min rəha Isrel ne netəm pisin

pisin min u nakoatatig Jerusalem, otətəlig-in wir-tu io, pəs ekuhapik e nipəti nat əh kəm itəmat. ¹⁵Itəmat nakoatən məmə netəm min u koatapis. Məto kəp, kəsotapisən. Nain kilok əm əh-roiu laulaugin. ?Kən tahrō ilat koatapis?ʷ

¹⁶“Məto in tol nulan. Ien rəha Uhgīn aupən, nərgin u Joel, təmən rəkis nat u itəm itəmat nakoatəplan. In təmən məmə, ¹⁷Uhgīn təmən məmə, “E nammun nian min, ekos-ipən rəhak Narmin kəm netəmim rafin. Ilat rafin okotos nəsənənən lan. Nenətītəmat min, nəman ne nipitan, ilat okotən-iarəp nəghatən min rəhak itəm io iatos-ipən kəm ilat. Netəm aluə min rəhatəmat, Uhgīn otos-ipən nat kit tahmen e napilairən kəm ilat. Kən naguihl-aguihl min rəhatəmat okotapilair e napilairən pisin pisin min. ¹⁸Sənəmə netəm-iasol min əm, məto nəman ne nipitan ilat nolwək min əm rəhak, kən ekos-ipən Narmin rəhak kəm ilat. Kən ilat okotən-iarəp nəghatən min rəhak itəm iatos-ipən kəm ilat. ¹⁹Oekol nat pispis min əpəh e neai, ne nəmtətin pisin pisin min e niməptən. Onəkotəplan nita ne nigəm ne nəhaniəm okotər motol napuə lan. ²⁰Aupən, mitgar otəpinəp kən məwig otasiə tahmen e nita. Kən uarisig, Nian asol asol aɡin rəha Iəramərə otuwa. ²¹E nian əh, netəmim rafin itəm okotaun-in Nərgək, io ekosmegəh ilat.” ʷ

²²“Noanol min rəha Isrel, itəmat otətəlig-in nəghatən u. Itəmat nəkotitun wir nat pispis min, ne nəmtətin pisin pisin min itəm Iesu təmōl e nəsənənən rəha Uhgīn, itəm itəmat nəmotəplan. Natimnat min əh tatəgətun məmə Uhgīn in pisin əm təmahl-ipa Iesu tuwa. ²³E nalpəkauən rəha Uhgīn itəm təmōl mələhəu aupən, in təmos-ipinə suah u e nelmitəmat. Kən itəmat nəmotəhamnu in e nian nəmotegəhan-in-pən in tuwin e nelmi netəm rat kəsotəfakən. Kəmotoh kətu-pər e nig kəməluau.

²⁴“Məto Uhgīn təmikis Iesu e nahməən rəha nimisən, kən mol in təmegəh min e nimisən, məto-inu nimisən, rəhan nəsənənən tikə o naskəlīmən. ²⁵Tefit təmən nulan e Iesu aupən məmə, ‘Nian rafin ekitun məmə Iəramərə tətətig itimlau min. Okol esəginən məto-inu tətətig e nikalik itimlau min. ²⁶Məto-inu o nat əh, io nikik tagien pik, matənwiwi ik e nohlik. Kən nikik təməlinu məto-inu ekitun məmə Uhgīn otosmegəh nipətik. ²⁷Kən okol nəsapisən narmək tətətig ima netəm kəmotimīs ikīn. Kən okol nəsegəhan-in minən nipəti rəham Etəmim Ətuatip məmə otəmnəmit. ²⁸Ik nəməgətun rəkis suatip rəha nəmegəhən kəm io, kən ik onəkōl io nikik tətəgien pik nian ekətətig kilau min ik.’ In əh nəghatən itəm Tefit təmən e Iesu aupən.^x

²⁹“Piak min. Iakolkeike məmə ekən nat ətuatip kəm itəmat. Iaguihl u pipi rəhatat aupən, Kig Tefit, in təmimīs rəkis, kən kəmitənim, kən rəhan suwīt

v 2:15 Netəm əh kəsotənimən wain laulaugin, kən etəm tikə itəm tətəpis laulaugin.

w 2:17-21 Joel 2:28-32 x 2:25-28 Sam 16:8-11

tətətig imətət ikin mətəorus-pa u-roiu.^y ³⁰Mətə in ien kit rəha Uhgin, kən in titun məmə Uhgin təmos noanawil kit kəm in mən-iəkis nəghatən kit kəm in məmə etəmim kit e nita rəhan otuarisig-in otəkəike muwa mol Kig.^z ³¹Kig Tefit təməplan məmə nat u otəkəike muwa mol nīpahrienən lan. In təmən məmə Kristo əh, itəm Uhgin təmən məmə otahl-ipa, in otol təmegəh min e nimisən, kən Uhgin otəsapəsən narmin tətətig ima netəm kəmotimis ikin, kən nīpətin okol təsəmnəmitən.^a ³²Kən nəghatən u tatəghat e Iesu itəm Uhgin təmöl rəkis təmegəh min e nimisən. !Kən itimat emotəplan e niganəmtitimat! ³³Iesu, rəhan tata təmiləs in mər muwin e nikalin matip e ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən. Kən tahmen-pən əm məmə Uhgin təmən-iəkis mihin aupən, in təmos-ipən Narmin rəhan kəm Iesu məmə Iesu otos-ipən kəm rəhan min. Kən natimnat min u, noatəplan, moatəto, Narmin Rəha Uhgin tatol.^b ³⁴Kig Tefit təməsuiwinən e Nego e Neai tahmen e Iesu. Kən Tefit təməsəghat-in atipən in nian in təmən nəghatən min əh məmə, 'Iərəməərə təmən kəm rəhak Iərəməərə məmə, "Əpələh e nikalik matip, ikin rəha nisaiiən ne nəsanənən, matəsahgin. ³⁵Oekol rəham tikimir min məmə okotahmen e nimoulul itəm nategotain e nəptən, kən ik matərəməərə elat."^c ³⁶Itəmat rafin noanol min rəha Isrel onəkotəkəike motitun wir məmə Iesu əh itəm itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in əh, Uhgin təmöl məmə in Iərəməərə ne Kristo - etəm itəm Uhgin təmən məmə otahl-ipa."^d

Netəmim tepət kəmoatən nīpahrienən e Iesu

³⁷Nəghatən u rəha Pita təkək pahrien nikilat, kən kotətapəh o Pita ne aposol min məmə, "Piatimat min. ?Oekol tahro nulan?"

³⁸Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, "Onəkotəkəike kəuhlin nətəligən rəhatəmat, kən kol baptais etəmat e nərgi Iesu Kristo, məmə Uhgin otafəl rəkis nolən rat min rəhatəmat. Kən Uhgin otos-ipinə Narmin u kəm itəmat, ³⁹mətə Uhgin təmən-iəkis nəghatən u otəmat, ne nenətitəmat min, ne namipitəmat min itəm okəpanotuwa. Nəniəkisən u tətətig o netəm min u itəm Iərəməərə Uhgin rəhatat tətəun-in ilat."^e ⁴⁰Kən Pita tatən nəghatən wir tepət məmə otiuw-pa ilat kotuwa, kən matən kəm ilat məmə, "Onəkotiet rəkis e netəm un, netəm kotərat məmə Uhgin otəsələn nalpinən kəm itəmat min ilat."^f ⁴¹Kən ilat tepət itəm kəmotəto nəghatən rəha Pita kəmotən nīpahrienən lan, kən kəmöl baptais elat. E nian əh, netəmim tepət tahmen e tri-taosan kəmotuwa moatuarisig-in ilat u koatahatətə e Iesu/^f

Naliwəkən rəha netəm min u kəmoatən nīpahrienən e Iesu

⁴²Nian rafin netəm min u koatən nīpahrienən e Iesu, koatətəlig-in nəghatən itəm aposol min koatəgətun ilat lan. E naliwəkən rəhalat

y 2:29 1 King 2:10 z 2:30 2 Saml 7:12; Sam 89:3-4; 132:11 a 2:31 Sam 16:10
b 2:33 Wək 5:32; 7:55-56 c 2:34-35 Sam 110:1 d 2:36 Wək 5:30-31 e 2:39 Aes 57:19
f 2:41 Wək 2:47; 4:4

kəmoatuwa kitiaḥ, e nagwənən ne Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu,^g ne nəfakən. Kən nian rafin nikilat tiəkis məmə okotəkaike moatol nat əh.^h ⁴³Aposol min kəmotol nat pispis ne nəmtətin pisin pisin min e nəsanənən rəha Uhgın. Kən netəmim narmilat təmiwig pik ron. ⁴⁴Netəm min u koatahatətə e Iesu, nian rafin koatuwa kitiaḥ moatawte-in rəhalat nautə min kəm ilat min,ⁱ ⁴⁵tahmen e okəmə suah kit rəhan nat kit tikə, kən kit otol-salim-in rəhan kit nautə kən masitu lan. ⁴⁶Nian rafin kotuwın katəfak kitiaḥ e Nimə Rəha Uhgın.^j Kən kəmotuwın e nimə pisin pisin min moatoor nagwənən nigilat e nagienən ne nikilat pahrien, kən kəmotagwən min e Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. ⁴⁷Kən nian rafin koatənwiwi Uhgın, kən netəmim koatenwiwi ilat o rəhalat nolən. Kən nian rafin Iərəməərə Uhgın tatosmegəḥ netəmim kotuwa kitiaḥ ilat netəm koatahatətə e Iesu.^k

Uhgın təmol nat pispis e etəm u nelkin tərət

3 ¹Nian kit e tri kilok ehnaipən, nian rəha nəfakən, Pita ne Jon kəmuəliwək mətian e Nimə Rəha Uhgın. ²Suah kit itəm təsaliwəkən e nian təmaiir mətoarus-pa nian əh, kəmiləs ka kahtu e nafiluə e Nimə Rəha Uhgın u katən məmə Nafiluə Təwir. Nian rafin tateasiə-in məni o netəmim itəm koatuwin imə. ³Nian təməplan Pita ne Jon kınatian məmə okia imə, in təmətapəḥ olau məmə okios-ipən məni kit kəm in. ⁴Kən Pita ne Jon niganəmtılau təmətul lan. Kən Pita təmə, “Ətag-pa mehm itımlau.”^l ⁵Kən təmətag-pən məplan ilau nikin tatəht məmə otos məni kit olau.

⁶Kən Pita təməpən kəm in məmə, “Rəhak məni tikə agin. Məto nat naka itəm io iatos, ekos-ipinə kəm ik. !E nərği Iesu Kristo etəm Nasaret, iatən-ipinə kəm ik, ətul maliwək!”^m ⁷Kən in təmasitu lan, miləs nelmin matip miuw-pər məmə otətul. Kən roiu agin nelkin mil kəmuəg-ətuatip. ⁸Kən təmətip mər mətul minataliwək, matətəu-pən ilau mətəhaluwın e Nimə Rəha Uhgın, kən minataliwək matətəpər-ətəpər matənwiwi Uhgın. ⁹Kən netəmim rafin kəmotəplan in tətaliwək matənwiwi Uhgın. ¹⁰Nian ilat kınotitun məmə suah ilouin inəḥ itəm tateasiə o məni nian rafin e nafiluə rəha Nimə Rəha Uhgın, kəmotaut pik, narmilat təmiwig e suah əh.

Pita təməghat kəm netəmim əpəḥ e Nimə Rəha Uhgın

¹¹Nian təmətəkul-pən e Pita ne Jon, netəmim narmilat təmiwig ron, kotaiu motuwa məmə okotəplan iləhal e ikin kit e Nimə Rəha Uhgın u katən

g 2:42 Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu: Əplan e tiksonari. h 2:42 Wək 20:7

i 2:44 Wək 4:32-35 j 2:46 Nimə Rəha Uhgın - ikin itəm noanol min rəha Isrel kotuwa moatəfak ikin kəm Uhgın. k 2:47 Wək 6:7; 11:21 l 3:4 Wək 14:9 m 3:6 Wək 4:10; 16:18

məmә Fəranta rəha Kig Solomon.ⁿ 12 Nian Pita tәмәplan ilat, kән tәмән-ipән kәм ilat mәмә, “Noanol min rəha Isrel. ?Tahro narmitəmat tatiwig pik o nat pispis u? ?Noatarəplan itiməhal nikitəmat təht məmә itimlau etəm iasim mil kәiu emioal-wir suah u e nәsanәнән әm rəhatimlau? !Kәp! 13 O nat pispis u itəm nәmotəplan, Uhgин rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop, ne tipitat min rafin, in tәmilәs-ipәр nәrgi rəhan iolwәk lan, Iesu. Inu etəm kitih әm Iesu itəm nәmotilәs motuwин o netəm-iasol min rəha kapman mәмә ilat okotohamnu, kән Pailat tәмән rәkis mәмә okisohamnuan okәhlman әm, mәto itəmat nәmotән-ipән kәм Pailat mәмә nәsotolkeikeәn in.^o 14 Itəmat nәmotapәs Iesu itəm in iol әtuatip ne etəm tәwir e niganәmti Uhgин, kән nәmotətapәh o Pailat mәмә otәhlman suah әh iohamnu itəm. 15 Kән e nolән әh, itəmat nәmotohamnu Iesu, itəm nәmegəhән rafin tatisipән ron. Mәto Uhgин tәmol tәmegəh min e nimisән. Kән itimat emotəplan e niganәmtitimat mәмә in nipahrienән. 16 Suah u itəm itəmat nәkotitun moatəplan, in tәmәsanән әm mәto-inu itimat iotahatətә e Iesu ne nәsanәнән rəhan. In nәsanәнән rəha Iesu ne nahatətәән itəm tәmos-ipa kәм itimat tәmol-wir suah u, kән itəmat rafin nakoatəplan.

17 “Piak min. Io ekitun mәмә nat un nәmotol e Iesu itəmat rəhatəmat netəm-iasol min, itəmat rafin nәmotol mәto-inu nәsotitun wirән mәмә Iesu in pah.^p 18 Mәto suatip u inu rəha Uhgин o nuhapikән rəhan nәghatән itəm tәмән aupән. E nәghatән rəha rəhan min ien min, in tәмән rәkis mәмә rəhan Kristo itəm tәмән rәkis aupән mәмә otahl-ipa, in otәkәike mәto nahmәән e nipätin.

19 “Itәla, roiu әh, onәkotәkәike motәuhlin itəmat e rəhatəmat nolән rat min kән motitәlig-pән o Uhgин mәмә in otafәl rəhatəmat nolән rat min, kән mәмә Iәрәmәрә Uhgин otos-ipinә namegән ne nәsanәнән wi e nәmegəhән rəhatəmat,^q 20 kән mәмә in otahl-ipa Kristo titәlig-pa min, etəm itəm Uhgин tәмән rәkis aupән. Iatәghat-in Kristo u Iesu. 21 Mәto Iesu otәtatig pitән e Nego e Neai mәtoarus Uhgин otol-wir min natimnat rafin tahmen-pән e itəm Uhgин tәмән-iәkis kәм itəmat, itəm rəhan ien min aupән agin kәmotән-iarәp.

22 “Kән Moses tәмән-iarәp mәмә, ‘Iәрәmәрә Uhgин otilәs-ipәр ien kit min etəmat tahmen lak. Onәkotәkәike motәtәlig-in natimnat rafin itəm otән kәм itəmat motol nәwian. 23 Netəm min u itəm okotәht nәwia ien әh, Uhgин otilәs-irәkis ilat o rəhan min netәmim kән ilat okotimis.’^r 24 Inu nipahrienән. Ien min rafin kәmotән әm nәghatән kitih, tәmәtuoun e ien u Samuel, muwa mәtoarus-pa u-roiu.

n 3:11 Fəranta rəha Kig Solomon - ikin kit imә e Nimә Rəha Uhgин. Ikin әh inәh, nian rafin netəm-iasol rəha noanol min rəha Isrel koatәghat-in Lou rəha Uhgин. **o 3:13** Eks 3:6,15; Luk 23:13-25; Wәk 2:23 **p 3:17** Luk 23:34; 1 Tim 1:13 **q 3:19** Wәk 2:38 **r 3:22-23** Dut 18:15,18-19

²⁵“Nəniəkisən min u itəm Uhgín təmən-ipən kəm rəhan ien min aupən, in rəhatəmat. Kən nəniəkisən rəha nasituən itəm Uhgín təmən kəm tipitəmat min aupən, in rəhatəmat min, mətə-inu Uhgín təmən-ipən kəm Epraham məmə, ‘Ekol təwir kəm netəmim rafin e nətueintən, kən nat kit itəm mipim Iosmegəh otol, otos-ipən nəwirən əh kəm netəmim rafin.’^s

²⁶Nian Uhgín təmīləs-ipər rəhan iolwək u Iesu Iosmegəh, təmaupən mahl-ipinə kəm itəmat məmə in otəuhlin itəmat e rəhatəmat nolən rat min, kən e nolən əh, in otol təwir kəm itəmat.”^t

4 ¹Nian Pita ne Jon kəmatuəghat əh kəm netəmim, kən pris min, ne etəm tərəmərə e mopael min itəm koatehm Nimə Rəha Uhgín, ne Satusi min,^u kəmotiet-arəpa. ²Nikilat təmahmə pik mətə-inu ilau katuəgətun netəmim məmə Iesu təmimis kən məmegəh min. Kən inu tatəgətun məmə netəm u kəmotimis, Uhgín otosmegəh min ilat. ³Kən kəmotaskəlim ilau, kiləs-ipən ilau e kalapus mətə-inu tinapinəp rəkis, kən okuəməhl əm mətəarus olauwīg.^v ⁴Mətə netəmim tepət itəm kəmotətə nəghatən itəm kəmuən kəmotən nīpahrienən lan. Kən netəmim rafin itəm kəmotən nīpahrienən e Iesu, ilat iuəhkir tahmen e faif-taosan.^w

Pita ne Jon kəmuətul e niganəm̄ti kaonsel

⁵Kəmən lawīgín, pris asol, ne netəm-iasol rəha noanol min rəha Isrel, ne iəgətun min rəha Lou rəha Moses,^x kəmotargəfimin ilat min əpəh Jerusalem. ⁶Kəmotəpələh ilat Anas u pris asol aɡín, ne Kaeafas, ne Jon, ne Aleksanta, ne netəmim neen e noanol rəha suah u pris asol aɡín, kəmotəpələh e kaonsel. ⁷Kəmotən Pita ne Jon kian muətul aupən elat, kən kotətapəh olau məmə, “?Nəmios hiə nəsanənən u mioal nat u, o nəmioal e nərgi pah?”

⁸Kən Narmin Rəha Uhgín təmərīoah e niki Pita, kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat u itəm noatərəmərə e noanol min rəha Isrel, ne netəm-iasol min. ⁹Itəmat noategəs-in-pa otimlau məmə suah u itəm nelkin təmərət təmos hiə nəwirən, o emuahrol nulan mioal-wir nelkin. ¹⁰Itəmat rafin ikin-u ne noanol min rafin rəha Isrel, onəkotəkəike motitun məmə suah u itəm nelkin tinəwir rəkis tatətul aupən-in itəmat e nəsanənən əm e nərgi Iesu Kristo, etəm Nasaret. Suah əh inəh, itəmat nəmotətu-pər e nig kəməluau, in təmimis. Mətə Uhgín təmol təmegəh min.^y ¹¹Suah əh inəh, itəm Naoa Rəha Uhgín təmən lan məmə, ‘Kəpiel u itəm itəmat netəm rəha niləkinən nimə, nakotəmə tərət motərakin, mətə

s 3:25 Jen 22:18 t 3:26 Wək 13:46 u 4:1 Əplan nəghatən min əh e tiksonari: pris min, ne mopael itəm koatehm Nimə Rəha Uhgín, ne Satusi. v 4:3 Okuəməhl mətəarus olawīg mətə-inu lou təmən məmə suah kit təsələn pas e kot lapin. w 4:4 Wək 2:41 x 4:5 Lou rəha Moses - lou min itəm Uhgín təmos-ipən kəm Moses əpəh nitot Saenae. y 4:10 Wək 3:6,13-16

roiu in tinuwa kəpiel keike itəm nimə tatətul-pər lan.^z ¹²Nərig kit tikə e nətueintən itəm Uhgīn təmos-ipa məmə titun nosmegəhən netəmim, mətō Iesu pisin əm titun nosmegəhən netəmim.”^a

¹³Netəm-iasol rəha kaonsel kəmotaut pik nian kəmotəplan məmə kəsueginən ilat, nat əpnapin kəsioalən skul, ilau etəmim əm. Kəmotitun ətuatip məmə suah mil əh ilat pahrien Iesu kəmotaliwək moatan. ¹⁴Kən kinotəruru nuhalpinən nəghatən rəhalau mətō-inu suah u nelkin tinəwir rəkis tatətul iləhal min ilau.

¹⁵Kən kəmotən-ipən kəm iləhal məmə okəhaliet məhaluwīn ihluə pəs ilat əm kotəghat pitən. ¹⁶Kən kəmoatəpəh-əpəpəh olat min məmə, “?Okotahro suah mil əh? Netəmim rafin u Jerusalem kinotitun rəkis məmə nat pispis u kəmol e suah u, in iahgin pik, okol kəsotən-iamninən. ¹⁷Mətō pəs kotən-iəhau əskasik ilau məmə okəsuein-iarəp minən nərgi Iesu kəm netəmim, kən nəghatən e nat pispis əh otəsiet minən netəmim kotəto.”

kaonsel təmegəhan-in ilau məmə okiaiet

¹⁸Kən kəmotəun-in iləhal kəhaluwa min imə, kən kəmotən-ipən kəm Pita ne Jon məmə okəsuein-iarəp minən nərgi Iesu, kən məsuəgətun minən netəmim lan.^b

¹⁹Mətō ilau kəmuən-ipən kəm ilat məmə, “Itəmat əm otakil məmə tətuatip e niganəmti Uhgīn məmə ekioal nəwiatəmat o nəwia Uhgīn.^c ²⁰Mətō itimlau okol esuakimən nohlitimlau. Oekuəike muən-iarəp natimnat itəm emuəplan e niganəmtitimlau kən muəto e matəlgitimlau.”

²¹Kən kaonsel təmən-ipən min kəm Pita ne Jon məmə ilat okotol nalpinən kit kəm ilau okəmə ilau okatuəkəike matuən-iarəp Iesu kəm netəmim, kən motahl-iarəp ilau. Kəmotahl-iarəp ilau mətō-inu kinotəruru məmə okotahruəh ilau. Kəmotitun məmə netəmim nikilat otahmə okəmə ilat okotol nalpinən kəm ilau, mətō-inu netəmim rafin koatənwiwi Uhgīn o nat pispis itəm Uhgīn təmol e etəm nelkin təməfaiu ²²nian təmaiir mətōarus-pə əh-roiu. Rəhan nup taprəkis-in foti.

Nəfakən rəha netəm kəmoatahatətə e Iesu

²³Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotegəhan-in ilau məmə ilau okatian, kəmiaiet uəhai əm mian əpəh netəm koatahatətə e Iesu koatətig ikīn, kən muən-iarəp rafin nəghatən itəm pris asol min ne netəm-iasol rəha kaonsel kəmotən-ipən kəm ilau. ²⁴Nian kəmotətō nəghatən əh, ilat rafin kəmotuwa kitəh motəfak-pən kəm Uhgīn motən məmə, “Təramərə Uhgīn, ik nəmol neai, ne niməptən, ne nitəhəi, ne natimnat rafin elat.^d

z 4:11 Sam 118:22 **a 4:12** Mat 1:21 **b 4:18** Wək 5:28 **c 4:19** Wək 5:29
d 4:24 Eks 20:11; Nia 9:6; Sam 146:6

²⁵Ik nāmēghat e nāsānān e Narmīn rēham kām tipīmat u aupən Kig Tefit, u in rēham iolwək, kən in tāmēn-iarēp rēham nēghatēn mēmā, ‘?Tahro netām e nēptēn pisin pisin min nikilat titahmā pik nēhlan? Tahro ilat koatāte noa mēmā okotol nēratēn min əh, u itām okol koatol pap, tāsūwinēn miet, otikē-pən əm olat.

²⁶Netām koatērēmērā e nitēn min, koatol əpēn-əpēnə okotāmou, kən netām-iasol min rēha nētueintēn koatuwa kitīəh ilat min ilat, mēmā okotāmou ilat Iērēmērā Uhgīn ne Iosmegəh itām in tāmēn’^e

²⁷Iērēmērā Uhgīn, in nīpahrienēn nēghatēn itām Kig Tefit tāmēn tinuwa minet-ārēp, mēto-inu Kig Herot Antipas, ne Pontias Pailat, ne noanol min rēha Isrel, ne Iaihlūā min, ilat rafin kāmōtuwa kitīəh ikin-u latuənu Jerusalem, moatol noa eko-eko mēmā okotohamnu Iesu, itām in rēham iol ətuatip itām nāmītəpūn’^f

²⁸Kāmōatāte noa rēhalat tatətəu-pən əsas əm rēham nēghatēn itām ik nīnāmēn rākis e nāsānān ne nenatīgēn rēham aupən.^g ²⁹Tol nēhlan, Iērēmērā, nīkim tatəht nēghatēn itām ilat kāmōatēn mēmā okotoh itimat, ol itimat rēham iolwək min mēmā esotəgīnēn mēmā ekotēn-iarēp rēham nēghatēn.^h ³⁰Əgəfəmēhin-pa nelmēm mēmā otol-wīr netām koatimis, kən mol nat pispis min ne nāmētīn pisin pisin min e nərgi Iesu, rēham iol ətuatip.”

³¹Nīan kāmōtəfak rākis, kən nat kit tāməloal e nīmā, kən Narmīn Rēha Uhgīn tēmuwa mērioah mētātīg elat, kən kīnoatēn-iarēp nēghatēn rēha Uhgīn mēsotəgīnēn.

Netām kāmōatēn nīpahrienēn e Iesu koatoor nautə rēhalat kām ilat min

³²Netām koatēn nīpahrienēn e Iesu rēhalat nətəlīgēn tēmuwa kitīəh. Kit tāməsāumīsēn mēhluāig-in rēhan nautə mēto kāmōatoor nautə rēhalat kām ilat min.ⁱ ³³Kən aposol min kāmōtos nāsānān e Narmīn Rēha Uhgīn kən moatēn-iarēp mēmā Iērēmērā Iesu tāmēgəh min e nīmīsēn. Kən e nēwīrēn rēha Uhgīn, in tətāsitu elat rafin itām koatəfak. ³⁴Kən ilat kit, rēhan kit nat kit tāmēsīkēn, mēto-inu netāmim neen kāmōtosālīm-in rēhalat nēptēn o nīmā, kən motos-ipən mēni lan kām aposol min, ³⁵kən ilat kāmōatoor kām itām min u rēhalat nat kit tīkə.

³⁶Tol nēhlan, suah kit əh-ikin nərgīn u Josep, noanol kit rēha Lifae, etām Saepras, aposol min kāmōtos-ipən nərig wi kit kām in, nərgīn u Panapas, u nīpētīn tēmā, “etām tətāsitu matīlēs-ipər nətəlīgēn.” ³⁷In tāmōsālīm-in rēhan kit nēptēn, kən mēmīk mēni lan muwa mēmki-pən kām aposol min mēmā ilat okotoor kām ilat min.

Ananaeas ne Safaera

5 ¹Mēto suah kit min əh-ikin, nərgīn u Ananaeas, ne rēhan pētān nərgīn u Safaera. Ilau min kāmīoal-sālīm-in rēhalau kit nīmēptēn. ²In

e 4:26 Sam 2:1-2 f 4:27 Mat 27:1-2; Luk 23:7-11; Wək 3:13 g 4:28 Wək 2:23
h 4:29 Efes 6:19 i 4:32 Wək 2:44

təmaskəlīm anion məni məsin, kən rəhan pətan əm titun. Kən məmik əm məsin muwīn məmki-pən kəm aposol min məmə məni e nəptən rafin.^j ³Məto Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Ananaeas. ?Tahro nategəhan-in iərmis u Setan tatuwa e nikim? Nakateiuə-in Narmin Rəha Uhgīn kən mətaskəlīm anion məni məsin rəha niməptən məmə rəham.^k ⁴?Aupən niməsosalīm-inən niməptən u, in rəham o kəp? ?Kən nian nəmosalīm-in, rəham məni lan o kəp? ?Tahro natol nuhlan? !Ik niseiuə-inən etənim, məto nateiuə-in Uhgīn!” ⁵Nian Ananaeas təməto nəghatən əh, əmun misi-pər morin rəhan namegən tiet. Kən netənim itəm kəmotəto nat əh, kəmotəgīn motasiəp. ⁶Kən netəm aluə min kəmotuwa motalpin nīpətin motiləs motiet motuwīn kitənim.

⁷Iuəhkīr aua kisil təmuwa muwīn rəkis, kən rəhan pətan Safaera təmiet-arəpa məruru məmə rəhan iərman tinimis rəkis. ⁸Kən Pita təmətapəh ron məmə, “?Ən-tu kəm io məmə məni e nəptən rafin əh rəhatəlau itəm nəmiosalīm-in?” Kən in tən məmə, “Əwəh. Məni rafin un.”

⁹Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “?Tahro nəmatioal anion noa kit məmə nakueiuə-in Narmin Rəha Iərəmərə məmə okol təsitunən nat u nəmioal? !Əto-tu! Netəm kəmotitənim rəham iərman, ilat u e nafiluə koatuwa məmə okotiləs min ik.” ¹⁰Kən roiu agin tisi-pər morin-pən əpəh nelki Pita ikin, mīmīs namegən tiet. Nian netəm aluə min kəmotuwa imə, motəplan tinimis rəkis, kən kotiləs motiet motuwīn kitənim e nikali rəhan iərman. ¹¹Nian netənim rəha niməfak ne netəm ənpapin kəmotəto nat əh, kəmotəgīn kəmotəgīn.

Aposol min kəmotasitu e netənim tepət motol-wir rəhalat nimisən

¹²Kən aposol min kəmotol nəmtətin tepət ne nat pispis min e niganəmti netənim. Kən netənim min u itəm koatən nīpahrienən e Iesu kəmoatuwa kitiaəh əm e Feranta rəha Kig Solomon e Nimə Rəha Uhgīn.^l ¹³Netənim kəmoatisiai-in ilat, məto netəm min u kəsotənən nīpahrienən e Iesu kəmotəgīn nuwīnən ikin əh mehm ilat. ¹⁴Məto nian rafin netənim tepət koatuwa moatən nīpahrienən e Iesu, nəman ne nīpitan, kən ilat tatepət. ¹⁵Məto-inu e nat pispis min itəm aposol min kəmoatol, netənim koatos rəhalat nimisən min moatuwa, kən moatəlin ilat kotapil e rəhalat pet ne nimitiwīn e suatip məmə nian Pita otaliwək mapikalīn ilat, in otek neen o kəm-naka nəghanpīs in əm tos neen kən məmə ilat okotəmegəh. ¹⁶Kən netənim tepət tepət kəmotisi-pən e latuənu min iuəhkīr o Jerusalem kəmotuwa. Kəmotəmik rəhalat netəm koatimis ne netəm itəm narmin rat tətətig elat motuwa, kən aposol min kəmotəfak elat kən ilat rafin kotəwir.

Netəm-iasol min kəmotəmkī-pən aposol min e kalapus

¹⁷Kən suah u pris asol agin ne rəhan min netənim Satusi min u, ilat e pati kitiaəh, kəmotol pik timəht elat məto-inu netənim tepət kinoatəpəs

ilat minoatuwin o aposol min. ¹⁸Kən kəmotaut kaskəlim aposol min kəmki-pən ilat e kalapus. ¹⁹Məto lapin-in, nagelo kit rəha Iəramərə təmuwa merəh e nafilua e kalapus mit ilat motiet.^m ²⁰Kən mən-ipən kəm ilat məmā, “Otuwin e Nimə Rəha Uhgīn motən-iarəp nəghatən pahrien rəha nəmegəhən wi u kəm netəmim.” ²¹Kən kəmən lawigin, kəmotol nəwia nagelo kən minotuwin əpəh e Nimə Rəha Uhgīn moatən-iarəp nərgi Iesu kəm netəmim.

Aposol min kəmotuwin e kot

Kən pris asol agin ne rəhan min, kəmotauin-in netəm-iasol min rəha noanol min rəha Isrel, kən ilat kəmotuwa kitiaḥ məmā ilat okotəpələh e kaonselⁿ asol rəha noanol min rəha Isrel. Kən motahl-ipən nəghatən kəm netəm kotəramərə e kalapus məmā okotahl-ipa aposol min kotuwa e kot əpəh e kaonsel. ²²Məto nian mopael min kəmotuwin e kalapus, məto aposol min kotikə. Kən kotitəlig-pa e kaonsel motən məmā, ²³“Nian emotuwin ket-arəpən e kalapus, motəplan toa tətəhtosiḡ, lok tatəkul-pən wir əm lan, kən mopael min rəha kalapus koatətul katehm wir əm nafilua e kalapus, məto nian emoterəh motuwin imə, məto kikə-kikə əh imə.” ²⁴Nian etəm tatəramərə e mopael min itəm koatehm Nimə Rəha Uhgīn, ne pris asol min kəmotəto nəghatən əh, kəmotaut pik, rəhalat-kapə təmikə, minotəruru ənpəpən əm məmā nat naka otuwa min.

²⁵Kən əmun etəmim kit tiet-arəpa məmā, “!Ei, nəman! !Netəm min ilouin itəm nəmotəmki-pən ilat e kalapus, ilat əpəh e Nimə Rəha Uhgīn koatəgətun netəmim!” ²⁶Kən etəm tərəməre e mopael min təmit mopael min rəhan motuwin motəmik aposol min motuwa. Məto kəməsotewkəkanən ilat məto-inu koatəgin məmā netəm ənpəpən okotaht ilat e kəpiel apin okəmā okotewkəkan ilat.

²⁷Nian kəmotit ilat motuwa imə, kən motən məmā ilat okotətul aupən-in netəm-iasol rəha kaonsel. Kən pris asol agin təmən-ipən kəm ilat məmā, ²⁸“Emotən-iəhau əskasik agin itəmat məmā onəsətəgətunən netəmim e nərgi suah əh Iesu. Məto nəgətunən rəhatəmat tinaiu rafin əpəh Jerusalem. Kən moatol məmā netəmim okotən məmā itimat emotoḥ suah əh.”^o

²⁹Məto Pita təməghat rəhalat aposol min lan məmā, “Itimat ekotəkəike motol nəwia Uhgīn, sənəmā nəwia netəmim əm.^p ³⁰Itəmat nəmotohamnu rəkis Iesu motətu-pər e nig kəməluau, məto Uhgīn u rəha tipitə min aupən təmol təmegəh min e nimisən. ³¹Uhgīn u inu təmīləs-ipər rəkis Iesu məmā otuwin matəpələh e nikalīn matip, ikīn rəha nisiiən ne nəsanənən, məmā in Iəramərə ne Iosmegəh. Uhgīn təmol nat əh məmā in

m 5:19 Wək 12:7-10 n 5:21 kaonsel - netəm-iasol rəha Isrel koatiuw-iarəp netəmim ikin e kot. o 5:28 Mat 27:25 p 5:29 Wək 4:19

otol suatip mēmā noanol min rəha Isrel kotitun nəuhlinən ilat e rəhalat nolən rat min, kən in otafəl rəkis nolən rat min rəhalat.^q ³²Kən itimat Narmīn Rəha Uhgīn ekoatən-iarəp natimnat min u, kən Uhgīn tatos-ipən Narmīn rəhan kəm netəmim itəm koatol nəwian.”

³³Nian netəmim rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, təwew pik rəhalat neməha, kən kotolkeike mēmā okotohamnu əm ilat. ³⁴Məto suah kit təmətul, nərgin u Kamaliel, in Farisi kit ne iəgətun kit rəha Lou, u itəm netəmim rafin koatisiaiən. Kən təmətapəh o mopael min mēmā okotit aposol min motuwīn ihluə pitən. ³⁵Kən in təmən-ipən kəm ilat mēmā, “Natimak min, netəm Isrel. Otakil wir noa rehatəmat mēmā onəkotahro netəm min u. ³⁶Wi agin huə suah kit nərgin u Teutas, təmiet-arəp matən mēmā in etəm-iasol kit, kən iuəhkīr netəmim fo-hanrit kəmotuarisig-in. Məto kəmoahamnu in, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah, kən rəhan nətəligən təmuwīn mikə.^r ³⁷Uarisig lan, nian kapman təmətəfin netəmim, suah kit min nərgin u Jutas, etəm Kalili, in min təmiw netəmim koatuarisig-in. Məto netəmim neen kəmotohamnu min, kən rəhan netəmim kəmotan kitiah kitiah. ³⁸Kən inu rəhak nətəligən e nənən u. !Ekən kəm itəmat, pəs kotapəs əm ilat motegəhan-in ilat kotiet! Məto okəmā nat koatol in rəha etəmim əm, otəpanisas. ³⁹Məto okəmā tətisi-pən o Uhgīn, okol kəsotosən nəsanənən mēmā okotən-iəhau ilat. Okotəplan əm mēmā kitat Uhgīn koatəmou.” Kən ilat rafin kəmotegəhan-in rəhan nəghatən.

⁴⁰Kən kəmotəun-in aposol min mēmā okotuwa imə, kən motən mēmā mopael min okotalis ilat. Kən motən-iəhau əskasik min ilat mēmā okəsotəghat minən kəm netəmim e nərgi Iesu kən motəhlman ilat kotiet.^s

⁴¹Nian aposol min kəmotiet e kaonsel, nikilat tətəgien, məto-inu Uhgīn təmisiai-in ilat kən megəhan-in mēmā netəmim okotoh ilat məto-inu koatuarisig-in Iesu.^t ⁴²Kən nian rafin e Nimə Rəha Uhgīn ne nimə min, ilat kəməsotapəsən kəmoatəkəike katən-iarəp kən moatəgətun nəghatən wir mēmā Iesu in Kristo itəm Uhgīn təmən mēmā otahl-ipa.

Kəmos-ipər netəm sepin

6 ¹Nian neen tīnuwa minuwīn rəkis, kən netəm rəha Iesu tīnatər minatəpət. Neen rəhalat kəmotisi-pən ikin pisin pisin min, kən koatən əm nəghatən Kris. Kən tēpət, ilat netəm Isrel əm. Məto iəfak min itəm koatən əm nəghatən Kris kīnoatən nikali iəfak min u netəm Isrel, moatən mēmā nian koatoor mənī ne nəgwənən kəm nəutahlīmīs min, məto kəsotehm wīrən nəutahlīmīs min rəha itəm min u koatən nəghatən Kris.^u

q 5:31 Wək 2:33-34; Efes 1:20; Hip 2:10; 12:2 r 5:36 Wək 21:38 s 5:40 Wək 4:18
t 5:41 Mat 5:10-12; 1 Pita 4:13 u 6:1 Wək 4:35

²Kən tuwelef aposol min kəmotəun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa-tu. Kən kəmotən-ipən kəm ilat məmə, “Piak min. Təsəwīrən məmə itimat ekotapəs nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgīn məmə itimat ekotimnə katoor mēni ne nagwənən kəm nəutahlimis min. ³Məto roiu, otətgi-arəp-tu etəmat min, netəmim sēpin u itəm noatisiai-in ilat, kən kotenatig, ne Narmin Rəha Uhgīn tərīoah e nəmegəhən rəhalat. Kən itimat ekotos-ipən nat u kəm ilat məmə ilat okoatol. ⁴Mapəs itimat e nəfakən kəm Uhgīn ne nən-iarəpən ne nəgətunən nəghatən rəha Uhgīn.”

⁵Kən ilat rafin nikilat təmagiən, kən motegəhan e nəghatən əh. Kən kəmotətig-iarəp Stipen u rəhan nahatətəən təkaskik e Uhgīn ne Narmin Rəha Uhgīn tərīoah mətatig lan, kəmotətig-iarəp min Filip, ne Prokoras, ne Nikano, ne Timon, ne Pamenas, ne Nikolas etəm Antiok u aupən təmapəs nəfakən rəha netəm iman ikin minuwa matətəu-pən nəfakən rəha netəm Isrel. ⁶Kəmotit ilat motuwīn kəm aposol min, kən aposol min kəmotələhəu-pən nelmilat elat motəfak elat.

⁷Kən netəm rəha Iesu koatən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn kəm netəmim, kən netəm rəha Iesu u Jerusalem tinatəpət-natəpət. E netəm əh, pris min tēpət kəmotahatətə e Iesu.^v

Kəmaskəlīm Stipən

⁸Kən Stipen u etəm tərīoah e nəwīrən ne nəsanənən rəha Uhgīn, təmol nəmtətīn tēpət ne nat pispis min e niḡanəmti netəmim. ⁹Məto netəmim neen e nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis Ilat,^w kəmotəghat ilat Stipen. Netəm min u noanol min rəha Isrel u kəmotisi-pən Saerin ne Aleksantria. Kən netəmim neen min u noanol min rəha Isrel u kəmotisi-pən Silisia ne Esia, ilat kəmotuwa kitiəh, kən minoatərgəhəu ilat Stipen. Kotəmə nəghatən rəha Stipen təsətuatipən, meto rəhalat tətuatip.

¹⁰Məto Narmin Rəha Uhgīn təmol Stipen tenatig-pik, kən nian in otəghat, rəhan nəghatən tatoh-iəhau rəhalat.^x ¹¹Kən ilat kəmotətou anion netəmim neen məmə okotasitu elat motən-iarəp məmə, “Itimat emotətə məmə Stipen təmən rat Moses ne Uhgīn.” ¹²Kən rəhalat nəghatən təmol niki netəmim, ne netəm-iasol rəha Isrel ne iəgətun min rəha Lou, kəmotetəhau Stipen. Kən kəmotuwīn kaskəlīm motiləs motuwīn məmə otətul e niḡanəmti kaonsel. ¹³Kən kəmotəmīk netəmim neen motuwa məmə okoteiuə e Stipen. Kən netəm min un kotən məmə, “Nian rafin tatən nəghatən rat e Nimə Rəha Uhgīn, kən matən rat Lou rəha Moses. ¹⁴Itimat emotətə in təmən məmə Iesu u etəm Nasaret, in otiləs-iəhau Nimə Rəha Uhgīn, kən məuhlin nolən min itəm Moses təmos-ipa kəm kitat aupən ikin.” ¹⁵Kən netəmim rafin itəm kəmoatəpələh e kaonsel

v 6:7 Wək 2:41; 16:5 w 6:9 “nimə rəha nuəfiminən rəha Netəm Kəmikis Ilat” Netəm min əh, aupən ilat slef rəha suah kit, məto roiu kəmikis ilat. x 6:10 Luk 21:15

kəmotətag-pən ətuatip o Stipen, kən kəmotəplan məmə niġanəmtin tinəhag-əhag tahmen e rəha nagelo.

Stipen təməghat-in Epraham

7 ¹Kən pris asol aġin təmətapəh o Stipen məmə, “?Tahro, nəghatən min əh niġahrienən?” ²Kən Stipen təmən məmə, “Piak min ne tata min. Otətəlig-in-tu io. Uhgīn u itəm in ilis ilis pik, təmiet-arəpa o tipitāt Epraham nian in təmətatiġ əpəh Mesopotemia, məsuwinən əh əpəh Haran. ³Uhgīn təmən-ipən kəm in məmə, ‘Apəs rəham min, ne ikin nətatiġ ikin, muwin e ikin kit itəm io epanəġətuŋ kəm ik.’^y ⁴Kən Epraham təmiet əh Kaltia muwin mətatiġ əpəh Haran. Təmətatiġ ikin-u kən rəhan tata təmimis, kən Uhgīn təmīləs muwa e nəptən u itəmat noatatiġ lan əh-roiu.^z ⁵Məto təmīsos-ipənən nəptən məsin huə tahmen e nuwigi iar ne kəm in məmə in rəhan ətuatip. Məto Uhgīn təmən-iəkis kəm in məmə otəpanos-ipən rafin nitən əh kəm in ne namipin rat min. Kən in otuwa iməlat aġin ikin, nat ənnapin e nian əh Epraham təmīsiləsən əh nətin kit.^a ⁶Nəghatən itəm Uhgīn təmən kəm in tol nulan, in təmən məmə, ‘O nian kit, noanol min rəham okotuwin katig e nəptən piŋin kit. Okol iapīspis elat kotol wək kəm netəmim e nəptən piŋin, okol nahməən kəm ilat kətoarus nup fo-hanrit. ⁷Məto ekol nalpīnən kəm netəmim itəm koatərəməərə elat. Kən uarisig, noanol min rəham okotiet e nitən min əh motuwa kəfak kəm io e nitən u.’^{b c} ⁸Kən Uhgīn təmən-iəkis məmə in otehm wir Epraham ne noanol min rəhan. Kən mən-ipən kəm in məmə in otəhg-ipən nisualkələh nəman məmə in nəmtətin kit məmə ilat netəmim rəha Uhgīn. Kən nian Epraham təmīləs Aisak, kən məhg-ipən nian təmos nian eit.^d Kən nian Aisak təmīləs Jekop, kən matig məhg-ipən min. Kən nian Jekop təməmik nenətin ilat tuwelef, kən təməhg-ipən min ilat. Ilat tuwelef əh, nəukəti nita rəhatat.”^e

Stipen təməghat-in tipilat min

⁹Kən Stipən təmən-ipən min kəm ilat məmə, “Məto-inu netəm min əh, nəukəti nita min u rəhatat, kəmotetəhak e Josep, kəmosalim-in-pən kəm netəm Ijip, məmə otuwa slef rəhalat, məto ilau Uhgīn e nian rafin,^f ¹⁰kən Uhgīn tīləs-irəkis in e nəratən. Nian təmətul e niġanəmti kig rəha netəm Ijip, kən Uhgīn təmos-ipən nenatigən kəm in kən matig mol min məmə kig otolkeike in, kən mol in tatərəməərə e nitən Ijip ne netəmim ne natimnat rafin rəhan.^g

y 7:2-3 Jen 11:31; 12:1 z 7:4 Jen 11:31–12:5 a 7:5 Jen 12:7; 15:18; 17:8

b 7:6-7 Jen 15:13-14; Eks 12:40 c 7:7 Eks 3:12 d 7:8 Nolən rəha netəm Isrel tol min-nulan, nian suakəku iərman təmaair, e nian eit, kotəhg-ipən. e 7:8 Jen 17:9-14; 21:4

f 7:9 Jen 37:11,28; 39:2,21-23 g 7:10 Jen 41:37-44

¹¹“Kən əmun nəumis təman e nitən əpəh Ijip ne Kenan mol nagwənən tikə, kən nəumis natus asol netəmim, kən tipitat min nigilat nagwənən təmikə.^h ¹²Nian Jekop tinəto məmə nagwənən əpəh Ijip, təmahl-ipən tipitat min əh kotuwın, kən inu nətuounən ilat kəmotuwın Ijip. ¹³Kən uarisig ilat kəmotuwın min, kən təmən-iarəp in kəm ilat, məto-inu ilat kəsotitunən məmə in Josep pialat. Kən kig rəha Ijip təməto nammusən rəha Josep ne pian min.ⁱ ¹⁴Kən Josep təmahl-ipən nəghatən kəm rəhan tata Jekop ne rəhan min məmə okotuwa motatig ilat min. E netəm əh, ilat rafin sepinte faif.^j ¹⁵Kən Jekop ne rəhan min kəmotuwın kətatig Ijip, kən nian kəmotatig kətatig kimis ikin.^k ¹⁶Kən kəməmik ilat kan əpəh Sekem kitənim ilat ikin e nīpəg kəpiel kit itəm Epraham tinos-nəmtin rəkis o noanol min rəha Hamor.”^l

Stipen təməghat-in Moses

¹⁷Kən Stipen təmatəkəike matən-ipən kəm ilat məmə, “Tinatüwa iuəhkir məmə Uhgın otosmegəh rəhan netəmim itəm təmən-iəkis kəm Epraham, kən noanol min rəhatat itəm kəmotatig Ijip aüpən, roiu əh tinepət-nepət. ¹⁸Kən kig kit min rəha Ijip təmətul, in təruru ağin Josep.^m ¹⁹In təmos-iəhau tipitat min e neiuəən, matol nahməən kəm ilat. Kən in təmol lou kit məmə okotəmki-arəp nenətilat min ihluə məmə okotimis.”ⁿ

²⁰“Kən e nian əh, Moses təmair, kən in suakəku wir kit e niganəmti Uhgın. Rəhan mama ne tata kəmuəhluaig-in anion əpəh imə mios məwig kisil.^o ²¹Nian kəmiləs-iarəp ihluə, nəti kig pətan təməplan, kən tiləs məmə otehm wir rəhan.^p ²²Kəmotəgətun in e nenatigən rafin rəha netəm Ijip, kən nian in təməpət, in təsanən e nəghatən ne nolən nat.

²³“Nian tinos nup foti, nikin təht məmə otuwın-tu muag natiman min, netəm Isrel, ²⁴kən məplan kit etəm Ijip kit tatoh. Kən in təmuwın məmə otasitu e in kit əmun mohamnu etəm Ijip apon.^q ²⁵Kən Moses nikin təməht məmə kəm-naka in min neen netəm Isrel okotitun məmə Uhgın təmahl-ipən in məmə otuwın məmki-rəkis ilat e nahməən katol elat. Məto ilat kotəruru. ²⁶Kən lawigin təməplan min noanol kəiu rəha Isrel kətioh ilau min, kən tuwın məghat kəm ilau məmə otoor rəkis ilau, kən məmə otol ilau kioal-wir ilau min. Kən mən-ipən kəm ilau məmə, ‘Suah mil. Itəlau piatəlau ağin mil. ?Təhro natioh itəlau min?’ ²⁷Məto suah u təmətuoun nəmohən təmətgi-pən Moses isəu, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘?Pah təmiləs-ipər ik məmə nakatərəmərə kən matiüw-iarəp itimat?’ ²⁸!Okəm-naka nakolkeike məmə onakohamnu min io tahmen e etəm Ijip u nəmoh nəniəp!^r ²⁹Nian Moses təməto nəghatən əh, kən təməgin miet Ijip

h 7:11 Jen 41:54; 42:1-2 **i 7:13** Jen 45:1-4,16 **j 7:14** Jen 45:9-11; 46:27

k 7:15 Jen 46:1-7; 49:33 **l 7:16** Jen 23:2-20; 33:19; Jos 24:32 **m 7:17-18** Eks 1:7-8

n 7:19 Eks 1:11-22 **o 7:20** Eks 2:2 **p 7:21** Eks 2:3-10 **q 7:24** Eks 2:11-15

r 7:28 Eks 2:14

magim muwin əpəh Mitian mətatig ikin mahmen e iapispis kit. Nian təmətatig mətatig mit pətan ikin kit, kən mialəs nətilau kəiu iərman mil.^s

³⁰“Nian təmətatig Mitian minos nup foti, kən nian kit tuwin mətan iuəhkir o nitot asol əh Sinae əpəh ikin taruən-aruən ikin. Kən nagelo kit təmiet-arəpa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit. ³¹Nian təməplan nigəm əh, narmin təmiwig pik ron, kən muwin iuəhkir məmə otəplan wir, kən məto İərəmərə Uhgın təməghat kəm in məmə, ³²‘Io Uhgın rəha tipim min, Uhgın rəha Epraham, ne Aisak, ne Jekop.’ Kən Moses təməgin minətasiəp minatəgin nətag-pənən əh nigəm ikin. ³³Kən İərəmərə Uhgın təməpən-İpən kəm in məmə, ‘Oh-rəkis rəham put e nelkəm məto-inu nəptən ik natətul ikin in tol pisin agin, məto-inu io əh-ikin. ³⁴Eməplan nəratən itəm katol e rəhak netəmim əpəh İjip, eməto nasəkən rəhalat, kən minatite muwa məmə ekəmki-rəkis ilat o netəm İjip. Wa. Roiu əh ekahl-İpən ik nakitəlig muwin min İjip.’”^t

Noanol min rəha Isrel kəməsotolkeikeən Moses

³⁵Kən Stipən təmatəkəike matən məmə, “Inu etəm kitiaə əm Moses itəm ilat kəmotapəs nəwian nian ilat kəmotən-İpən kəm in məmə, ‘?Pah təmiləs-İpər ik məmə nakatərəmərə kən matiuw-İarəp itimat?’ Məto Uhgın pisin əm təməhl-İpən suah əh Moses məmə otərəmərə kən mosmegəh ilat. Təməhl-İpən nian nagelo təmiet-pa ron e nigəm itəm tatuəp e nig əkəku kit.”^u ³⁶Kən Moses təmit ilat motiet İjip, kən in təmol nat pispis ne nəmtətin tepət, təmol əpəh İjip, ne nian kəmoateguəfimin e nitəhəi u katən məmə Nitəhəi Asiə, ne nup foti e ikin taruən-aruən ikin.^v ³⁷Inu etəm kitiaə əm Moses u təməpən-İpən kəm netəm Isrel məmə, ‘Uhgın otələs-İpər ien kit min etəmat tahmen lak.’”^w

³⁸“Inu Moses itəm noanol min rəha Isrel kəmoatan kitiaə ilat min, kən nagelo təməghat kəm in e Nitot Sinae, kən ilat tipitat min kəmoatan. Kən Uhgın təmos-İpən nəghatən keike min itəm koatəmegəh, kən in otəhlman tuwa kəm kitat.”^x

³⁹“Məto nian in təmətatig əh əpəh e Nitot Sinae, tipitat min kəmotəht nəwian, motapəs nətəlig-inən məto nikilat təmitəlig-pən o nat İjip. ⁴⁰Kən kəmotən-İpən kəm Eron məmə, ‘Ol narmi nat kit məmə in otuwa uhgın rəhatat. ?Məto Moses əh inəh, itəm təməmik itat kotiet İjip, kınotəruru məmə in tinahruwin?’”^y ⁴¹Kən e nian əh, ilat kəmotol narmi nəti kau kit məmə in otuwa uhgın rəhalat, kən kəmotol sakrifais e nat megəh min məmə okotəfak kəm in. Kən kəmotol lafet rəha narmi nəti kau itəm ilat əm kəmotol.^z ⁴²Məto Uhgın təməuhlin-pən məntaan kəm ilat, kən megəhan-in ilat məmə okotəfak kəm mitgar ne məwig ne məhau min e

napuā. Kən nat əh tatəgətun əsas əm nəghatən rəha Uhgín itəm kəmote e naoa rəha ien min rəha Uhgín. Tatən məmā, ‘!Netəm Isrel! ?Nian rafin e nup foti e ikin taruən-aruən ikin, itəmat nakoatoh nat megəh min məmā nakoatol-pa sakrifais kəm io? !Kəp! ⁴³Məto itəmat nəmoatiləs nima tapolen rəha uhgín eiua u Molek, ne narmi məhau rəha uhgín eiua u Refan. Nat mil u nəmoatol məmā onokotəfak kəm ilau. O nat əh ekahl-iarəp itəmat nakotuwin isəu motaprəkis-in Papiilon.’ ”^a

Stipən təməghat e Nimə Rəha Uhgín

⁴⁴Stipen təmatəkəike matən məmā, “Nian tipitat min kəmotatig ikin taruən-aruən ikin aupən, ilat kəmos rəhalat nat kit, Nimə Tapolən rəha Uhgín itəm tatəgətun məmā Uhgín tətətig ilat min. Kən Moses təmol Nimə Tapolən əh tətəu-pən əm nətəligən rəha Uhgín u təmən-ipən rəkis kəm in. ⁴⁵Kən nup tepət uarisig, e nian Josua təmit ilat motuwa məmā okotos-irəkis nitən əh o netəm Kenan, kən kəmotiləs Nimə Tapolən u motuwin e nitən u Uhgín təməhg-irəkis netəmim ikin. Kən ilat kəmotiləs motuwin motatig ilat min kətoarus-pa e nian rəha Tefit təmol kig lan.^b ⁴⁶Uhgín təmol təwir kəm Tefit, kən Tefit təmətapəh ron məmā Uhgín otegəhan in pəs tol nimə kit itəm Uhgín otətətig ikin.^c ⁴⁷Məto nimə əh, Kig Tefit təməsələn, məto nətín Kig Solomon təmol.^d ⁴⁸Məto Uhgín itəm ilis agín, təsətigən e nimə itəm etəmim əm təmol, tahmen e nəghatən rəha Uhgín itəm ien rəhan təmən məmā,

⁴⁹ ‘Ikin min rafin e neai tahmen in əm io məmā iakəpələh ikin mərəməərə,

kən nətueintən rafin tahmen in əm məmā ekəf-pən nelkək ikin.

?Məto nimə-naka itəm nəkotitun nolən məmā otahmen-in io?

?Kən ikin pəhruən nəkotitun nolən məmā ekuwin mameg ikin?

⁵⁰ Otən-tu. ?Pah təmol rafin natimnat min əh?

Io pisin əm, io Uhgín emol rafin ilat.’ ”^e

Stipen təməhai netəm-iasol rəha kaonsel

⁵¹Kən Stipen təmatəkəike matən məmā, “!Itəmat u! Rəhatəmat-kapə təkəsik. Rəhatəmat nətəligən tapinəp tahmen e rəha netəm kəsotəfakən. Itəmat nəsolteikeən məmā onəkotol nəwia Uhgín. !Itəmat nəkotahmen e tipitat min itəm koatəht nəwia Narmin Rəha Uhgín!^f ⁵²?Ien min rəha Uhgín aupən, pah tipitəmat min kəməsotolən nəratən kəm in? !Tikə! Kəmotol nəratən kəm ilat rafin. Kəmotohamnu min itəm min u koatən-iarəp nuwamən rəha Etəm Ətuatip. Kən itəmat nəmotegəhan-in-pən Etəm Ətuatip u e nelmi rəhan tikimir min kən kotohamnu.^g ⁵³Itəmat nəmos

a 7:43 Amos 5:25-27 b 7:45 Jos 3:14-17 c 7:46 2 Saml 7:1-16 d 7:47 1 King 6:1-38
e 7:50 Aes 66:1-2 f 7:51 Aes 63:10 g 7:52 Mat 23:31

rækis Lou rəha Uhgín u aupən nagelo min kəmotos motuwa, mətó itəmat nəməsotətəu-pən aginən Lou əh.”

Kəmahtimnu Stipen

⁵⁴Nian kəmoatəto nəghatən min rəha Stipen, niganəmtilat təmapinəp, nikilat nahmə nahmə, kən moatəgətain-pən nəluilət kəm in mətó-inu nikilat nahmə agin. ⁵⁵Mətó Narmín Rəha Uhgín təməríoah e Stipen, kən titəgpər e Nego e Neai məplan nəhəg-əhəgən itəm təsanən pik təmíet imə Uhgín ikin, kən məplan Iesu tatətul e nikali Uhgín matíp, ikin rəha nərəməərən ne nəsanənən.^h ⁵⁶Kən Stipen təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Ei, nəman! Íatəplan Nego e Neai rəha Uhgín taterəh, kən Nəti Etəmim tatətul e nikali Uhgín matíp, ikin rəha nərəməərən ne nəsanənən.”ⁱ ⁵⁷Nian netəm-iasol rəha kaonsel kəmotəto nəghatən əh, kəmotasítig matəlgílat min e noanelməlat, kən motearíg e Stipen e nəwíalat rafín motaut motaiu motuwín kea-pən ahmən-ahmen əm ron, ⁵⁸motewkəkan ka kərakin-iarəp e taon, kən minoatətuoun kətaht e kəpiel apín. Kən ilat kəmotapəg rəhalat sot asol min, motəlin-pən iuəhkír o nelki etəm aluə kit, nərgín u Sol. ⁵⁹Nian kəmotəht Stipen e kəpiel apín, in təməfak məmə, “Íərəməərə Iesu, os narmək.” ⁶⁰Kən təmeiuaiu misín nulin kən masək əfəməh məmə, “Íərəməərə, afəl nolən rat itəm ilat koatol lak.” Nian təmol namnun rəhan nəfakən, kən rəhan namegən tiet.^j

8 ¹Kən Sol tatətul əm nikin tətəgien məmə ilat kəmotəhtimnu Stipen.

Sol təmoh netəm koatəfak

Mətuoun e nian əh, nəratən asol kínatol e niməfak əpəh Jerusalem. Kən ilat kəmotiet Jerusalem motəgím-pən Jutia ne Sameria, motapəs písin əm aposol min koatətig Jerusalem. ²Netəmim neen itəm koatəfak əskasík kəmotuwa motiləs Stipen motuwín kitənim, kən ilat kəmotasək pik ron. ³Mətó Sol təmətuoun minatərəkin-ərəkin niməfak, matuwín e nimə min matewkəkan-iarəp nəman ne nípitan itəm koatəfak, kən matəmki-pən ilat e kalapus.^k

Filip təmən-iarəp namnusən təwír əpəh Sameria

⁴Kən netəm koatəfak itəm kəmotiet Jerusalem moatəgím, kəmotən-iarəp nəghatən rəha Uhgín ikin min rafín itəm ilat koatuwín ikin. ⁵Filip təmuwín e taon kit rəha Sameria, kən matən-iarəp namnusən rəha Kristo itəm Uhgín təmən məmə otahl-ipa. ⁶Nian nimanín netəmim kəmotəto Filip, kən motəplan nat píspis min itəm in tatol, ilat rafín kəmotuwa iuəhkír katətəlig-in nat naka in tatən. ⁷Netəmim tepət narmín rat min kəmotiet elat. Nian narmín rat min kəmoatiet, kəmotearíg əfəməh. Kən

h 7:55 Sam 110:1 **i 7:56** Kol 3:1 **j 7:60** Luk 23:34 **k 8:3** Wək 9:1,13; 22:4; 26:9-11

netəmim tepət itəm nipətilat tēmimis, o itəm kəsotaliwəkən, kəmotəwir min. ⁸Kən netəmim rafin e taon əh, ilat rafin koatagien.

Saimon u təmöl natimnat e nəsanənən rəha iərmis min

⁹Kən e taon əh, suah kit nərgin u Saimon, in təmatol nat pispis tepət e nəsanənən rəha iərmis min, kən netəmim rafin rəha Sameria, narmilat təmiwig ron. Təmöl nuwəh məsin. In matos-ipər atip in məmə in etəm-iasol kit. ¹⁰Kən netəmim rafin, netəm-iasol mətoarus-pa iolwək min əm, kəmoatətag-pən pik ron kən moatən məmə, “Suah u in uhgin kit u nərgin u Uhgin Itəm Rəhan Nəsanənən Ilis.” ¹¹Kəmoatətu-pən in nuwəh məsin məto-inu narmilat tatiwig o natimnat min itəm in tatol. ¹²Məto nian netəmim kəmotəto nəghatən itəm Filip tatən-iarəp e narnusən təwir rəha nəməmə rəha Uhgin ne nəghatən rəha Iesu Kristo, kəmotən nipahrienən lan, kən kəmöl baptais elat, nəman ne nipitan. ¹³Suah min u Saimon, təmən min nipahrienən e Iesu, kən kol baptais min lan. Kən in tatətu-pən Filip ikin min rafin. Narmin tatiwig o nat pispis min ne nəmtətin min itəm in tatəplan Filip tatol.

¹⁴Nian aposol min əpəh Jerusalem kəmotəto məmə netəm Sameria kinotahatətə e nəghatən rəha Uhgin, kən kəmotahl-ipən Pita ne Jon məmə okian olat. ¹⁵Nian ilau kəmian muet-arəpən olat, kəmuəfak olat məmə Narmin Rəha Uhgin otərioah mətatig elat, ¹⁶məto-inu kəmöl baptais əm elat e nərgi İəməmə Iesu, məto Narmin Rəha Uhgin təsərioahən əh e nəmegəhən rəhalat. ¹⁷Kən Pita ne Jon kəmuələhəu-pən nelmilau elat muəfak elat, kən Narmin Rəha Uhgin təmərioah mətatig elat.¹

¹⁸Nian Saimon təməplan məmə Narmin Rəha Uhgin tatuwin e nəmegəhən rəha netəmim nian aposol mil katuələhəu-pən nelmilau elat matuəfak elat, kən in təməmki-arəp məni məmə otos-ipən kəm ilau, ¹⁹kən mən-ipən kəm ilau məmə, “İos-ipa min nəsanənən u kəm io məmə nian iakələhəu-pən nelmək e netəmim, kən ilat kotitun nosən Narmin Rəha Uhgin.”

²⁰Məto Pita təməni-ipən kəm in məmə, “!Ik ne rəham məni onakian e nigəm asol! Məto-inu ik nikim təht məmə nəkitun nos-nəmtinən e məni nat u itəm Uhgin tatos-ipən əm kəm netəmim. ²¹Okol ik nəsolən wək u məsin ne, məto-inu rəham nətəligən təsətuatipən e niganəmti Uhgin. ²²Əuhlin ik e rəham nolən rat min kən məfak-pən kəm İəməmə, məta in tafəl rəkis rəham nolən rat min itəm nikim tatuəhl-uəhl ilat. ²³Eməplan məmə nian rafin netəhakən təmöl rəham nətəligən tuwin ik pisin, kən nolən rat əh təməlis ik tiəkis.”

²⁴Kən Saimon təməni-ipən məmə, “!Awi! Uəfak-pən kəm İəməmə ron io məmə natimnat itəm itəlau nəmuən, kit otəsuwamən ron io.”

²⁵Nian ilau kəmuən-iarəp nəghatən rəha Iərəməərə ne natimnat itəm in təmöl, kən ilau kəmiaiet Sameria mətian Jerusalem, muətul əgmagim e latuənu min rəha Sameria matuən-iarəp min namnusən təwir rəha Iərəməərə.

Filip təməghat kəm etəm Itiopia kit

²⁶Kən nagelo kit rəha Iərəməərə təmən-ipən kəm Filip məmə, “Əsou pis muwin e suatip tatisi-pən Jerusalem matuwin Kasa.” (Suatip əh tatəməhl əpəh ikin taruən-aruən ikin.) ²⁷Kən in təmatuwin əmun məplan etəm Itiopia kit e suatip. Suah əh in etəm-iasol kit rəha kwin rəha netəm Itiopia.^m Kən in tatərəməərə e məni rafin rəha kwin. Suah u təmisipən Jerusalem e nəfakən, ²⁸kən minitəlig matuwin iman ikin. Kən in tatəpələh-pər e nat kit katən məmə, “kat” itəm hos tatiuw. Kən mətafin naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. ²⁹Kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipən kəm Filip məmə, “Uwin maliwək iuəhkir o kat əh.”

³⁰Kən Filip təmaiu muwin iuəhkir ron, məto suah u tətəfin naoa itəm ien rəha Uhgın Aesea təməte. Kən təmətapəh ron məmə, “?Nəkıtun nıpəti nat un nakatafin, o kəp?”

³¹Kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “?Ekahro mitun? Məto-inu suah kit tikə itəm otuhapik nıpəti nəghatən u kəm io.” Kən in mətapəh məmə Filip otər muwin ilau min muəpələh. ³²In təmətafin nəghatən u e Naoa Rəha Uhgın, tatən məmə,

“Kəmit tahmen e sipsip kan məmə okohamnu.

Kən tahmen e nəti sipsip, təsəghatən nian katəte noanun,

Kən in təməpnarın əm, məsəghatən.

³³Kəmöl aulis in, kən nian kəmakil e kot, kisakil ətuatipən.

Nian kəmotohamnu, in etəm aluə əm kit, itəm nətin tikə.”ⁿ

³⁴Kən suah u təmətapəh o Filip məmə, “?Karmə Aesea təmatəghat atıp in, o etəm pisin kit?” ³⁵Kən Filip təmətuoun e nəghatən kitiəh əm itəm təmətafin, matən-ipən namnusən təwir rəha Iesu.

³⁶Nian kəmatian e suatip muea ikin kit nəhau əh-ikin, kən suah un təmən-ipən kəm Filip məmə, “!Əplan-tu! Nəhau kit əpəh. ?Tahro? ?Pəs nakol baptais lak lan?”^{o 37p}

³⁸Kən təmən-iəhau kat məmə otətul, kən ilau kərən kəmian əpəh ləhau e nəhau, kən Filip tol baptais lan. ³⁹Nian kəmuər e nəhau muea ilis,

m 8:27 Nəghatən Kris ətuatip tatən məmə in suah kit itəm kəmate. E nian əh, okəmə suah kit tatol wək nian rafin iuəhkir e Kwin kit, kən okate məmə otəsitan Kwin.

n 8:33 Aes 53:7-8 **o 8:36** Wək 10:47 **p 8:37** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmate e nəghatən Kris aupən, nəghatən u e ves 37, kəməsəteən. Məto katəplan ves 37 e naoa neen uarisig, kən in tatən məmə, “Kən Filip təmən-ipən kəm in məmə, ‘Okəmə nakatən nıpahrienən e Iesu e nıkim rafin, ekıtun nolən baptais lam.’ Kən tən məmə, ‘Io iatən nıpahrienən e Iesu, məmə in Nəti Uhgın pahrien.’”

Narmin rəha İrəmərə tiləs-irəkis Filip. Kən suah un təmisəplan minən, mətə təmitəlig matuwın iman ikin e nagienən asol e nikin. ⁴⁰Mətə Filip təmaut əm, məplan tatətul əpəh e nitən pəhap ikin əpəh Astot. Kən in təmatuwın əpəh e taon min matən-iarəp namnusun təwir rəha İesu mətəarus in təmiet-pən əpəh Sisaria.^q

Sol təməplan İesu e suatip rəha Tamaskes

(Wək 22:6-16; 26:12-18)

9 ¹Kən e nian əh, Sol təmatəghat əskasik matən-iəkis məmə otohammu netəmim rəha İesu. In təmuwin məplan pris asol agin^r ²mətapəh ron məmə otəte naoa kit kəm nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl əpəh Tamaskes, məmə okəmə otəplan kit tatətəu-pən Suatip Rəha İesu, nat əpnəpən iərman o pətan, otaskəlim ilat məlis ilat məmik ilat muwin e kalapus əpəh Jerusalem.

³Nian Sol təmuwa iuəhkir o Tamaskes, roiu agin min nəhag-əhagən kit təmisi-pər e neai tatuəp tahmen e nipiən muwa masiəgəpən in ne ikin min titəlau lan. ⁴Kən in təmiet morin e nəptən, kən mətə nəwia suah kit tatən-ipən kəm in məmə, “!Sol! !Sol! ?Tahro natol nəratən kəm io?”

⁵Kən Sol tətəpəh məmə, “?Ik pah, İrəmərə?” Kən nəwia suah un təmən-ipən kəm in məmə, “!o İesu itəm ik natol tərət kəm io. ⁶Mətə roiu ətul muwin əpəh e taon. İkin əh, suah kit əh-ikin otəpanən-ipinə məmə nat naka onəkol.” ⁷Kən netəmim itəm koatuarisig-in Sol, kəmotaut kətul kəsəghatən, kəmotətə əm nəwia suah un, mətə kəsotəplanən. ⁸Kən Sol tətul, mətə niganəmtin tinoapoap, tinəruru nehmən nat. Kən kəmotos əm nelmin motit motuwın Tamaskes. ⁹Təmos nian kisil təmishəmən nat, kən təməsəgwənən kən məsənimən nəhau ne.

¹⁰Əpəh e Tamaskes, etəm rəha İesu kit əh-ikin, nərgin u Ananaeas. İrəmərə təmaun-in e nat kit tahmen e nəpilaiirən, kən mən-ipən kəm in məmə, “!Ananaeas!” Kən in tagət məmə, “İrəmərə, io əpəh.”

¹¹Kən İrəmərə tən-ipən kəm in məmə, “Uwin əh e nimə rəha Jutas e suatip asol itəm katən məmə Tətuatip, kən mətapəh o etəmim kit, etəm Tasas, nərgin u Sol. In tətəghat roiu kəm Uhgın e nəfakən, ¹²kən Uhgın təmos-ipən nəpilaiirən kit, kən təməplan etəmim kit, nərgin u Ananaeas, təmuwa mələhəu-pən nelmin lan məmə niganəmtin otəwir min.”

¹³Mətə Ananaeas təmə, “İrəmərə, emətə nənən tepət e suah əh e rəhan nolən rat min itəm tatol e netəm koatahatətə lam əpəh Jerusalem. ¹⁴Kən in təmuwa ikin-u e nərgi pris asol min məmə otaskəlim, məlis netəm koatahatətə lam.”

¹⁵Mətə İrəmərə təmən kəm Ananaeas məmə, “!Uwin! Mətə-inu suah u in rəhak etəmim itəm enəmaun-in rəkis məmə otən-iarəp nərgək kəm

netəm Iaihlua u sənəmә netəm Isrel, ne rəhalat kig min, ne netəm Isrel.^s

¹⁶Kən io epanəgətun in mēmә otos nahmәn o nərgək.”^t

¹⁷Kən Ananaeas tәmuwin latuәnu muwin imә, kән mälәhәu-pән nelmin e Sol, mән-ipән kәм in mēmә, “Piak Sol. Iәрәmәрә Iesu itәм tәmiet-arәp ron ik e suatip nian nәmoatuwa ikin-u, in tәmahl-ipa io mēmә ik onakehm min nat, kән Narmin Rәha Uhgин otәrioah mәtatig lam.” ¹⁸Roiu агин, nat kit tahmen e nuwiligi nәм tәmiet rәkis e niganәmti Sol, kән in tinaiir min minatehm nat. Kән in tәmәtul minataliwәk, kән kol baptais lan mēmә in nәmtәtin rәha nahatәtәән. ¹⁹Kән nian tәmun nagwәnәn neen, kән nipәtin tәmәsanән min.

Sol tinәtuoun matән-iarәp nәrgi Iesu әpәh Tamaskes

Kән Sol tәmatig mos nian neen min ilat netәм rәha Iesu әpәh Tamaskes. ²⁰Tәmәtuoun min әm e nian әh, matән-iarәp nәrgi Iesu әpәh e nimә rәha nuәfiminән rәha netәм Isrel, mēmә Iesu in Nәti Uhgин pahrien.

²¹Kән netәmim rafin itәм kәmotәto in, kәmotaut pik ron, kән motән mēmә, “!Ei! ?Suah u inu tәmatol nәratән kәм netәм koatahatәtә e Iesu әpәh Jerusalem әpән, o kәp? Kән in tәmuwa ikin-u mēmә otaskәlim ilat mәlis ilat mәmik muwin kәм pris asol min. ?In әh, o kәp?”^u

²²Kән nәghatән itәм Sol tatән-iarәp, in tәsanән pik maprәkis-in nәghatән rәha netәм Isrel itәм koatatig Tamaskes, kән matәgәtun wir mēmә Iesu in Kristo itәм Uhgин tәmән mēmә otahl-ipa. Kән ilat kinotәruru nat okotән.^v ²³Nian tәpәt tәmuwa muwin rәkis, kән netәм Isrel neen kәmoatәte anion noa kit mēmә okotohamnu Sol, ²⁴mәto Sol tәmәto noa anion rәhalat. Kән roiu e nәrauiәgән ne lapin min, netәм Isrel kotәtlosig әpәh e nafilua rәha fenis kәmol e kәpiel mēmә okotohamnu Sol.^w ²⁵Mәto in min neen kәmotilәs lapin motaii-pән e kәtim asol kit itәм kәmәtu-pән tәulә lan, motuwин motilәs-iarәp e nakuhal e fenis. Kән in tәmagim muwin Jerusalem.^x

Sol әpәh Jerusalem

²⁶Nian Sol tәmuwin Jerusalem, tәmalkut mēmә otuwин mәtәu-pән netәм rәha Iesu, mәto ilat koatәgin, nikilat tәht mēmә tateiuә-in әm ilat mēmә in etәм rәha Iesu.^y ²⁷Mәto Panapas tәmit muwin mit-ipән kәм aposol min, mән-ipән kәм ilat mēmә tәmahro nulan Sol tәmәplan Iәрәmәрә Iesu e suatip nian tәmatuwин Tamaskes. Kән tәmән-ipән min kәм ilat mēmә Iәрәmәрә tәmәghat kәм Sol, kән tahro nulan in tinatән-

s 9:15 Wək 26:2,6; 27:24; Rom 1:5 t 9:16 2 Kor 11:23-28 u 9:21 Wək 8:3

v 9:22 Wək 18:28 w 9:24 E taon әh Tamaskes, tahmen e taon tәpәt, әpән әpән kәmol fenis asol e kәpiel titәlau e taon. x 9:25 2 Kor 11:32-33 y 9:26 Kal 1:17-19

iarəp nərgi Iesu əpəh Tamaskes, məsəginən.^z ²⁸ Kən ilat Sol kəmotatig kən tatuwin ikin min əpəh Jerusalem matən-iarəp nərgi İərəmərə Iesu məsəginən. ²⁹ Kəmotəghat ilat netəm Isrel itəm kotən nəghatən rəha netəm Kris, kəmotoh ilat min e nəghatən. Kən kinoatol məmə okotohamnu Sol. ³⁰ Nian in min neen rəha niməfak kəmotəto, kəmotuwin motit Sol motuwin əpəh ləhau iuəhkir o itəhəi e taon əh Sisaria, kən motahl-ipən məmə otagim muwin əpəh isəu e taon əh Tasas.

³¹ Kən netəm koatəfak əpəh Jutia, ne Kalili, ne Sameria kəmotatig e nəməlinuən, etənim tikə itəm otol nəginən kəm ilat. Kən Narmin Rəha Uhgın təmətəsitə elat mol ilat koatətul əskasik, kən ilat rafin koatətig kətsiai-in İərəmərə. Kən ilat tinatəpət.

Pita təmol nelki Aeneas təwir min

³² Pita təmaliwək muwin ikin min məmə otuag netəm koatahatətə e Iesu. E rəhan naliwəkən, təmuwin məplan netənim rəha İərəmərə əpəh e taon əh Lita. ³³ Təmuwin ikin əh məplan suah kit nərgin u Aeneas, nıpətın təmimis tinos nup eit, təsalıwəkən mətapıl əm e rəhan pet. ³⁴ Kən Pita təmən-ipən kəm in məmə, “Aeneas. Iesu Kristo tosmegəh ik əh-roiu e rəham nımısən. Ətul, maiu-aiu rəham nımitiwin.” Kən roiu agin min, Aeneas təməwir min mətul. ³⁵ Kən netənim rafin Lita ne ikin min rafin əpəh Saron kəmotəplan suah u təmalıwək mətan, kən ilat rafin kınətəuhlin rəhalat nətəligən kən mınəatəfak kəm İərəmərə.

Pita təmol Tokas təmegəh min

³⁶ E taon kit Jopa, pətan kit əh-ikin itəm in etəm rəha Iesu, nərgin u Tapita, u nıpətın təmə, “tia,” u in nat megəh kit. E nəghatən rəha netəm Kris, koatən məmə Tokas. Pətan u, nian rafin tatol təwir kəm netənim kən mətasitə min e ian-rat min. ³⁷ Məto e nian əh, nımısən kit təmol kən tımıs. Kən kəmotau kol senis kəm in, kələhəu e nımə əpəh ilis agin. ³⁸ İkin əh Lita iuəhkır əm o taon əh Jopa. Kən nian netəm rəha Iesu kəmotətə məmə Pita əpəh Lita, kəmotahl-ipən suah mil kəiu məmə okian mən-ipən kəm in məmə, “!Otuwa uəhai əm-tu!”

³⁹ Kən Pita təmətəu-pən ilau. Nian kəməhalet-arəpa latuənu, kəmotit motuwin əpəh ilis agin. Məto nəutahlımıs min tərıoah əpəh ikin koatasək ron, kən kəmoatəgətun kəm Pita rəhalat natımmat itəm pətan əh təməhl nian təmatəmegəh.

⁴⁰ Kən Pita təməhl-iarəp rafin ilat, kən meiuaiu misin nulın matəfak. Kən mətag-pən o pətan əh təmimis məmə, “Tapita, ətul.” Kən pətan apon təmaıir məplan Pita, kən mətul matəpələh. ⁴¹ Kən Pita təməa-pən ron maskəlım miuw-pər məmə otətul e nelkın mil. Kən maun-in-pən netəm

koatahatətə e Iesu ne nautahlimis min mēmə okotuwa imə, kən mit-ipən pətan əh kəm ilat. ⁴²Kən nəghatən e nat əh təmaiu mitəlau e taon əh Jopa. Kən tepət kəmotən nīpahrienən e Iəramərə Iesu. ⁴³Kən Pita təmatig əh Jopa məsin ilau suah kit nərgin u Saimon itəm tatol natimnat e nuwigī kau.

Uhgin təməghat kəm Konilias

10 ¹E taon Sisaria, suah kit əh-ikin nərgin u Konilias. In etəm Rom, kən in etəm-iasol rəha mopael ilat rafin wan-hanrit. Kən ilat koatisi-pən e “Mopael rəha Itali.” ²In etəmim kit itəm tatisiai-in Uhgin rəha netəm Isrel, in ne rəhan min ne rəhan iolwək min. In tatos-ipən rəhan mənī tepət kəm ian-rat min, kən matəfak kəm Uhgin rəha Isrel nian rafin. ³Nian kit əmun e tri kilok ehnaipən e nian tatəfak lan, təməplan nat kit tahmen e napilairən. In təməplan wir nagelo kit rəha Uhgin tatuwa ron, kən maun-in mēmə, “!Konilias!” ⁴Nian niganəmti Konilias təmətul lan, in təməgin kən mən mēmə, “?Iəramərə, tahro?”

Kən nagelo təmən-ipən kəm in mēmə, “Uhgin tinəplan rəkis nəfakən rəham ne nəwirən itəm natol kəm ian-rat min. ⁵Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa, motiləs suah kit motuwa, nərgin u Saimon Pita. ⁶In tətətig ilau suah kit nərgin u Saimon u tatol natimnat e nuwigī kau. Rəhan nimə tatətul iuəhkīr o itəhəl.”

⁷Nian nagelo itəm təmatəghat kəm in təməgin, kən Konilias təmaun-in rəhan iolwək kəiu ne mopael kit itəm tatol wək kəm in, kən in etəm rəha nəfakən. ⁸In təmən-ipən rafin natimnat itəm təməplan kəm iləhal, kən mahl-ipən iləhal mēmə okəhaluwīn Jopa.

Uhgin təməghat kəm Pita e napilairən

⁹Kən kəmən lawigin, nian mitgar tinalalin, kən suah miləhal əh kəmatəhaluwa e suatip iuəhkīr o taon əh Jopa, Pita təmuwīn əpəh ilis e nətuei nimə itəm tepin-epin ikin mēmə otəghat kəm Uhgin e nəfakən. ¹⁰Məto nəumis tinus, kən nian kəmatol əh nigin nagwənən, in taiir məto təməplan napilairən kit itəm Uhgin tatos-ipa. ¹¹E napilairən əh, təməplan neai təmerəh, kən nat kit tahmen e tapolən asol kətaskəlim nīpəgnəmtin min, kən kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa e nəptən. ¹²E nīpəg nat əh, təməplan nat megəh pisin pisin min əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah, ne mənig pisin pisin min. ¹³Kən nəwia suah kit təmən-ipən kəm in mēmə, “Pita, ətul. Ohamnu neen mon.”

¹⁴Məto Pita təmə, “!Iəramərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esonən əh nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau mēmə kəsunən tamkīmīk e niganəmtim.”^a

a 10:14 Lev 11:1-47; Esik 4:14

¹⁵Kən nəwia suah u təməghat min kəm in məmə, “Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iatən məmə təwir əm, təsamkimikən.”^b

¹⁶Kəmuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən roiu agin min, tapolən apən təmər muwin əpəh e neai.

Pita təmos nıpəti napılaiirən

¹⁷Kən Pita nıkin təmatəht pik məmə otıtun nıpəti nat əh tahmen e napılaiirən itəm təməplan. Məto suah miləhal un itəm Konilias təmahləpis iləhal, kəməhalətapəh o nimə rəha Saimon, kən minəhaluwa minəhaləplan. Kən minəhaluwin mətəhalətul əpəh e nafiluə. ¹⁸Kən məhlaun əfəməh məmə, “!Ei! ?Suah kit u ikin-u nərgin u Saimon Pita?”

¹⁹Kən nian Pita tətalkut əh məmə otıtun nıpəti nat əh tahmen e napılaiirən, kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipən kəm in məmə, “!Ei, əto-tu! Suah miləhal kisil əpəh katəhalegəs-in ik. ²⁰Ətul uəhai matite muwin məplan iləhal. Kən məsəginən o nətəu-pənən iləhal məto-inu io emahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa.”

²¹Kən Pita təmeiuaiu muwin mən-ipən kəm iləhal məmə, “!Io u inu itəm itəməhal natəhalegəs-in. ?Nakəhalolkeike io o naka?”

²²Kən kəhalən-ipən kəm in məmə, “Əwəh. Etəm tatərəmərə e mopaal min, u Konilias, təmahl-ipa itəməhal məmə ekəhaluwa. In suah kit itəm tətuatip e niganəmti Uhgın, kən in matəfak min kəm Uhgın. Kən noanol min rəha netəm Isrel koatisiai-in pik. Nagelo kit rəha İərəmərə təmən-ipən kəm in məmə ik onəkuwin əh iman ikin, kən mamnus nəghatən kəm in pəs in otəto.” ²³Kən Pita təmit iləhal motuwin imə məmə ilat okotapil əh-ikin.

Pita təmuwin e nimə rəha Konilias

Kən kəmən lawigin, Pita tətətəu-pən iləhal, kən iəfak min neen rəha Jopa, kəmotətəu-pən ilat. ²⁴Kəmən lawigin min, kəmotiet-arəpən əpəh Sisaria. İkin əh Konilias tətətapəh o rəhan min ne netəmim neen məmə okotuwa katəsahgin Pita. ²⁵Nian Pita tətəmuwin məmə otuwin imə, kən Konilias təmiet misin nulin e nelki Pita ikin məmə otəfak kəm in. ²⁶Məto Pita təmitol-ipər min mən-ipən kəm in məmə, “Ətul, io etəmim əm tahmen lam.”^c ²⁷Kən Pita tətəməghat ilau Konilias kən kəmian imə. Pita təplan məmə netəmim tətət kinotuwa rəkis katəpələh.

²⁸Kən Pita təmən-ipən kəm ilat məmə, “!Itəmat rafin nəkotıtun wir məmə tasim e Lou rəha netəm Isrel məmə okotuwa mətan kitiəh ilat netəm sənəmə netəm Isrel o kotuwin motətag ilat. Məto Uhgın təmən kəm io e napılaiirən məmə esənən məmə suah kit in tamkimik e niganəmtin. ²⁹Tol-pən nəhlan, nian nəmotahl-ipinə nəghatən ron io,

b 10:15 Mak 7:15,19 **c** 10:26 Wək 14:13-15; Nol Əpən 19:10

eməsənən nat kit, nīkik təmagien əm məmə ekuwa. ?Məto iakolkeike məmə ekətapəh məmə nəmotahl-ipinə nəghatən ron io məmə ekuwa o naka?”

³⁰Kən Konilias təmə, “Nian kisil tīnuwin rəkis təhmen əh-roiu e tri kilok ehnaipən, ematəfak əpəh e rəhak nimə. Kən roiu agin suah kit itəm rəhan natimnat təhag-əhag tətul aupən-in io, ³¹kən mən məmə, ‘Konilias. Uhgīn təməto rəkis rəham nəfakən, kən məsaluinən nat wir min itəm ik natol kəm ian-rat min. ³²Ahl-ipən netəmim neen kotuwīn əpəh Jopa o suah kit əh-ikin, nərgin u Saimon Pita məmə otuwa. In tətətiḡ e nimə rəha suah kit, nərgin u Saimon, u itəm tatol natimnat min e nuwigi kau. Rəhan nimə tətətul iuəhkīr o itəhəi.’ ³³Kən ekahl-ipinə uəhəi əm nəghatən ron ik. Kən təwir pik məmə ik nəmuwa. Itimat rafin u ikin-u e niganəmti Uhgīn ioatətəliḡ-in ik məmə onakən-ipa rafin natimnat itəm lərəmərə təmos-ipinə məmə onakən-ipa kəm itimat.”

Pita təməghat

³⁴Kən Pita təməghat mən məmə, “Roiu enitun məmə sənəmə noanol rəha Isrel əm itəm Uhgīn nikin tagien olat,^d ³⁵məto nikin tagien o netəmim ikin min rafin itəm koatisiai-in ne moatol nat itəm tətuatip.

³⁶“Itəmat nəkotitun rəkis nəghatən itəm Uhgīn təmos-ipən kəm netəm Isrel itəm tatən namnusən təwir rəha nəməlinuən ilat Uhgīn e Iesu Kristo itəm in lərəmərə rəha netəm rafin. ³⁷Itəmat nəkotitun natimnat min itəm Iesu etəm Nasaret təmol əpəh ikin min e Jutia təmətuoun e Kalili. In təmol natimnat min əh uarisig e wək rəha Jon Baptais itəm tatən-iarəp kəm netəmim məmə okəike kol baptais elat.^e ³⁸Iesu əh, Uhgīn təmitəpən mos-ipən Narmin Rəha Uhgīn ne nəsanənən kəm in, kən məto-inu Uhgīn tətətiḡ ilau min, in təmuwīn e ikin min matol nat wir min, kən matol-wir netəmim itəm Setan təməlis ilat.

³⁹“Itimat emotəplan natimnat itəm in təmol əpəh Jerusalem ne ikin min əpəh Jutia. Kən itimat emotəplan nian netəmim kəmotoh kətətu-pər e niḡ kəməluau kən tīmīs. ⁴⁰Məto Uhgīn təmol təmegəh min e nian itəm tatol kisil lan, kən matol əp in kəm netəmim neen məmə okotəplan məmə in təməmegəh min. ⁴¹Sənəmə netəmim rafin kəmotəplan in, məto netəm əm un itəm Uhgīn təmitəpən ilat məmə okotəplan, itimat əh inəh emotəgwən kitih itimat min nian təməmegəh min e nīmīsən.^f

⁴²“Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə ekotən Iesu kəm netəmim, kən motən-iarəp məmə Uhgīn təmiləs-ipər rəkis in məmə in otakil nolən rəha netəmim rafin itəm koatəmegəh ne itəm kīnotīmīs rəkis.^g ⁴³Ien min rafin rəha Uhgīn aupən kəmoatən-iarəp in məmə, netəmim rafin itəm koatən

d 10:34 Dut 10:17; Rom 2:11 e 10:37 Mat 4:12-17 f 10:41 Luk 24:42-43; Wək 1:8
g 10:42 Wək 17:31; 1 Pita 4:5

nipahrienən lan, Uhgın otafəl rəkis rəhalat min nolən rat min e nərği in Iesu.”^h

Narmin Rəha Uhgın təmuwa o Iaihlua min, netəm u sənəmə netəm Isrel

⁴⁴Nian Pita təmatəghat əh, Narmin Rəha Uhgın təmuwa mərioah mətətiğ elat u itəm koatəto nəghatən əh.ⁱ ⁴⁵Kən netəm Isrel itəm koatən nipahrienən e Iesu itəm kəmotətəu-pən Pita əpəh Jopa motuwa, kəmotaut pik nian kəmotəplan nat əh məmə Uhgın təmawte-in min Narmin Rəhan kəm netəm u sənəmə netəm Isrel. ⁴⁶Kinotitun məmə təmos-ipən Narmin Rəhan kəm ilat mətə-inu kəmotətəto netəmim koatəghat e nəghatən ik pisin min moatiləs-ipər nərği Uhgın. Kən Pita təmə,^j ⁴⁷“Pah titun nən-iəhauən netəm min u məmə okəsölən bəptais elat? Mətə ilat kinotos rəkis Narmin Rəha Uhgın tahmen etat.” ⁴⁸Kən in təmən-ipən məmə okol bəptais elat e nərği Iesu Kristo. Kən ilat kəmotətəpəh o Pita məmə otatiğ məsin ilat min.^k

Pita təmamnus kəm netəm koatəfak əpəh Jerusalem

11 ¹Kən aposol min ne netəm koatəfak əpəh ikin min e nitən Jutia kəmotətəto məmə Iaihlua min, ilat min kinoatən nipahrienən e nəghatən rəha Uhgın. ²Kən nian Pita təmər muwın Jerusalem, mətə netəm rəha iəfak min itəm koatən məmə okəkəike katəhg-ipən netəmim, ilat kinoatən nikalın, ³moatən məmə, “?Tahro ik nəmuwın mətətiğ e nimə rəha netəm kəsəhg-ipənən ilat, mətəgwən itəmat min ilat?”^l

⁴Kən Pita tinətuoun matən wır kəm ilat namnusən rəha natimnat rafin əpəh Sisaria, ⁵təmatən kəm ilat məmə, “Nian emətətiğ Jopa matəfak məplan nat kit tahmen e napilairən. E nat əh, eməplan nat kit tahmen e tapolen asol kit itəm təmiet e neai kətəskəlīm nipəgnəmtin min kəhlman-əhlman teiuaiu matuwa ron io. ⁶Emətəg-pən wır e nipəgnoa nat əh məplan nat megəh pisin pisin min əh-ikin itəm kotaliwək ne motəkioah, ne nat megəh iarupin min, ne mənig pisin pisin min. ⁷Kən emətə nəwia suah kit tatən-ipa kəm io məmə, ‘Pita, ətul mohamnu neen mon.’

⁸“Mətə ekən-ipən kəm in məmə, ‘!Iərəmərə, kəp! E rəhak nəmegəhən esunən nat kit nulan itəm Lou rəham təmən-iəhau məmə ekisunən tamkimik e niganəmtim.’

⁹“Emətə min nəwia suah un təmisi-pən e neai matən-ipa kəm io məmə, ‘Əsənən məmə nat kit tamkimik itəm io Uhgın iakən məmə təwir əm təsamkimikən.’ ¹⁰Emuəghat o natimnat min əh mau kisil, kən tapolən apon təmər muwın əpəh e neai.

¹¹“Kən roiu agin e nian əh, suah kisil kəhaliet-arəpa e nimə itəm iotatiğ ikin. Netəm Sisaria kəmotahl-ipa iləhal məmə okəhaluwa ron io, kit io

kan. ¹²Kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ipa kəm io məmə ekətəu-pən iləhal, nat əpnapin iləhal sənəmə netəm Isrel. Piatat min ilat sikis itəm kəmotətəu-pa io, emotuwin kiet-pən əpəh e nimə rəha suah əh Konilias motuwin imə. ¹³Kən in təmən-ipa kəm itimat məmə təhrol nulan in təməplan nagelo kit rəha Uhgın təmuwa miet-arəpa ron e rəhan nimə, kən mən-ipən kəm in məmə, ‘Ahl-ipən netəmim neen kotuwin əpəh Jopa o suah kit nərgin u Saimon Pita. ¹⁴In otən-ipinə nəghatən kit kəm itəmat məmə itəmat rafin, ik ne rəham min, ne rəham iolwək min, məmə Uhgın otosmegəh itəmat rafin.’^m

¹⁵“Kən nian emətuoun matəghat, Narmin Rəha Uhgın təmeiuaiu marioah matig elat tahmen əm e inu təmuwa min etat aupən.ⁿ ¹⁶Kən nikik tatəht nəghatən itəm Iəramərə təmən məmə, ‘Jon tatol baptais e netəmim e nəhau, məto otəsuwəhən Uhgın tol baptais etəmat e Narmin Rəhan.’^p ¹⁷Kən okəmə Uhgın tatos-ipən kəm ilat Narmin kitiah əm itəm təmos-ipa kəm kitat nian kitat kəmotən nīpahrienən e Iəramərə Iesu Kristo, io etəmim əm, okol esən-iəhauən Uhgın o nat naka itəm in tolkeike məmə otol kəm ilat.”

¹⁸Nian kəmotəto nəghatən rəha Pita, ilat kəməsotətəhau minən, məto kəmotənwiwi Uhgın motəmə, “Nat əh tol nulan məmə Uhgın tinol rəkis suatip rəha laihluə min məmə ilat min okotəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min məmə Uhgın otosmegəh ilat.”^q

Niməfak əpəh Antiok

¹⁹Nian Sol ne rəhan min kəmotəhamnu Stipen, kəmatol tərət kəm netəm koatən nīpahrienən e Iesu. Kən iəfak min əh kəmotəgim motuwin əpəh ikin min əpəh Fonisia ne Saerpras ne Antiok, motən-iarəp nərgi Iesu kəm netəm əm u, netəm Isrel.^r ²⁰Məto ilat neen netəm Saerpras ne Saerin kəmotuwin Antiok motən-iarəp min namnusən təwir rəha Iəramərə Iesu kəm netəm əpnapin əm, sənəmə netəm Isrel əm. ²¹Kən Iəramərə təmatol wək tepət e rəhan nəsanənən kən mətasitu pik elat, kən netəmim tepət tepət kəmotəuhlin ilat motən nīpahrienən e Iəramərə Iesu.

²²Netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem kəmotəto namnusən rəha nat əh, kən kəmotahl-ipən Panapas məmə otuwin əpəh Antiok.^s ²³Nian təmiet-arəpən, təməplan məmə Uhgın təmolkeike pik ilat matol təwir kəm ilat, kən netəmim tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu, kən Panapas nikin təmagien masitu elat məmə ilat okoatətul əskasik e Iəramərə e nikilat rafin. ²⁴Panapas in etəm wir kit itəm Narmin Rəha Uhgın tərrioah mətətig lan, kən rəhan nahatətəən in təskasik o Uhgın. Kən in təmasitu e netəmim tepət ikin əh məmə ilat okotən nīpahrienən e Iəramərə Iesu.

²⁵Kən Panapas tēmiet muwin Tasas mategās-in Sol.^t ²⁶Nian tēməplan Sol, tēmit mian əpəh Antiok, kəmuatig ikin o nup kitiaḥ muatəfak ilat netəm rəha niməfak əh matuəgətun netəmim tēpət. Ikin əh Antiok kəmətuoun kaun-in netəm rəha Iesu Kristo məmə, “Kristin.”^u

²⁷E nian əh, ien neen rəha Uhgın kəmotiet Jerusalem motuwın əpəh Antiok. ²⁸Kit nergın u Akapus təmətul məghat e nəsanənən e Narmin Rəha Uhgın məmə otəsuwəhən nəumis otan e nitən Rom apıəpiə. (Nəumis təman nian Klotias təmatərəmərə e netəm Rom.)^v ²⁹Kən netəm rəha Iesu əpəh Antiok kəmotolkeike məmə okotasitu e netəm rəha Iesu əpəh Jutia. Kit tahl-ipən məni naka, tēpət o noan məsin, itəm titun nahl-ipənən. ³⁰Kən kəmotol məni min əh, motəmki-pən kəm Panapas ne Sol məmə okuəmik mian kəm elta min rəha niməfak əpəh Jerusalem.^w

Kig Herot Akripa Kitiəh təmol nəratən kəm niməfak

12 ¹E nian əh, nian Panapas ne Sol kəmatuəgətun əpəh Antiok, Kig Herot Akripa Kitiəh təmahl-ipən rəhan mopaël min məmə okotaskəlim netəmim neen rəha niməfak əpəh Jerusalem məmə otol ilat kotəto nahməən e nipətılilət. ²Təmahl-ipən rəhan min netəmim kəmotuwın kaskəlim Jemes pia Jon kən motətamnu e rəhalat naip asol. ³Nian təmətamnu Jemes, məplan məmə netəm Isrel nikilat təmagien pik ron. Kən in təmatig maskəlim min Pita. Təmatol nat u e nian kəmatol lafet mil lan Rəha Nuhagego-inən ne Pret U Is Tikə Lan. ⁴Nian tinaskəlim rəkis Pita, kən təmıləs-ipən e kalapus. Kən Herot təmən məmə mopaël sikistin okoatətlosig-in, kuwit kuwit e aua min rafin e nərauiəgən ne lapin. Kən Herot tolkeike məmə otiuw-iarəp tətul e niğanəmti netəmim nian lafet tinol namnun. ⁵Məto nian Pita təmətatig e kalapus, kən netəm rəha niməfak kəmotəfak-pən əskasik ron kəm Uhgın.

Uhgın təmıləs-iarəp Pita e kalapus

⁶E lapin itəm olawig in, kən Herot tiuw-iarəp, Pita təmətapıl ilugin e mopaël kəiu, kəməlis nelmin mil e sen kəiu, kətu-pən kit e mopaël kit, kən kətu-pən kit e mopaël kit min. Kən mopaël kəiu katuatul matuehm nafiluə e kalapus. ⁷Roiu agin-əh, nagelo kit rəha İəməmə tıet-pa, kən təmasiə məhag-əhag e nipəğnoa kalapus. Təmekek nikali Pita kən məhğaiir lan. Kən məmə, “!Ətul uəhai!” Kən sen mil kəmuıas atıp e nelmi Pita mil.

⁸Kən nagelo tən-ipən kəm in məmə, “Uwın e rəham put ne natimnat.” Kən Pita tuwin elat. Kən tən-ipən min kəm in məmə, “Uwinin rəham kot, kən mətəu-pa io.” ⁹Kən Pita təmətəu-pən miaiet e nipəğnoa kalapus,

t 11:25 Wək 9:30 u 11:26 E nəghatən Kris, nipəti nəghatən u “Kristin” tatən məmə “rəha Kristo.” v 11:28 Wək 21:10 w 11:30 Wək 12:25

məto in təsitunən məmə natimnat min u nagelo tatol lan in nīpahrienən. Nīkin təht məmə tatehm nat kit tahmen e napilairən. ¹⁰Kəmualiwək muaprəkis-in mōpael kit itəm tatehm kalapus, kən mualiwək muaprəkis-in min mōpael kit min, kən kəmuea e namnu toa itəm kəmiləkin e iaen. Toa u tatuag-pən e taon asol. Nian kəmuea iuəhkir ron kən təmerəh atip kən kəmiaiet-pən ikin. Nian kəmualiwək məsin mian e suatip, kən əmun nagelo təmikə min.^x

¹¹Kən Pita in tinitun məmə sənəmə napilairən, kən tən məmə, “Roiu enitun ətuatip məmə Iərəməərə təməhl-ipa rəhan nagelo təmuwa mīləs-irəkis io e nat naka itəm Herot tolkeike məmə otol lak itəm netəm Isrel kəmoatolkeike məmə okotəplan.”

¹²Nian Pita tinitun məmə Uhgīn təmīləs-irəkis in, kən təmuwin əpəh e nīmə rəha Meri, mama rəha Jon Mak. Netəm koatahatətə e Uhgīn tepət kəmotuwa kitiəh moatəfak-pən kəm Uhgīn məmə otasitu lan. ¹³Kən Pita təməht-əht toa e iat rəha nīmə əh, kən pətan iolwək kit, nərgin u Rota, təmaiu muwin məmə karmə pah əh tatəht-əht toa. ¹⁴Nian təməto nəwia Pita, kən təmitun məmə in Pita pahrien. Kən nīkin təmagien pik agin-əh kən taluin nerəhən e toa məto təmaiu mītəlig muwin məplan netəmim u koatəfak, kən təmən məmə, “!Ei, netəmim, Pita əpəh ihluə e toa tatətul!”

¹⁵Məto kotəmə, “Ah. Ik ialməl.” Məto in təmataəkəike matən məmə, “!Kəp! Iatən pahrien.” Kən ilat kotən məmə, “Okəmə naka rəhan nagelo tiə.”

¹⁶Məto Pita tatəkəike matəht-əht toa. Kən kəmotuwin kerəh e toa, kən nian kəmotəplan in, nīkilat təməut pik ron. ¹⁷Məto Pita təmīləs-ipər nelmin mēfətutu ilat məmə okəsotəghatən. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə təməhro nulan Iərəməərə təmīləs-iarəp in e kalapus. Kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Otən-ipən nəghatən u kəm Jemes ne piatat min e nīməfak.” Kən təmīet magim matuwin ik pisin kit min.

¹⁸Kəmən lawigin, mōpael min itəm kəmoatehm Pita e kalapus, kəmotəpəh-əpəh olat min, kən minotəruru əfəməh məmə Pita təməhruwin.^y ¹⁹Kən nian Herot təməto məmə Pita təmikə, kən təməhl-ipən mōpael min məmə okotegəs-in. Məto nian mōpael min kəməsotəplanən, kən Herot təmaun-in mōpael min itəm kəmotəhm kalapus məpəh olat məmə Pita təməhrol magim. Məto ilat kotəruru kən in təmən məmə okəmīk mōpael min əh kan kohamnu ilat. Kən Herot təmīet Jutia muwin e taon kit Sisaria matig ikin o nian neen.

Kig Herot Akripa Kitiəh təmimis

²⁰E nian əh, Kig Herot Akripa Kitiəh neməha təmol pik təmetəhau netəm kotatig e taon mil əh, Taea ne Saeton. Kən netəm-iasol min

x 12:10 Wək 5:19 y 12:18 Wək 5:22-24

rəha taon mil əh kəmotuwa kitəh kən motuwın məmə okotəplan kig məmə okotaru nego, məto-inu netəm iməlat ikin kotuwın katos-nəmtin nagwənən imə kig ikin. Məto aıpən ilat kəmotuwın motəplan kig, kəmotəghat ilat suah kit nərgin u Plastik, itəm tatehm wir natimnat e nimə rəha Kig Herot, motiıw-pən məmə otətəu-pən ilat.

²¹E nian itəm Kig Herot təmitəpun lan məmə otuwın məplan ilat, kən təmuwin e rəhan natimnat wir min itəm tatəgətun məmə in tatərəmə. Kən təmuwa məpələh e ikin imə kig, kən matəghat kəm netəmim. ²²Kən netəmim kəmotagət əfəməh məmə, “!Suah u tatəghat sənəm in etəmim məto uhgin kit!” ²³Kən roiu aɡin min nagelo kit rəha İərəmə təmoh e nimisən əskasik kit məto-inu Herot təmos nənwiwın o netəmim, kən məsos-ıpənən nənwiwın kəm Uhgın, kən wom min kəmoton nisgan kən timis.^z

²⁴Kən e nian əh, netəm koatən nıpahrienən e İesu kəmoatəkəike kətamnus-ıarəp nəghatən rəha Uhgın e ikin min tətət, kən netəmim tətət kəmotuwa katən nıpahrienən e İesu.^a ²⁵Nian Panapas ne Sol kəmioal nammun rəhalau wək əpəh Jerusalem, miatəlig mian Antiok iləhal Jon Mak.^b

Uhgın təmitəpun Panapas ne Sol məmə okioal rəhan wək

13 ¹E niməfak Antiok, ien min əh-ikin ne iəgətun min. İlat u Panapas, ne Simeon katən məmə etəm iapın, ne Lusias etəm Saerin, ne Manaen u təməpət ilau Herot Antipas u təmatərəmə e Kalili aıpən, ne Sol. ²E nian kit ilat kəmotapəs nagwənən kən moatəfak-pən kəm İərəmə, kən Narmin Rəha Uhgın təmən-ıpən kəm ilat məmə, “İakolkeike məmə roiu əh onəkotiləs-ıpər Panapas ne Sol məmə ilau okioal wək u itəm emaun-in ilau ron.”^c ³Kən nian kinotapəs rəkis nagwənən motəfak, kən motələhəu-pən nelmilat e rəhalau-kapə məmə okotiləs-ıpər ilau, kən motahl-ıpən ilau məmə okian mioal wək.^d

Panapas ne Sol kəmuən-ıarəp nəghatən rəha Uhgın əpəh Saepras

(Əplan map rəha naliwəkən rəha Pol e namnu naoa u.)

⁴Kən məto-inu Narmin Rəha Uhgın təmahl-ıpən ilau məmə okioal wək u, kən ilau kəmian əpəh e taon Selusia, kən ikin əh kəmian e nego kit mian əpəh e nəptən kit Saepras. ⁵Nian kəmiet-arəpən e taon Salamis, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm İsrəl matuən-ıarəp nəghatən rəha Uhgın. Kən Jon Mak tatətəu-pən ilau mətasitu elau.^e

⁶Kən kəməhlaliwək əm e nəptən un mətoarus məhaliet-arəpa e taon Pafos. İkin əh kəməhaləplan noanol kit rəha İsrəl itəm tatol nat pıspis

z 12:23 Dan 5:20 a 12:24 Aes 55:11 b 12:25 Wək 11:29-30; 15:37 c 13:2 Wək 9:15
d 13:3 Wək 6:6 e 13:5 Wək 12:12; 15:39

e nəsanənən rəha iərmis min, kən in ien eiüə, nərgin u Patisas. ⁷Suah u tətaliwək nian tepət ilau Setias Polas u kapman asol rəha netəm Saepras. Setias Polas in tenatig, rəhan nətəligən təwir. Kən in təmahl-ipən nəghatən məmə Panapas ne Sol okuea muəplan, mətō-inu tolkeike məmə otəto nəghatən rəha Uhgīn. ⁸Mətō suah u Patisas təmatən rat ilau. (Nərgin e nəghatən Kris katən məmə Elimas). Kən mətalkut məmə otəuhlin nətəligən rəha Setias Polas məmə otəsənən nīpahrienən e Iesu.

⁹Kən Sol u kətaun-in min məmə Pol, Narmin Rəha Uhgīn təmərīoah e nikin, kən təmətag-pən ətuatip o Elimas kən mən məmə, ¹⁰“Iei! Ik nēti Setan. Ik tikimīr rəha natimnat rafin itəm kotətuatip. Ik nakərīoah əm e neieueuəən ne nərātən. ?Onəghan nəpanapəs nən ratən suatip pahrien rəha Iəramərə itəm natəuhlin? ¹¹Roiu əh, Iəramərə otol nalpīnən kit kəm ik məmə niganəmtim otəpis, onəsəplanən nəhag-əhagən kit ne o nian neen.” Kən roiu agin min təməplan norəu ne napinəpən kəmuea mualpin niganəmtin, kən niganəmtin təpis agin. Kən təmətul matea-pən ənnapin əm məmə suah kit otasitu lan mit.^f ¹²Nian kapman Setias Polas təməplan nat əh, təmən nīpahrienən e Iesu mətō-inu təmaut magien o nəgətunən rəha suah mil e Iəramərə.

Panapas ne Pol kəmian Antiok əpəh ikin Pisitia

¹³Kən Pol ne rəhan min netənim kəmotiet Pafos motuwīn e nego kit motuwīn əpəh taon Perka e ikin Pamfilia. Ikin əh Jon Mak təmapəs ilat mītəlig-pən əpəh Jerusalem.^g ¹⁴Kən ilat kəmotiet Perka motuwīn əpəh taon Antiok əh-ikin Pisitia. Kən e nian rəha Sapat, kəmotuwīn imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel moatəpələh. ¹⁵Nian kəmotətō nafinən rəha Lou ne Ien Min, kən netəm-iasol rəha nimə əh kəmotahl-ipən nəghatən kəm Pol ne Panapas motən məmə, “Piak min. Okəmə itəmat kit tatos nəghatən wīr məmə otən tasitu e netənim, tətul mən-iarəp.”

¹⁶Kən Pol təmətul mēfətutu ilat məmə okəsotəghatən, kən mən məmə, “Noanol min rəha netəm Isrel ne itəmat Iaihlua min itəm noatəfak-pən kəm Uhgīn, otətəlig-in-tu io. ¹⁷Uhgīn rəha noanol min rəha Isrel tēmītəpun tēmītāt min aupən kən mol ilat kotepət nian ilat kəmoatig əpəh ikin Ijip. Kən e nəsanənən asol rəhan, tēmīt-iarəp ilat e nəptən əh.^h ¹⁸Kən matehm wīr ilat o nup foti nian kəmotan əpəh ikin taruən-aruən ikin.ⁱ ¹⁹In təmōl noanol min rəha netəm Isrel kəmotōh kapman min rəha nəptən sepīn itəm kotatig e nītən əh Kenan, kən mos-ipən nəptən əh rəhalat kəm tīpitāt min məmə rəhatat.^j ²⁰Natimnat min əh kəmōl nup fo-hanrit-fifti tinuwa minuwīn rəkis. Uarisig e natimnat min əh, Uhgīn təmos-ipən kəm noanol min rəha Isrel netəm-iasol min məmə ilat

f 13:11 Wək 9:8 g 13:13 Wək 15:38 h 13:17 Eks 1:7; 6:6; 12:51 i 13:18 Nam 14:34; Dut 1:31-32 j 13:19 Dut 7:1; Jos 14:1

okotərəmərə elat mətoarus-pa e nian rəha ien rəha Uhgın Samuel.^k ²¹ Kən netəmim kəmotətapəh kəm Samuel o kig, kən Uhgın təmos-ipən kəm ilat Sol u nəti Kis, təmisi-pən e noanol rəha Benjamin. Kən in təmərəmərə elat o nup foti.^l ²² Kən nian Uhgın təmiləs-irəkis Sol, kən in mol Tefit təmuwa kig. In təmən-iarəp nat kit təwir lan məmə, ‘Eməplan suah kit Tefit nəti Jese, in etəm tətuatip itəm io iakolkeike. Kən in otol natimnat rafin itəm io iakolkeike məmə otol.’^m

²³ “Kən Uhgın təmol məmə Iosmegəh kit, inu Iesu, otisi-pən e noanol rəha suah u Kig Tefit, məmə otosmegəh netəm Isrel tahmen-pən əm məmə in təmən-iəkis mihin.ⁿ ²⁴ Məto uarisig Iesu tətouun rəhan wək, Jon təmaupən mən-iarəp kəm noanol min rəha Isrel məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min kən kol baptais elat.^o ²⁵ Nian Jon təmatuwa iuəhkir o nolən namnun rəhan wək, in təmən məmə, ‘?Nikitəmat təht məmə io pah? Io sənəmə etəm ilouin itəm Uhgın təmən rəkis. !Kəp! In tatuarisig lak itəm io esahmenən məmə ekapəg rəkis rəhan put.’^{p q}

²⁶ “Piak min itəm nəmotisi-pən e noanol rəha Epraham, ne itəmat Iaihlua min itəm nəkoatəfak kəm Uhgın, otətəlig-in wir, Uhgın təmahlipa kəm kitat nəghatən u e Iesu məmə in otosmegəh kitat. ²⁷ Kən netəmim itəm kotatig Jerusalem ne rəhalat netəm-iasol min kəməsotitunən məmə suah əh inəh Iesu, Uhgın təmahlipa məmə otosmegəh ilat. Kən nat əpnarın kəmatafin-iarəp kəm ilat e Sapat min rafin nəghatən rəha ien min rəha Uhgın itəm kəmoatən e Iesu, məto ilat kəməsotitunən. Kən ilat kəmotən məmə okohamnu Iesu tahmen-pən əm itəm ien min rəha Uhgın kəmotən aupən məmə netəmim okotol mihin. ²⁸ Nat əpnarın kəməsotəplanən nat kit məmə otimis ron, məto kəmotətapəh məmə Pailat otohamnu.^r

²⁹ “Nian kəmol rafin natimnat itəm Nəghatən rəha Uhgın təmən məmə okol mihin lan, kən rəhan min netəmim kəmotiləs-iəhau e nig kəluau motiləs ka kitənim e nīpəg kəpiel.^s ³⁰ Məto Uhgın təmol in təmegəh min e nimisən. ³¹ Kən e nian tepət tatiet-arəpa o rəhan min netəmim. Netəm əh, ilat Iesu kəmotan aupən əpəh Kalili mətoarus-pa Jerusalem. Kən roiu əh netəm əh koatən-iarəp kəm piatat min u noanol min rəha Isrel, məmə ilat kəmotəplan pahrien Iesu, kən in təməmegəh pahrien.^t

³² “Kən roiu əh, itəmat ioatən-ipinə kəm itəmat namnusən təwir əh, məmə nəniəkisən itəm Uhgın təmol kəm tipitat min aupən, ³³ roiu əh, tīnol rafin nəghatən rəhan kəm kitat noanol min rəhalat nian

k 13:20 Het 2:16; 1 Saml 3:20 **l 13:21** 1 Saml 8:5,19; 10:20-24 **m 13:22** 1 Saml 13:14; 16:12; Sam 89:20 **n 13:23** 2 Saml 7:12-16 **o 13:24** Mat 3:1-2 **p 13:25** Iolwək rəha etəm-iasol in tatapeg rəkis put rəha etəm-iasol rəhan. Wək u in ləhau agin.
q 13:25 Jon 1:20,27 **r 13:28** Mat 27:22-23 **s 13:29** Mat 27:59-60 **t 13:31** Wək 1:3,8

təmosmegəh Iesu e nimisən. Tahmen-pən əm e Naoa Rəha Uhgın e Naoa Rəha Napuən Min kəiu tatən məmə,

‘Ik nətik. Roiu enuwa rəham tata ətuatip.’^u

³⁴“Uhgın təmən-iəkis rəkis e rəhan Naoa məmə otəpanosmegəh Iesu e nimisən, kən okol təsimis minən, kən nipətın otəsəmnəmıtən. Tatən məmə,

‘Nipahrienən, oekos-ipinə nat wir agin min kəm ik itəm emən-iəkis rəkis kəm Kig Tefit aupən.’^v

³⁵“Kən e ik pisin min kit min e Naoa Rəha Uhgın, Kig Tefit təmən kəm Uhgın e Iosmegəh məmə,

‘Kən oniseğahan-inən məmə nipəti Iolwək Ətuatip rəham otəmnəmıt məpien.’^w

³⁶“Nian Tefit təmatəmegəh, təmol natimnat min itəm Uhgın tolkeike. Uarisig ikin timis, kən kəmitənim ilat tipin min, kən nipətın təməmnəmıt. ³⁷Kən nəghatən əh, təməsəghat-inən Tefit, məto təmatəghat-in Iesu məmə in min təmimis, məto Uhgın təmol təmegəh min, kən nipətın təmisəmnəmıtən.

³⁸“Kən piak min, iakolkeike məmə onəkotitun məmə roi u iatən-ipinə kəm itəmat məmə e Iesu, Uhgın otos-irəkis nolən rat min rəhatəmat. ³⁹Kən itəmat onəkotəkəike motitun məmə Iesu pisin əm titun nos-irəkisən nolən rat rəha netəm u itəm koatahatətə lan. In otikis ilat o nolən rat min rəhalat. Məto suatip rəha nətəu-pənən Lou rəha Moses təsahmenən o nosmegəhən etənim.^x ⁴⁰Kən itəmat onəkotəkəike moatəto itəmat məmə nəghatən rəha ien min rəha Uhgın otəsuwamən etəmat. ⁴¹Kən in tatən məmə,

‘Ei, otətəlig-in-tu, itəmat itəm noatəghat nausit moatən rat natimnat rafin. Onəkotəut kən motimimis, məto-inu e nian nakoatəmegəh, oekol nat kit tərət pik otəmat itəm okol nəsotənən nipahrienən lan, nat ənpəpin okəmə suah kit otən ətuatip kəm itəmat.’^y

Netənim kəmotəgien o namnusən təwir

⁴²Nian Pol ne Panapas kinatıaiet e niməfak, netənim kəmotətəpəh olau məmə, “Awi, okol nakuea min e Sapat u tatuwa, muən-iarəp min nəghatən əh neen kəm itəmat.” ⁴³Kən nian netənim kəmotiet e nimə, ilat tərət kəmotətəu-pən Pol ne Panapas. Netəm əh, neen noanol min rəha Isrel, kən neen netəm rəha ikin min itəm kəmotəpəs rəhalat nahatətəən moatətəu-pən nahatətəən rəha netəm Isrel.

Kən ilau kəmuəghat kəm ilat matuən-ipən əskasik kəm ilat məmə, “Onəkotəkəike motəskəlim nahatətəən rəhatəmat e Uhgın.”

u 13:33 Sam 2:7 v 13:34 Aes 55:3 w 13:35 Sam 16:10 x 13:39 Rom 10:4
y 13:41 Hab 1:5

⁴⁴Kən e Sapat itəm tatuwa, iuəhkir netəmim rafin e taon asol əh kəmotuwa məmə okotəto nəghatən rəha Uhgın. ⁴⁵Kən nian netəm Isrel kəmotəplan nımanin netəmim kəmotuwa o nəghatən rəha Pol, kən kəmotətəhak pik olat, kən minotətuoun moatən rat Pol ne nat naka itəm in tatən.

⁴⁶Kən Pol ne Panapas kəməsuaginən kəmuən məmə, “Itımlau oekuəike muən-iarəp nəghatən u rəha Uhgın kəm itəmat pitən, noanol min rəha Isrel. Kən itəmat nəmotapəs nəghatən rəha Uhgın, kən itəmat nakoatən atıp əm məmə itəmat nəsotahmenən o nosən nəmegəhən lilin. Kən roiu itımlau enatian məmə ekuən-iarəp namnusən təwir u kəm Iaihlua min itəm sənəmə noanol min rəha Isrel,^z ⁴⁷kən inu, inu nəghatən itəm İərəməərə təmos-ıpa rəkis kəm itımlau məmə ekioal, in tatən e Naoa Rəha Uhgın məmə,

‘Io emol ik məmə onəkuwa ik nəhag-əhagən kit rəha Iaihlua min, məmə natən-iarəp kəm netəmim rafin məmə iakolkeike məmə ekosmegəh ilat.’^a

⁴⁸Nian Iaihlua min kəmotəto nəghatən əh, nıkilat təmagien ron, kən minoatamnus-amnus kəm ilat min məmə nəghatən rəha İesu İərəməərə in təwir pik. Kən netəm u itəm Uhgın təmaun-in rəkis ilat məmə okotos nəmegəhən u itəm namnun tikə, ilat kəmotən nıpahrienən lan. ⁴⁹Kən nəghatən rəha İərəməərə təmau mitəlau e nitən əh rafin e taon əh.

Noanol min rəha Isrel kəmotəhg-iarəp Pol ne Panapas

⁵⁰Məto noanol min rəha Isrel neen kəmotuwın motəplan nıpitan asol rəha taon əh itəm koatəfak ilat netəm Isrel, ne netəm-iasol min e taon əh, motıuw-pa ilat moatol neməha kəm Pol ne Panapas. Kən kəmotəhg-iarəp ilau iməlat ikin. ⁵¹Məto ilau kəmioah pıspis nəptən e nelkilau tahmen e nəmtətin kit məmə Uhgın təməuhlin məntaan kəm ilat kən otol nalpınən kəm ilat. Kən ilau kəmiaiet mian e taon əh İkoniam.^b ⁵²Məto netəm rəha İesu əpəh Antiok, Narmın Rəha Uhgın tatərioah elat, kən ilat nıkilat tətəgien pik.

Pol ne Panapas kəmian İkoniam

14 ¹E İkoniam kəmian min əpəh e nımə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən matuən-iarəp nəghatən rəha Uhgın, kən nəghatən rəhalau təwir pik məmə təmiuw-pa netəm Isrel tepət ne netəm Iaihlua tepət min, məmə ilat kəmoatən nıpahrienən e İesu. ²Məto netəm Isrel itəm kəsotənən nıpahrienən e rəhalau nəghatən, kəmotuwın o Iaihlua min, motol ilat kotətəhau pik netəm u koatən nıpahrienən e İesu, moatol neməha kəm ilat. ³Məto Pol ne Panapas kəmuatıg ikin tuwəh,

məsuəginən ilat, kəmatuəkəike matuən-iarəp nəghatən rəha nəwīrən rəha Uhgīn kəm netəmim rafin. Kən Iərəmərə təmōl ilau kioal nat pispis ne nəmtətīn tēpət məmə netəmim okotitun məmə rəhalau nəghatən rəha nosmegəhən in nəghatən pahrien.^c

⁴Kən netəm ikin əh, kəmotəhap ilat min, neen kəmotətəu-pən netəm Isrel itəm kəsotənən nīpahrienən e Iesu, kən neen kəmotətəu-pən aposol mil əh, Pol ne Panapas. ⁵Kən netəm Isrel ne Iaihlua min, ne netəm-iasol min rəhalat min, kinoatol nəghatən anion kit məmə okotərəkin ilau, kən motahtimnu ilau e kəpiel.^d ⁶Məto nian kəmotətō nəghatən anion rəhalat, kəmuagim mian əpəh e ikin Likaonia, kən mian mətuatig e taon mil əh, Listra ne Tepe. ⁷Kən e taon mil əh ne ikin min titəlau e taon mil əh, ilau katuən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu Iosmegəh.

Pol ne Panapas əpəh Listra

⁸Kən e Listra, suah kit əh-ikin. Nian təmaiir məto nelkin təməfaiu təruru naliwəkən, tatəpələh əm, kən in tatəpələh ikin əh ⁹matətəlig-in nəghatən rəha Pol. Pol təmətag-pən ətuatip o suah əh, minitun məmə suah əh tinatahatətə rəkis məmə nelkin titun nəwīrən, ¹⁰kən magət əfəməh lan məmə, “!Ei piak, ətul!” Kən əmun, suah apon təmətip mər kən minataliwək.

¹¹Nian nīmanin netəmim kəmotəplan nat əh itəm Pol təmōl, kəmotən əfəməh e nəghatən Likaonia məmə, “!Ei! Otəplan-tu. Uhgīn min rəhatat kinotol netəmim in, ilat minotuwa imətət ikin.”^e ¹²Kən kəmotəuhlin nərgi Panapas məmə Sus u nīpətīn təmə in iərəmərə rəha uhgīn min rəhalat. Kən kəmotəuhlin min nərgi Pol məmə Heremes, nīpətīn u məmə in iəghat asol rəha uhgīn min rəhalat. ¹³Nimə rəha narmi nat rəha uhgīn əh Sus, in tatətul ihluə e taon əh. Kən pris rəha uhgīn əh Sus təmasig kau min neen itəm tinətu-pən rəkis nəgu-i-nig elat. Kən məmik ilat muwa e nafilua rəha latuənu rəhalat itəm kəmotol əpətīn e kəpiel. Məto in ne nīmanin netəmim kotolkeike məmə kotol sakrifais kəm ilau motol nənwiwian lan kəm Pol ne Panapas.

¹⁴Məto nian aposol mil kəmuətō nəghatən e nat əh, kəmuəhap rəhalau natimnat.^f Kən kəmuaiu mian əpəh ilugin elat. Kən muagət əfəməh məmə, ¹⁵“!Ei, nəman! ?Nakotəmə nəkotol nat un o naka? Itimlau etəmim əm təhmen etəmat. Etios namnusən təwir matuea kəm itəmat, kən ekioalkeike məmə ekuəuhlin nətəligən rəhatəmat məmə nakotapəs nəfakən kəm uhgīn min u itəm rəhalat nəsanənən tikə. Məto onəkotəfak əm kəm Uhgīn itəm tatəmegəh, mətatig namnun tikə. In pīsīn əm təmōl neai, nəptən, nītəhəi, ne natimnat rafin itəm koatatig ikin min rafin.^g

c 14:3 Mak 16:20; Hip 2:4 **d 14:5** Wək 14:19 **e 14:11** Wək 28:6 **f 14:14** “kəmuəhap rəhalau natimnat” in nəmtətīn kit məmə kəmotətō tərət pik e nolən əh
g 14:15 Sam 146:6; Wək 10:26

¹⁶Aupən in təmegəhan-in məmə netəmim e ikin min rafin məmə ilat okotətəu-pən atip əm suatip min rəhalat.^h ¹⁷Məto nian rafin in tatol suatip kəm ilat məmə ilat kotitun nəplanən rəhan nəwirən itəm in tatol. In tatol nuhən tatəfik, matol nagwənən min e nasumən, kən koatol nīpətīlat e nian ətuatip rəhalat. In tatos-ipən nagwənən kəm itəmat mol itəmat nakoatəto təwir.ⁱ ¹⁸Məto kəmatuən pəp nəghatən əh kəm ilat, iuəhkir əm kuakīə o nən-iəhauən ilat o nolən sakrifais, o nos-ipənən nənwiwiən kəm ilau.

¹⁹Kən netəmim neen e noanol min rəha netəm Isrel kəmotiet e Antiok əh Pisitia ne Ikoniām motiet-pa Listra motiuw-pa netəmim tēpət məmə okotuwa kəplan ilat. Kən kəmotiləs Pol kən motaht e kəpiel, kən motewkəkan ka kəračin-iarəp e taon motapəs tətəməhl. Nikilat təht məmə təmimis.^j ²⁰Məto nian netəm rəha Iesu kəmotuwa kətul kitəlau in, kən tətul əmun muwin min əpəh imə e taon. Kən kəmən lawigin, in ne Panapas kəmiaiet mian Tepe.

Pol ne Panapas kəmietəlig-pən Antiok əh Siria

²¹Kən Pol ne Panapas kəmuən-iarəp namnusən təwir e taon əh Tepe, kən kəmiaiuw-pa netəmim tēpət kotuwa o Iesu. Kən kəmiatəlig muea Listra, kən uarisig u, kiaiet min muea Ikoniām, kən miaiet min muea Antiok əh Pisitia. ²²Kən ikin əh, kəmatuem əskasik netəm rəha Iesu. Kən matioas-ipən nəghatən məmə okotətul əskasik e nahatətəən e Iesu. Kən matuən məmə, “Kitat okotatig e nəratən tēpət nian koatuwin e suatip rəha nuwinən matig ahgin nərəmərəən rəha Uhgīn. Məto nat əpnəpīn əm, kitat okotəkəike moatətul əskasik.”^k

²³Kən e niməfak min e ikin min rafin itəm ilau katian ikin, katuəmki-pər elta min rəhalat. Kən matuapəs nagwənən matioal nəfakən, kən matuələhəu e nelmi Iərəmərə netəmim itəm kīnoatən rəkis nīpahriənən lan.

²⁴Kən ilau kəmian-pən Pisitia ikin muatite-pa Pamfilia ikin e taon əh Peka, ²⁵ikin əh ilau kəmuən-iarəp namnusən təwir ikin. Kən ilau kəmuatite-pa min e taon kit min Atalia, ²⁶kən kəmios nego ikin miatəlig-pa Antiok əh Siria. Netəm Antiok əh inəh, aupən ikin ilat kəmotahl-ipən Pol ne Panapas məmə okian muən-iarəp nəghatən rəha Uhgīn, kən motəfak məmə Uhgīn otehm wir ilau e ikin min itəm ilau katian ikin. Kən roiu kīnioal namnun wək rəhalau.^l

²⁷Nian ilau kəmiatəlig-pa min, kəmuəun-in netəmim rəha niməfak məmə okotuwa kitəh. Kən ilau kəmuən-iarəp kəm ilat natimnat itəm Uhgīn təmol elau e nəsanənən rəhan, kən məmə təmahro nulan

h 14:16 Wək 17:30 **i 14:17** Jer 5:24 **j 14:19** Wək 17:13; 2 Kor 11:25
k 14:22 Wək 15:32; 1 Tes 3:3 **l 14:26** Wək 13:1-2

Iaihlua min, ilat kəmotuwa moatən nīpahrienən e Iesu.^m 28 Kən ikin əh, ilau kəmuatig tuwəh ilat netəm rəha Iesu.

Iəfak min neen kəmoatən məmə netəmim okotətəu-pən Lou rəha Moses

15 ¹Kən netəmim neen kəmotiet əpəh Jutia motatite-pa Antiok moatəgətun piatat min moatən məmə, “Okəmə kəsəhg-ipənən itəmat, tahmen e inu itəm Lou rəha Moses tatən mihin, okol Uhgīn təsosmegəhən itəmat.”ⁿ ²Kən Pol ne Panapas ilat netəm əh koatərgəhəu o nəghatən əh, kən kəmotəghat əfəməh e nənən əh. Kən uarisig, netəm rəha niməfak əh Antiok kəmotitəpun Pol ne Panapas ne ilat neen min məmə okotuwin Jerusalem motəplan aposol min ne elta min rəha niməfak o nənən əh.^o

³Netəm rəha niməfak kəmotahl-ipən ilat kotuwin, kən nian ilat kəmoatiet-pən Fonisia ne Sameria, kəmoatən-iarəp məmə tahro nulan Uhgīn tatiuw-pa Iaihlua min koatuwa rəhan netəmim. Kən nəghatən əh təmol piatat min ikin əh nikilat tətəgien pik. ⁴Nian kəmotiet-pa Jerusalem, netəm rəha niməfak ne aposol min ne elta min rəha niməfak, kəmotəgien məmə okotos ilat motuwin iməlat min ikin. Kən Pol ne netəm əh kəmotən-iarəp natimnat itəm Uhgīn təmasitu elat lan.^p ⁵Məto Fərisi neen əh-ikin itəm koatən nīpahrienən e Iesu, kəmotətul motən məmə, “Iaihlua min, okəike kəhg-ipən ilat, kən onəkotəkəike kəgətun ilat məmə okotətəu-pən Lou rəha Moses.”

Aposol min ne netəm-iasol min kəmotəghat əpəh Jerusalem

⁶Kən aposol min ne elta min rəha niməfak kəmotəpələh kəmotəghat-in nənən əh. ⁷Kən nian kəmotəghat nəfəməh məsin, kən Pita təmətul mən məmə, “Piak min. Itəmat nəkotitun wir məmə nuwəh rəkis Uhgīn təmitəpun io e nikitat məmə ekən-iarəp namnusən təwir rəha Iesu kəm Iaihlua min məmə okotən nīpahrienən lan.^q ⁸Uhgīn titun nətəligən rəha netəmim, kən in tənəgətun rəkis məmə nikin tagien məmə otosmegəh netəm u sənəmə noanol min rəha Isrel, məto-inu təmos-ipa Narmin Rəha Uhgīn kəm ilat e suatip kitiəh əm itəm təmos-ipa kəm kitat.^r ⁹In təməsol pişinən kəm ilat. !Kəp! In təmafəl rəkis rəhalat nolən rat min məto-inu koatən nīpahrienən lan tahmen-pən əm e itəm tinol rəkis kəm kitat.

¹⁰“?Məto tahro itəmat nakoatuwin e suatip pişin məmə Uhgīn nikin otahmə? ?Tahro itəmat ninoatiləs-ipən Lou kəm ilat məmə in nat təfigəm kit itəm ilat kotalis? !Kəp! Itəmat, otəplan-tu. Kitat ne tīpitat min kitat rafin kəsotahmenən məmə okotiləs nat figəm əh.^s ¹¹Məto kitat

koatahatətə məmə Iesu in Iərəməərə rəhatat, kən in tatosmegəh kitat e rəhan nəwirən əm, kən in matol əm nəhlan kəm ilat.”^t

¹²Nəghatən əh təmol ilat kotəruru nat okotən, kən moatətəlig-in Pol ne Panapas kinatuamnus-iarəp nat pispis min ne nəmtətın pisin pisin min itəm Uhgın təmol ilau kioal e niganəmti Iaihlua min.

Jemes təmahtosig-in nəghatən

¹³Nian kəmioal nammun nən-iarəpən wək min rəhalau, kən Jemes tətul mən məmə, “Piak min. Otətəlig-in wir-tu rəhak nəghatən.”^u ¹⁴Pita təmən wir aɡin kəm kitat məmə tahro nulan Uhgın təmiet-pa pitən o Iaihlua min məmki-rəkis ilat neen məmə rəhan min. ¹⁵Məto nat əh tahmen-pən əm e nəghatən itəm ien rəha Uhgın təmən itəm kəmətə e Naoa Rəha Uhgın. Uhgın tatən məmə,

¹⁶‘Uarisig e natimnat min əh, oekitəlig-pa min.

Oekol-wir nego rəha nərəməərən rəha Kig Tefit u təməhap aupən iuəhkir tamnim.

Nat ənpapin iuəhkir tamnim, məto ekiləs-ipər milpin mafəl mol təkaskik min,

¹⁷məmə netəm ənpapin e nitən min u Iaihlua min, itəm ninəmitəpun rəkis ilat məmə rəhak netəmim min, ilat okotegəs-in io.

¹⁸Io Iərəməərə iatən mihin kən emol netəmim kotitun rəkis nat əh aupən.”^v

¹⁹Kən Jemes təmən məmə, “Kən tol nəhlan, io iakən məmə roiu Iaihlua min kinoatəuhlin nətəligən rəhalat minoatuwa o Uhgın. Kən təsəwirən məmə kitat okotol tiəkis pik min olat. ²⁰Məto pəs okotətə naoa kit tuwin kəm ilat məmə okəsotunən nagwənən min u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmi nat min u iərmis min, kən kotamkimik e niganəmti Uhgın. Kən məsotolən təfagə e pətan. Kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitən əh-ikin e nipətin. Kən okəsotunən nitən.”^w

²¹Okotəkəike motən-iəhau ilat nəhlan o nələhəuən nəməlinuən tətətig, məto-inu təmətuoun rəkis e Sapat min rafin, netəmim koatafin Lou rəha Moses əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən katən-iarəp nəghatən min əh e taon min rafin.”

Kəmətə naoa kəm iəfak min u Iaihlua min

²²Kən aposol min ne elta min ne netəm rəha niməfak kəmotegəhan məmə okotahl-ipən ilat min neen kotətəu-pən Pol ne Panapas motuwın Antiok. Kən kəmotətgi-arəp Saelas ne Jutas u katən məmə Pasapas. Suah mil əh netəmim koatisiai-in ilau. ²³Kən kəmotos-ipən naoa kəm ilat məmə okotos motuwın. Naoa tatən məmə,

t 15:11 Kal 2:16; Efes 2:5-8 u 15:13 Kal 2:9 v 15:18 Amos 9:11-12
w 15:20 Eks 34:15-17; Lev 17:10-16

“Itimat aposol min ne elta min rəha niməfak, itimat piatimat u itəmat. Iakotən təwir kəm itəmat əpəh Antiok, ne Siria, ne Silisia u Iaihlua min, məto roiu ninotuwa piatimat min.

²⁴Itimat emotəto məmə netəmim neen u e nikitimat kəmotol tiəkis pik kəm itəmat, kən itəmat nəmotəto tərət e nəghatən rəhalat. Məto itimat emisotos-ipənən nəghatən məmə okotuwın kən mihin. ²⁵Tol nəhlan kən itimat emotaun-in nəghatən kit, kən motegəhan məmə itimat kəiu okioas nəghatən rəhatimat muətəu-pən Pol ne Panapas u ilau kuəwir pik otat. ²⁶Iuəhkir kiamis o wək u rəha Iərəməre rəhalat, Iesu Kristo. ²⁷Kən itimat ioatahl-ipinə Jutas ne Saelas məmə okiamnə muehm itəmat. Ilau okuən əsas kəm itəmat nəghatən kitiah əm itəm itimat emotəte. ²⁸Kən Narmin Rəha Ughin nikin tagien ne nikitimat tagien məmə esotos-ipinə minən lou kit kəm itəmat məmə otəfigəm pik otəmat, məto in əm u nəkotəkəike motol:^x ²⁹onisotunən nagwənən min u itəm kinol rəkis sakrifais lan kəm narmin nat min u iərmis min; kən məsotunən nitan; kən məsotunən nat megəh itəm kəmaril nentou məto-inu nitan əh-ikin e nipətin; kən məsotolən təfagə e pətan. Okəmə nakotətəu-pən nəghatən min əh, onəkotuwın e suatip təwir. Inu namnun rəhatimat nəghatən.”

³⁰Kən netəm-iasol min əh kəmotahl-ipən netəm əh ilat kuwit məmə okotuwın əpəh Antiok. Nian kəmotiet-pən Antiok, kəmotəun-in netəmim rəha niməfak e ikin min əh, kən kotuwa kitiah, kən kotos-ipən naoa un kəm ilat. ³¹Kən nian kəmotəfin naoa un, nikilat təmagien məto-inu nəghatən əh təmiləs-ipər nikilat. ³²Jutas ne Saelas ilau ien mil rəha Ughin. Kəmuəghat təfəməh kəm piatat min əh mətialəs-ipər nətəligən rəhalat matioal ilat koatətul əskasik. ³³Kəmuatig tuwəh məsin ikin əh, kən piatat min kəmotəuatipin ilau kən motətarəh məmə Ughin otos-ipən rəhan nəməlinuən kəm ilau, kən motahl-ipən ilau kiətəlig-pən o netəm u kəmotahl-ipa ilau. ³⁴⁻³⁵Kən Pol ne Panapas kəmuatig tuwəh məsin əpəh Antiok, kən ilat netəmim tepət kəmoatən-iarəp ne moatəgətun netəmim e Iərəməre.

Pol ne Panapas kəmuəhap ilau min

³⁶Nian neen uarisig, Pol təmən-ipən kəm Panapas məmə, “Təwir məmə kiətəlig min mian muəplan pialau min e taon min itəm kəmuən-iarəp nəghatən ikin rəha Iərəməre kəm ilat, muəplan-tu məmə koatahratig.” ³⁷Kən Panapas tolkeike məmə otit min Jon Mak.^y ³⁸Məto Pol təplan məmə təsətuatipən, məto-inu Jon Mak tinapəs rəkis ilau əpəh Pamfilia mitəlig məsətəu-pənən ilau mətoarus kioal namnun e wək.^z ³⁹Kən kəmuən təskasik e nənən əh, kən muəhap ilau min. Kən Panapas təmit Mak kən

mios nego kit mian əpəh Saepras. ⁴⁰Məto Pol təmit Saelas ilau min. Kən netəm koatəfak kəmotəfak məmə İərəmərə otehm wir ilau e rəhan nəwİRƏn, kən motahl-iarəp ilau. ⁴¹Kən kəmuəliwək mian-pən Siria ne Silisia ikin kən matuem əskasik niməfak min.

Timoti təmətəu-pən Pol ne Saelas

16 ¹Kən Pol təmalıwək min muwın əpəh Tepe ne Listra. Kən ikin əh, etəmim kit əh-ikin rəha İesu, nərgin u Timoti. Mama rəhan in noanol kit rəha İsrəl, məto rəhan tata in etəm Kris.^a ²Netəm koatəfak əpəh Listra ne İkoniam kəmotən məmə Timoti in etəm təwir kit.^b ³Kən Pol tolkeike məmə otit ilau min. Kən təməhg-İpən in məto-inu təməsolkeikeən məmə noanol min rəha İsrəl nıkilat otəht rat məto-inu kotitun məmə tata rəha Timoti in etəm Kris. ⁴Kən nian iləhal kəməhaluwın e taon min, kəmətəhalən-iarəp kəm netəmim rəha Uhgın nəghatən rəha aposol min ne elta min itəm kəmotələhəu əpəh Jerusalem. Kən mıtəhaləgətun ilat məmə okotəkəike katətəu-pən nəghatən min əh.^c ⁵Kən e nolən əh, niməfak min kəmotəskasik e rəhalat nahatətən, kən nian rafin netəmim koatuwa moatəpət e niməfak.

Pol təməplan napilaiirən kit rəha Uhgın

⁶Kən iləhal kəməhaluwın-pən əpəh Fritia ne Kalesia ikin, məto-inu Narmin Rəha Uhgın təməsegəhan-inən iləhal məmə okəhaluwın-pən Esia ikin məhalən-iarəp nəghatən u əh-ikin.^d ⁷Nian kəməhaluwa İuəhkir e ikin Misia ne ikin Pitinia, məhalolkeike məmə okəhaluwın Pitinia. Məto Narmin rəha İesu təsegəhan-inən məmə okəhaluwın. ⁸Kən kəməhalıwək məhaluwın-pən Misia ikin, kən məhalatite-pa e taon əh Troas. ⁹Kən lapin in, Pol təməplan nat kit tahmen e napilaiirən. Təməplan məmə etəm Masetonia kit tatətul matətapəh əskasik ron məmə, “Awi, okol nakuwa Masetonia masitu etimat.” ¹⁰Nian Pol tınəplan rəkis əm nat əh, kən enoataii-pən rəhatimat natimnat məmə ekotuwin Masetonia, məto-inu enoatitun məmə Uhgın tətəun-in itimat məmə ekotən-iarəp namnusən təwir rəha İesu kəm netəm ikin əh.

Litia əpəh Filipae təmən nıpahrienən e İesu

¹¹Kən emotos nego kit motiet əpəh Troas motaiu ətuatıp əm o nıtən Samotres. Kən kəmən lawıgin emotuwın motuar e taon Neapolis. ¹²Kən emotiet ikin-u motalıwək əm motuwın əpəh e taon əh Filipae, u tatəməhl aıpən e nıtən asol Masetonia. Netəm ikin əh, netəm Rom ətuatıp. Kən emotatıg məsin əh-ikin.

¹³Kən e Sapat, nian rəha nəfakən, emotiet e taon əh kən motuwın əpəh ləhau e nəhau kit itəm emotətə məmə netəmim kotuwın ikin katəfak. Kən

emotuwın moatəpələh katəghat itimat nıpitan itəm kəmotaupən motuwa katəpələh. ¹⁴Kən pətan Tuatira kit əh-ikin tatətəlig-in itimat, nərgin u Litia. In pətan itəm tatol-salim-in nıməhan nəguı-naris u nian rafin nıməhan əh nəmtin tiəkis pik. Pətan əh nian rafin in tatəfak kəm Ughin, kən İərəmərə təmol nikin timətmətiğ məmə otən nıpahrienən e nəghatən itəm Pol tatən. ¹⁵Kən kəmol baptais lan ne rəhan min, ne rəhan iolwək min. Kən in təmən-ıpa kəm itimat məmə, “Awi, okol nakotuwa imak ikin kotatig məsin məto-inu itəmat ninotitun rəkis məmə io iatən nıpahrienən e İərəmərə.” Kən in təmatəkəike kəm itimat, kən ekotuwın iman ikin.

Kəmiləs-ıpən Pol ne Saelas e kalapus əpəh Filipae

¹⁶Kən nian kit, nian emoatuwin ikin rəha nəfakən əh, kən pətan əkəku kit təməplan itimat e suatip. In slef rəha netəmim neen itəm kəmos-nəmtin. Pətan əh narmin rat kit tətətiğ lan itəm tol in tatən-ıarəp natimnat itəm otəpanuwa. Kən matol win e məni tepət rəha rəhan netəm-iasol min məto-inu netəmim kotətou ilat məmə ilat okotəto rəhan nəghatən. ¹⁷Kən in təmatuarisig-in itimat Pol, kən matən əfəməh məmə, “Netəm u, netəm rəha Ughin u in ilis, ilis pik. Koatən-ıpinə kəm itəmat suatip rəha Ughin məmə in otosmegəh netəmim lan.”^e

¹⁸Təmatol nəhlan etimat nian tepət, mətoarus nian kit Pol tinəto tərət o nat əh minərou in. Kən in təmeırair magət e narmin rat apən məmə, “E nərgi İesu Kristo iatən-ıpinə kəm ik məmə onakiet rəkis e pətan əkəku un.” Kən roıu ağın min, narmin rat apən təmiet e pətan əkəku əh.

¹⁹Kən nian rəhan netəm-iasol itəm koatərəmərə lan kinotitun məmə kinotakıə e suatip rəhalat o nolən win e məni, kəmotəto tərət. Kən kəmotaskəlim Pol ne Saelas motiləs ilau motuwın əpəh e ikin rəha kaonsel rəha taon əh, ²⁰məmə okuətul e nıganəmıti netəm Rom, netəm rəha kot. Kən ilat kəmotən məmə, “Suah mil u ilau noanol rəha netəm İsrel. İlau kətioal nat tərət tepət u imətat ikin./²¹ İlau katuən məmə kitat okotəkəike kətəu-pən suatip pisin min. Məto suatip min əh kəsotəuatipən e lou rəhatat. Kitat netəm Rom. Okol kitat kəsotolən nəhlan.”

²²Kən netəm ikin əh kəmotuwa motəplan ilat minoatən rat ilau. Kən suah mil u rəha kot kuən-ıpən kəm mopael min məmə okotapeğ rəhalau natimnat motalis ilau.^s ²³Kən kəmotalis ilau mau tepət, kən uarisig kotiləs-ıpən ilau e kalapus. Kən motən-ıpən kəm etəm tatehm kalapus məmə otəsəmkarəpənən elau kiaiet muagim. ²⁴Nian etəm rəha nehmən kalapus təməto nəghatən əh, təmiləs ilau muwin e rum kit əpəh imə ağın, kən mətu-pən nig e nelkilau tahmen e hankap.

Etəm tatehm kalapus təmən nıpahrienən e İesu

²⁵Kən nian tinəlis kinkin lapin, Pol ne Saelas katuəfak, kən ilau katuən napuən min rəha nənwiwiən Ughin. Kən netəmim min e kalapus

koatətəlig-in ilau. ²⁶ Kən roiu agin-əh min, namig asol kit təməloal e nəptən kən mol nimə kalapus təməloal pik, kən nafilua min e kalapus kəmoterəh, kən sen itəm kəməlis netəmim lan kəmotisas. ²⁷ Kən nian etəm rəha nehman kalapus təmair, məplan məmə nafilua min rəha kalapus kəmoterəh, nikin təməht məmə netəm koatəməhl e kalapus kinotagim rafin. Kən mīləs-ipər rəhan naip məmə otagimnu atip in lan.^{h i} ²⁸ Məto Pol təmagət əfəməh məmə, “!Ei! !Əsaruaen ik! Itimat rafin əpəh ikin.”

²⁹ Kən suah əh təmaun məmə okiləs lait ka, kən in təmaiu muwin əpəh imə, misin-pən nulin əpəh e nelki Pol ne Saelas ikin mətasiəp. ³⁰ Kən mit ilau məhaliet əpəh ihluə kən mətəpəh olau məmə, “!Suah mil! ?Ekahro nulan məmə Uhgīn otosmegəh io?”^j ³¹ Kən kuən-ipən kəm in məmə, “Onəkəike mən nīpahrienən e ləramərə Iesu, kən məmə Uhgīn otosmegəh ik ne rəham min.” ³² Kən kəmuən-ipən nəghatən rəha ləramərə kəm in ne netəmim itəm kotatig ilat min. ³³ Nat ənnapin lapin agin, məto suah əh təmit ilau muwin maikuas e nīməgəm min e nīpətilau itəm kəmālis ilau ikin. Kən e nian əm əh, kəmol bəptais lan ilat rəhan min. ³⁴ Kən in təmit Pol ne Saelas muwin əpəh iman ikin mos-ipən nagwənən kəm ilau. Kən in ne rəhan min rafin nīkilat təmagien marioah məto-inu kəmotən nīpahrienən e Uhgīn.

³⁵ Nian təmian, etəm rəha kot mil əh kuən-ipən kəm mopael min məmə, “Okotuwin kerəh e suah mil əh katian.”

³⁶ Kən suah əh etəm rəha kalapus təmən-ipən kəm Pol məmə, “Etəm rəha kot mil kəmuən məmə ekoterəh etəlau nakatian, kən ialet mətian kən muətul mətig.”

³⁷ Məto Pol təmən-ipən kəm mopael min əh məmə, “?Ei, məto naka əh? Itimlau etəm Rom mil.^k Kən etəm rəha kot mil əh kəsuaplanən nat kit məmə emioal tərət, məto e niganəmti netəmim kəmotalis itimlau, kən kiləs-ipən itimlau e kalapus. ?Kən roiu kioalkeike məmə oekiaiet anion əm? !Kəp! Ilau əm okuəike muea ikin-u kən mialəs-iarəp itimlau.”

³⁸ Kən mopael min əh kəmotuwīn kən-ipən kəm etəm rəha kot mil əh. Kən nian kəmuəto məmə Pol ne Saelas ilau etəm Rom mil, ilau kəmuəgin pik. ³⁹ Kən kəmian muən-ipən kəm Pol ne Saelas məmə, “!Ei, kəsi! Emioal tərət etəmlau.” Kən uarisig kiaiet ilau motiet e nīpəg noa kalapus, kən muən-ipən wīr kəm ilau məmə okiaiet e taon əh.

⁴⁰ Kən Pol ne Saelas, ilau kəmīaiet e kalapus mian e nīmə rəha Litia. Ikin əh kəmuəplan piatat ne wīnītat min rəha nīməfak, kən muəghat məsin kəm ilat mətialəs-ipər nīkilat. Kən uarisig u, kiaiet mətian.

h 16:27 E nian əh, okəmə mopael kit tairaməg e etəm tatol kalapus tagim, okəike kohamnu mopael əh. **i 16:27** Wək 12:18-19 **j 16:30** Wək 2:37 **k 16:37** Okəmə suah kit in etəm Rom, məto katətu-pən nəghatən kit lan, kən lou kit əh-ikin rəhalat məmə aypən kəpman otol nalpinən kəm in, məto in otəkəike mətul e kot mən-iarəp nəwtain nəghatən katətu-pən lan. Afin e Wək 25:15-16.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Tesalonaeka

17 ¹Kən Pol ne Saelas kəmualiwək mian-pən əpəh e taon mil əh Amfipolis ne Apolonia, mueia miaet-pa e taon əh Tesalonaeka. Ikin əh, nimə rəha nuəfiminən kit əh-ikin rəha netəm Isrel. ²Kən Pol təmol tahmen əm e itəm tatol nian min, təmuwın əpəh imə e nimə əh. Kən e Sapat kisil ilat netəm əh noanol min rəha Isrel kəmoatol nəghatən tepət o Naoa Rəha Uhgın. ³In tatən kəm ilat məmə, “Naoa Rəha Uhgın tatən wir agin-əh məmə Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa, otəpanəto nahmən e nipətin, muwa mətəarus mimis, kən Uhgın otəpanosmegəh min in e nimisən. Iesu u itəm iatən kəm itəmat, inu Kristo əh.” ⁴İlat neen kəmotən nipahrienən e nəghatən əh, kən kəmotətəu-pən Pol ne Saelas. Kən netəm Kris tepət itəm koatəfak kəm Uhgın, ne nipitan asol tepət itəm koatəramərə e nipitan min, kəmotətəu-pən ilau.

⁵Məto netəm-iasol rəha noanol min rəha Isrel, kəmotətəhak, kən motuwın moategəs-in netəm nol təfagə, əpəh e nıkal suatıp min ne ikin min, motuwa minoatos ilat min, kən minoatol nəratən tepət əpəh e taon əh. Kən kəmotuwın e nimə rəha suah kit nərgin u Jeson, moteatəp nafılıu e nimə, moategəs-in Pol ne Saelas. Kəmotolkeike məmə okotiləs-ipən ilau e nelmi kaonsel əh-ikin əh.

⁶Nian kəməsotəplanən ilau, kən kəmotaskəlim Jeson ne piatat min neen motəmki-pən ilat məmə okotətul aıpən in netəm-iasol min rəha kaonsel. Kən kəmotagət əfəməh moatən məmə, “Suah mil əh Pol ne Saelas kətioal nat tərət tepət e ikin min, kən minuea e taon rəhatat. ⁷Kən suah u Jeson təmaun-in ilau kian iman ikin, məto ilat koatətgəhl lou rəha Sisa itəm tatəramərə e nitən min. İlat koatən məmə İəramərə kit min əh-ikin tətətig, nərgin u Iesu.” ⁸Nian noanol min rəha Isrel kəmotən nəghatən əh, motol netəmim ne netəm-iasol min əh kinotəruru əfəməh məmə okotol naka. ⁹Kən netəm-iasol min əh kəmotol Jeson ne piatat min kəmosotə-ipən məni neen, məmə in nəniəkisən kit məmə okəsotol minən nat əh, kən motahl-ipən ilat koatuwin.

Pol ne Saelas kəmian əpəh Perea

¹⁰Nian tinapınəp, kən piatat min ikin əh kəmotahl-ipən Pol ne Saelas məmə okian e taon əh Perea. Nian kəmiaiet-pa ikin əh, kəmian e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. ¹¹Noanol min rəha Isrel ikin əh nətəligən rəhalat təwir, məprəkis-in netəm Tesalonaeka, məto-inu kotolkeike pik məmə okotətəlig-in nəghatən rəhalau. Kən nian rafın, koatafın wir e Naoa Rəha Uhgın, moategəs-in məmə nəghatən rəhalau

tətuatip o kəp. ¹²Məto-inu e nolən əh, kən tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu. Kən nīpitan asol min Kris tepət, ne netəm Kris tepət kəmotən nīpahrienən e Iesu.

¹³Məto nian noanol min rəha Isrel əpəh Tesalonaeka kəmotəto məmə Pol tatən-iarəp min nəghatən rəha Uhgīn əpəh Perea, kən ilat kəmotuwa min əpəh ikin mīnoatol netəm Perea kinotol min təməht kəm ilau. ¹⁴Kən e nian əm əh, piatat min kəmotahl-ipən min Pol tuwin əpəh itəhəi muwin e nego muwin Atens, məpəs əm Saelas ne Timoti kətuatig əpəh Perea. ¹⁵Kən netəmim itəm kəmotit Pol moatuwin Atens, kinoatitəlig-pa min Perea, Pol təhləpis ilat məmə okotən-ipən kəm Saelas ne Timoti məmə okuaut uəhəi əm mian muəplan min in.

Pol əpəh Atens

¹⁶Nian Pol təmatəsahgin Saelas ne Timoti əpəh Atens, in təməto tərət pik məto-inu nian taliwək mətan ikin əh, məplan ikin əh tərīoah e narmi nat min. ¹⁷Məto-inu o nat əh, kən in tuwin əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel ilat netəm Isrel ne Iaihlua min itəm koatəfak kəm Uhgīn, moatəghat pik o nat əh. Kən nian rafin in tatuwin ikin katol maket ikin matəghat kəm netəm əpnəpin min əm.^m ¹⁸Kən iəgətun min neen netəm Kris, kətaun-in ilat Epikiurien ne Sitoik,ⁿ ilat min koatəghat. Ilat neen koatən məmə, “?Suah əh təmiləs əm nəghatən əpəh kit e suatip matən, kahrmə tatən naka əpəh?”

Kən netəmim neen kotəmə, “Itimat ekotəto məmə tatəghat-in uhgīn min rəha ikin pisin pisin min.” Koatəghat nəhlan məto-inu Pol tatəghat-in Iesu, matən məmə təmimis məto Uhgīn təmosmegəh min.

¹⁹Kən kəmotəun-in-pən Pol məmə otuwa mətul e niganəmti kaonsel rəha netəm koatəpələh e nitot əh Areopakus. Kən kaonsel əh təmən-ipən kəm in məmə, “Ekotolkeike məmə ekotitun nīpəti nəghatən wi itəm nakatən. ²⁰Nəghatən min əh neen, ekotəto məmə tol pisin agin-əh, kən ekotolkeike məmə ekotitun nīpətin.” ²¹Kəmotəghat nəhlan məto-inu netəm Atens ne netəm ik pisin min itəm kəmotuwa Atens, kotolkeike məmə okotəpələh əm katətəlig-in nəghatən wi min əh, kən motəuhlin wir nənən lan.

²²Kən Pol tətul e niganəmti netəm rəha kaonsel əh məmə, “Netəm Atens. Io enəplan rəkis məmə rəhatəmat nətəligən tepət tatuwin o uhgīn min. ²³Nian io etaliwək ikin-u imatəmat ikin, matəplan ikin nəkoatəfak min ikin ne narmi nat min, kən eməplan nəghatən kit itəm itəmat nəmotəte-

m 17:17 Wək 18:19 **n 17:18** Epikiurien ne Sitoik - Iəgətun min neen itəm koategəs-in nīpahrienən. Ilat Epikiurien koatən məmə natimnat itəm tatol suah kit nīkin tagien, inu nəukətin rəha nəmegəhən təwir. Ilat Sitoik koatən məmə təwir okəmə suah kit təsətəən nəgienən ne nahməən e nīkin.

pən rækis e kəpiel kit məmə, INU IKEN KATƏFAK-PƏN KƏM UHGİN KIT ITƏM ITIMAT EKOTƏRURU. Məto uhgîn itəm itəmat nəkoatəfak kəm in, itəm nəkotəruru, Uhgîn əh inəh itəm io iatən-ipinə kəm itəmat. ²⁴Uhgîn əh inəh təmol nəptən u, ne natimnat rafin itəm koatətig lan, kən in matərəmərə e neai ne nəptən, in təsətigən e niməfak min itəm kitat əm netəmim kəmotol. ²⁵Nat kit təsikəən ron itəm kitat netəmim kotitun nolən kos-ipən kəm in. Məto-inu in pisin əm tatos-ipa nəmegəhən kəm kitat kititəh kititəh, matos-ipa natimnat rafin kəm kitat. ^{o p} ²⁶Aupən, aupən aɡin-əh, in təmol əm suah kititəh əm. Kən netəm rafin ikin min kəmotiet əm e suah əh, kən in pisin əm təmələhəu ilat rafin e ikin min, kən in pisin əm təmən nian itəm ilat okotan lan, ne nuantən min rəhalat. ²⁷Uhgîn əh təmol nəhlan məmə kitat rafin okotəkəike kegəs-in məmə okotehm, tahmen e etəmim itəm tateameam əpnəpən əm məmə otehm nat kit. Məto niphahrienən məmə Uhgîn əh, sənəmə in isəu o kitat. ^q ²⁸Tahmen e itəm suah kit təmən aupən məmə, ‘Məto-inu kitat koatəkul-pən əm e Uhgîn, kən moatos nəmegəhən, moataliwək, moatol natimnat rafin.’ Kən mahmen e suah kit rəhatəmat itəm təmətə rækis napuən kit məmə, ‘Kitat min kitat nenətin min.’

²⁹“Məto-inu kitat nenəti Uhgîn, okol kitat kəsotənən məmə in tahmen e natimnat itəm netəmim koatol ilat e iaen u kol tatipit-ipit, ne silfa ne kəpiel. In sənəmə nat kit itəm suah kit titun nol əmən e nelmin o e rəhan nenatigən. !Kəp!”

³⁰“E nian əh aupən itəm netəmim kotəruru Uhgîn, tahmen e itəm Uhgîn təmahtosig-in niganəmtin məmə otəsəplanən nolən rat min əh. Məto roiu tatən kəm kitat rafin e ikin min rafin məmə, ‘Itəmat rafin onəkotəuhlin itəmat e rəhatəmat min nolən rat min.’ ³¹In təmən nəhlan, meto inu in tinəmitəpun rækis nian itəm in otakil nolən lan rəha netəmim, kən in otol əm e suatip itəm tətuatip. Uhgîn tinitəpun rækis etəmim itəm otakil nolən min rəha netəmim, kən in tinəmol rækis kəm netəmim məmə in otol nəhlan, məto-inu tinol rækis suah əh təmegəh e nimisən.”^s

³²Nian ilat kəmotətə nəghatən məmə Uhgîn təmol suah kit təmegəh min e nimisən, neen kəmotalah-əmnu, məto neen katən məmə, “Itimat ekotolkeike məmə ekotətə min rəham nəghatən.” ³³Kən Pol təmiet e nəghatən əh rəha kaonsel. ³⁴Kən netəmim neen kotuwin kəkul-pən lan, moatən niphahrienən e Iesu. Netəm əh kit nərgin u Taionisiəs, in etəm kit rəha kaonsel əh, ne pətan kit min nərgin u Tamaris, ne netəmim neen min.

Pol təmuwin Korin

18 ¹Uarisig e natimnat min əh, Pol təmiet əh Atens, muwin e taon pisin kit min, nərgin u Korin. ²Ikin əh, təməplan suah kit, in

o 17:24-25 1 King 8:27; Wək 7:48 **p 17:25** Sam 50:12 **q 17:27** Sam 145:18; Jer 23:23
r 17:29 Aes 40:18-20; 44:10-17; Wək 19:26 **s 17:31** Sam 96:13

noanol rəha Isrel, nərgin u Akwila. Təmaiir əpəh Pontas, məto təmuwin mətətig əpəh Itali e taon asol əh Rom. Uarisig, kən etəm Rom əh, Klotias itəm tatəməmə e ikin min, təmol lou kit məmə noanol min rəha Isrel okotəkəike motiet Rom. Kən Akwila ne rəhan pətan Prisila kəmiaet mueia mətətig əpəh Korin. Kəməsuatigən təfəməh kən Pol tiet-pa, məplan ilau.^t ³Kən mətətig iləhal min ilau, matəkul-pən elau e wək rəhalau, məto-inu wək rəhan rəha nosən məni təhmen əm əh wək rəhalau. Ilat netəm rəha nəhlən nimə tapolən.^u ⁴Kən e nian rafin e Sapat, nian rəha nəfakən, Pol ne noanol min rəha Isrel ne netəm Kris koatol nəghatən tepət əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, məto-inu Pol tolkeike məmə otiuw-pa ilat məmə okotən niphahrienən e Iesu.

⁵Kən Saelas ne Timoti kəmiaiet Masetonia, kən nian kəmiaiet-pa ikin əh, Pol təmapəs wək kən matən-iarəp əm nian rafin namnusən təwir matən wir kəm noanol min rəha Isrel məmə Iesu in Kristo itəm Uhgın təmən məmə otahl-ipa.^v ⁶Məto ilat kəmotətəhau, kən moatəhai. Kən Pol təmorautin-orautin rəhan sot asol e niganəmtilat. Kən mən məmə, “Okəmə nəkotatig e nəratən lan nian Uhgın otakil netəmim e Namnun Nian, məto rəhatəmat atip. Tətuoun əh-roiu, ekuwin mən-iarəp namnusən təwir o laihluə min.”^w ⁷Kən in təmiet elat muwin mətətig e nimə rəha suah kit sənəmə noanol rəha Isrel, məto in tatəfak kəm Uhgın, nərgin u Titias Jastas. Rəhan nimə in e nikal nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. ⁸Kən Krispas u in tatəməmə e nimə əh, in ne rəhan min, ilat kəmotahatətə e Iərəməmə. Kən netəm Korin tepət min kəmotətə nəghatən rəha Pol, kən kəmotahatətə e Iesu, kən kol baptais elat.

⁹Kən nian kit lapin, Pol təməplan nat kit təhmen e napilaiirən. E napilaiirən əh, Iərəməmə təməghat kəm in məmə, “Əsəginən ilat. Uwin mən-iarəp rəhak nəghatən məsamegən, ¹⁰məto-inu kilau min ik. Netəmim okol kəsotərəkinən ik, məto-inu netəmim tepət e taon əh ilat rəhak netəmim min.”^x ¹¹Kən Pol təmatig ikin əh nup kitiəh kən məwig sikis, matəgətun netəmim e nəghatən rəha Uhgın.

Netəm Isrel kəmotiləs-ipən Pol e kot

¹²Kən nian Kalio, in kapman rəha netəm Akaea, kən netəm Isrel kəmotuwa kitiəh motaskəlīm Pol motiləs motuwin e kot. ¹³Kən motən məmə, “Suah u tətalkut məmə otiuw-pən netəmim məmə okotəfak kəm Uhgın e nolən kit itəm təsətuatipən e Lou.”

¹⁴Kən Pol təmətul məmə otəghat, məto Kalio təmən-ipən kəm ilat məmə, “Netəm Isrel. Otətəlig-in-tu. Okəmə nat u in nat kit təsətuatipən, o təsətəu-pənən lou, itəmat nəkotitun rəkis məmə ekəike məto nəghatən

t 18:2 Rom 16:3 u 18:3 Wək 20:34 v 18:5 Wək 17:14-15 w 18:6 Wək 13:46,51;
Wək 20:26 x 18:10 Jos 1:9; Aes 41:10

rəhatəmat. ¹⁵Məto, nəghatən u in musmus əm kit rəhatəmat e nərig min ne natimnat min rəha Lou rəhatəmat, kən tətətiḡ əm etəmat məmə onəkotən kələhəu wir. Io nikik təsagienən məmə ekakil nat tol nəhlan kit.” ¹⁶Kən in mahl-iarəp ilat e kot. ¹⁷Kən nian kəmotuwın ihluə, əmun kəmotaskəlīm Sostenes u etəm-iasol rəha nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Kən kəmotoh kəmotoh əpəh e nafiluə e nimə kot. Məto Kalio təsolən nat kit məmə otən-iəhau ilat.

Pol təmitəliḡ Antiok əpəh Siria

¹⁸Pol təmatig nian tepət əpəh Korin ilat piatat min. Kən uarisig tapəs ilat muwın ikin əh-ikin Kegkria. Aupən Pol təmol nəniəkisən kit kəm Uhgın, kən ikin-u in təməte min əm noanun matol namnun nəniəkisən lan rəhan. Kən in təmos min nego kit ikin əh mitəliḡ-pa Siria. Kən Akwila ne Prisila kəmuətəu-pən in.^y ¹⁹⁻²¹Nian kəmotuwa e taon əh Efesas, iləhal kəməhaluar. Kən Pol təmuwın əpəh imə e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, kən kəmotən nəghatən tepət. İlat kəmotətapəh ron məmə otatig məsin ilat min ilat. Məto in təmə, “Ei kəsi, kəpə. Okol esatigən.” Məto nian in təmiet təmən-ipən kəm ilat məmə, “Okəmə Uhgın tolkeike məmə ekuwa min, kən epanuwa min məplan itəmat.” Kən in təmos nego kit miet Efesas, məto təmapəs Akwila ne Prisila kətuatig ikin əh.

²²Nian Pol təmuwa e taon əh Sisaria, kən muar. Kən maliwək muwın məmə otəplan netəm rəha niməfak əpəh Jerusalem. Kən uarisig, təmitəliḡ-pa min əpəh Antiok. ²³Təmatig məsin ikin əh, kən miet min maliwək muwın-pən əpəh Kalesia ne Fritia ikin matem əskasik netəm rəha İesu.

Apolos təmuwın Efesas ne Korin

²⁴Kən suah kit təmuwa əpəh Efesas, in noanol kit rəha Isrel, nərgin u Apolos. In təmaiir əpəh Aleksantria, kən in etəm wir kit rəha nəghatən, kən mitun wir min nəghatən min e Naoa Rəha Uhgın. ²⁵İlat kəmoatəgətun rəkis in e suatip rəha İəramərə. Kən nian rafin nigəm tatuəp e nikin o nən-iarəpən nəghatən rəha Uhgın. Kən nəghatən rəhan e İesu in tətəuatip tətəuatip. Məto in titun əm nolən baptais itəm Jon təmatol aupən. ²⁶Kən in təmatən-iarəp əskasik nəghatən rəha Uhgın əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel. Nian Prisila ne Akwila kəmuəto in, kəmiait məhaluwın əpəh e rəhalau nimə, kən muən-iarəp wir kəm in suatip rəha Uhgın. ²⁷Kən nian Apolos tolkeike məmə otuwın əpəh Akaea, kən piatat min əpəh Efesas kəmotasitu lan motəte naoa kit tuwın kəm netəm rəha İesu əpəh Akaea, motətapəh olat məmə kotitun nosən Apolos motuwın əpəh iməlat ikin. Kən nian in təmuwın ikin əh, in təmasitu

wir elat. Ilat min əh, ilat kəmotahatətə e Iesu e nəwirən rəha Ughin. ²⁸Apolos təmasitu elat nəhlan məto-inu in etəm wir kit rəha nəghatən, kən in matən-iarəp wir e Naoa Rəha Ughin məmə Iesu in Kristo itəm Ughin təmən məmə otahl-ipa. Kən e niganəmti netəmim, təmatoh-iəhau nəghatən rəha netəm Isrel.^z

Pol təmuwin min Efesas

19 ¹Nian Apolos təmətatig əh əpəh Korin, Pol təmətip suatip kit əpəh ilis ikin e nitot min miet-pa əpəh Efesas. Ikin əh təməplan netəmim neen rəha Iesu.^a ²Kən təmətapəh olat məmə, “?Tahro? ?Narmin Rəha Ughin tinuwa mərioah mətatig etəmat nian nəmotahatətə e Iesu, o kəpə?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Itimat esotətə aginən məmə nat kit min əh-ikin Narmin Rəha Ughin.”^b

³Kən Pol təmətapəh olat məmə, “?Məto kəmol bəptais ahro nulan etəmat?”

Kən kəmotən-ipən kəm in məmə, “Kəmol bəptais etimat e nolən bəptais itəm Jon təmatol.”

⁴Kən Pol təmə, “Nolən bəptais itəm Jon təmatol tatol e netəmim itəm koatəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min. Məto Jon təmatən-iarəp məmə netəmim okotəkəike motahatətə e etəmim itəm otəpanuarisig in. Suah u in Iesu.”^c ⁵Kən nian netəmim kəmotətə nəghatən əh, kən kəmol bəptais elat e nərgi İərəməərə Iesu. ⁶Kən nian Pol təmələhəu-pən nelmin e rəhalat-kəpə, Narmin Rəha Ughin təmuwa mərioah mətatig elat. Kən kinoatəghat e nəghatən ik pisin min, kən moatən-iarəp nəghatən itəm Ughin tatos-ipən kəm ilat.^d ⁷Kən netəm əh, ilat rafin tuelef.

⁸Kən Pol təmatuwin e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel e məwig kisil matən-iarəp əskasik nəghatən e namnusən təwir rəha Ughin məsəginən. Kən ilat min ilat, kəmotol nəghatən tepət məto-inu in tolkeike məmə otiuw-pa ilat o nərəməərəən rəha Ughin. ⁹Məto netəmim neen, rəhalat-kəpə tiəkis pik məmə okotən nıpahrienən e rəhan nəghatən. Kən kəmoatəghat rat e suatip rəha İərəməərə rəhatat e niganəmti netəmim rafin. Məto-inu o nolən min əh, kən Pol təmiet elat kən mit netəm rəha Iesu kotuwa koatuarisig-in. Kən nian rafin ilat netəmim koatəghat əpəh e nima sikul asol kit itəm suah kit, nərgin u Tiranas, təmatəgətun ikin aıpən. ¹⁰Kən Pol təmatol wək əh o nup kəiu aıpəiə. Məto-inu təmatol nəhlan, kən netəmim itəm koatətig e ikin əh Esia, noanol min rəha Isrel ne netəm əpnəpən əm, ilat rafin kəmotətə nəghatən rəha İərəməərə.

z 18:28 Wək 9:22 a 19:1 1 Kor 3:6 b 19:2 Wək 8:16 c 19:4 Mat 3:11
d 19:6 Wək 8:17; Wək 10:44,46

Nenəti Skefa min

¹¹Kən Uhgín tāmól Pol tatól nat pispis min itəm tol pisin agin-əh.^e
¹²Natimnat rəha Pol tahmen e iagkəsip ne natimnat itəm təmatuwín lan, netəmim koatəmík moatuwin moatek netəm koatimis lan. Kən nimisən min kəmotəwir, kən narmin rat min kəmotiet elat.^f

¹³Kən netəm Isrel neen koatuwin ikin pisin pisin min neen, moatəhg-iarəp narmin rat min e netəmim, kən netəm əh kəmotalkut məmə okotól nat əh e nərgi Iəramərə Iesu. Kən kəmoatən-ipən kəm narmin rat min məmə, “E nərgi Iesu, etəm kitiah əm itəm Pol tatən-iarəp, otiet.”

¹⁴Kən e netəm kəmoatól nat əh, sepín əh-ikin nenəti suah kit, nərgin u Skefa, u in pris asól agin rəha Isrel. ¹⁵Məto narmin rat təmən-ipən kəm ilat məmə, “Ekitun suah u Iesu, kən mitun min Pol. ?Məto itəmat pah min un?” ¹⁶Kən suah apón narmin rat tətətig lan, təmətul maht ilat mərəkin ilat, məhap-əhap rəhalat natimnat mapeg rəkis, kən kotaipiəpiə əm motagim e rəhan nimə kəmotəig e nita kəməhap-əhap ilat. ¹⁷Nian noanol min rəha Isrel ne netəm Kris kəmotəto nat əh, kəmotəgin pik. Kən netəmim komotiləs-ipər nərgi Iəramərə Iesu tər pik.^g

¹⁸Kən netəmim tepət itəm kotahatətə e Iesu, kəmotən-iarəp kəm netəmim nat tərət min itəm kəmoatól. ¹⁹Neen itəm kəmoatəmík nərík, ilat min kəmotəmík naoa min rəhalat e nat əh moatuwa, moatan-ətip e niğanəmti netəmim. Nian netəmim kəmotəfin e nəmti naoa min əh, tahmen e fifti-milian fatu ilat rafin. ²⁰Kən nəghatən rəha Iəramərə təmaiu iahgin e nəsanənən asól rəha Uhgín.

Nərgəhəuən asól kit əpəh Efesas

²¹Kən uarisig e nat əh, Pol tinən e nikin məmə otitəlig-pən əpəh Jerusalem, məto otuwín-pən Masetonia ne Akaea ikin. Kən in tən məmə, “Nian emuwín rəkis Jerusalem, ekəike muwin min Rom.”^h ²²Kən in təmahl-ipən Timoti ne Erastas itəm katuasitu lan, məmə okuaupən mian əpəh Masetonia. Məto in otatig pitən məsin əpəh ikin Esia.

²³Kən e nian əh, nərgəhəuən asól kit təmər əpəh Efesas o Suatip rəha Iəramərə.ⁱ ²⁴Suah kit əh-ikin itəm tatól natimnat e iaen kit katən məmə silfa, nərgin u Temetrius. Ikin-u netəmim tepət koatəfak kəm uhgin kit pətan, nərgin u Atemis. Kən Temetrius tatól narmi nimə min e silfa itəm tahmen e nimə rəha narmi nat rəha Atemis. Kən nian tatól-salim-in ilat, matos məni asól ilat rəhan netəmim min.

²⁵Kən təmaun-in rəhan netəmim min ne netəm pisin itəm koatól wək kitiah əm məmə okotuwa kitiah. Kən tən məmə, “Io min, nəkotitun rəkis

məmә koatol win e mēni asol e wək u rəhatat. ²⁶Məto itəmat nəmotəplan ne motəto məmә tahro nulan suah əh Pol tatərəkkin netənim tepət kən kinoatətəu-pən, sənəmә e Efesas əm, mətō iuəhkir ikin min rafin e nitən əh Esia. In tatən-iarəp məmә uhgin min itəm netənim əm koatol e nelmilat, sənəmә uhgin min pahrien. ²⁷Kən roiu əh, iuəhkir əm tatərəkkin suatip rəhatat o nosən mēni, kən iuəhkir əm min in tatol məmә netənim okotəplan rat nimə rəha Atemis, u itəm in ilis pik. Kən namnun, okəmә naka nəghatən rəhan otərəkkin nərgin Atemis itəm ilis pik tuwa mol nat əpnəpin əm lan. Mətō ikin-u Esia ne ikin min rafin, netənim koatəfak kəm uhgin u rəhatat.”

²⁸Nian kəmotəto nəghatən əh, nikilat təmahmә təmahmә, kən əmun minotagət əfəməh məmә, “!Ure e Atemis u Efesas!” ²⁹Kən nat əh təmaiu mirəfin taon. Kən netənim tepət kəmotuwa kitiah motuwın kaskəlim etəm Masetonia mil əh itəm katualiwək iləhal Pol, nərgilau u, Kaeas ne Aristakas. Kən kəmotuwın kələh kiuw-pən ilau əpəh ikin nian rafin koatol mitig asol ikin.^j

³⁰Kən Pol tolkeike məmә otuwın məghat kəm netəm əh, mətō netəm rəha Iesu kəsotegəhan-inən. ³¹Ne netəm-iasol neen rəha kaonsel asol əpəh Esia itəm kotolkeike Pol, kəmotahl-ipən nəghatən kəm in moatən-iahau əskasik məmә otəsuwınen əh netəm əh-ikin.

³²Kən ikin əh, netənim koatol wilig wilig tepət motagət əfəməh. Neen koatən nat pisin, kən neen koatən nat pisin. Mətō tepət kotəruru məmә kəmotuwa o naka. ³³Kən noanol min neen rəha Isrel kəmotətgi-pən suah kit nərgin u Aleksanta məmә otuwın mətul aupən-in ilat. Kən təmos-ipər nelmin matefətutu ilat məmә otən-iarəp nehman rəhan. ³⁴Mətō nian netənim kəmotitun məmә in noanol kit rəha Isrel, kəmotagət əfəməh min məmә, “!Ure e Atemis əpəh Efesas! !Ure e Atemis əpəh Efesas!” Kəmotagət əfəməh motos aua kəiu.

³⁵Kən etəm-iasol kit u kapman asol rəha taon Efesas, təmətul mən-iahau ilat məmә, “!Okəsotagətən-tu!” Kən mən məmә, “!Ei, netənim! Atemis u, in uhgin rəhatat. Kən nərgin in ilis. Kən netəm ikin min rafin kotitun məmә in wək rəhatat netəm Efesas məmә okotehm wir niməfak rəhan, kən motehm wir kəpiel asim rəhan itəm təmisi-pən e neai muwa. ³⁶Kən suah kit tikə itəm otən məmә iateiuə. Kən tol nəhlan, təwir məmә nətəligən rəhatəmat teuiui. Təsəwirən məmә nakotalməl nulan.

³⁷“Nəmosos suah mil un motuwa ikin-u, mətō ilau kəsualkəh-inən nat kit e nimə rəha narmi nat rəhatat, kən məsuəghat ratən e nərgi pətan əh, uhgin rəhatat. ³⁸Okəmә Temetrius ne rəhan iolwək min koatəplan-pən nəghatən rat e suah kit, nian əh-ikin rəha kot ne netəm u kot əh-ikin. Təwir məmә okotuwın kən-iarəp nəghatən rat min əh itəm kəmotəto kəm

ilat. ³⁹Məto okəmə nat kit min əh-ikin itəm nakotolkeike məmə onəkotol, onəkotəkəike motiləs motuwın e mitig ətuatip rəhan. ⁴⁰Timətig əm məmə okotiləs-ipən kitat e kot o nolən u-roiu məmə koatərgəhəu pik. Iuəhkir kotəməu təpiə əm ikin. ?Kən okol kəsotənən nat kit məmə kəmotuwa ikin-u e nəpələhən u-roiu o naka? Məto-inu nəpələhən u, nīpətın tikə.” ⁴¹Nian təmən rəkis nəghatən əh, kən mən-iəhau nəghatən mahl-ipən ilat məmə okotagim min.

Pol təmuwin əpəh Masetonia ne Akaea

20 ¹Nian nərətən əh təmol namnun, Pol təmaun-in netəm rəha Iesu məmə okotuwa kitəh. Kən matəghat kəm ilat o nem əskasikən elat. Kən uarisig in, tauiatipin ilat miet maliwək muwin əpəh Masetonia. ²Təmuwin əh-ikin əh tərət ikin kən matos-ipən nəghatən tərət kəm netəmim rəha Iesu matem əskasik ilat, kən miet-pa Kris. ³Matig mos məwig kisil ikin əh, kən uarisig təmə otos nego kit mitəlig-pa Siria. Məto təməto məmə noanol min rəha Isrel kinoatol noa anion kit məmə okotohamnu əpəh e nego. Kən təməuhlin rəhan nətəligən, kən məpəs nego mətəliwək əm mitəlig-pən Masetonia. ⁴Netəmim itəm kəmoatətəu-pən e nian əh, kit u Sopata nətī Piras etəm Perea, ne Aristakas, ne Sekantas, etəm Tesalonaeka mil, ne Kaeas etəm Tepe, ne Timoti, ne netəm Esia mil u Tikikas ne Trofimas. ⁵Kən e Filipae, netəm əh kəmotəupən motuwın katəsahgin itimat əpəh Troas. ⁶Nian lafet rəha Pret U Is Tikə Lan təmol namnun, itimat emotos nego kit motiet əpəh Filipae motaiu nian faif kən pənotuwın əpəh Troas, motuwın motəplan ilat kən mətatig motos wik apiəpiə.

Iutikas tənimis kən məmegəh min əpəh Troas

⁷E Sarare lapin, emotuwa kitəh məmə ekotəfak, kən moatəgwən, kən moatun Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu. Kən Pol təməghat kəm netəmim məto-inu titun məmə olawig tatuwin məpəs ilat. Kən təməghat mətoarus nalugi nian lapin. ⁸Nipəgnoa nimə itəm ioatəpələh ikin, in e nimə kəmol kilpin-ilpin tər. Kən kəmasiepən e lait tərət əh-ikin. ⁹Kən etəm aluə kit, nərgin u Iutikas, tatəpələh e winta ikin. Nian Pol tatən-iarəp nəghatən rəha Uhgın matən matən, kən Iutikas, napilən tinatos, tinatiuw nəm, əmun məmə e winta misi-pər muwin morin əpəh ləhau e nəptən. Kən nipəg noa nimə itəm təməmə ikin, in tatol kisil lan. Kən nian kəmotəiuaiu motuwın, məto tinimis rəkis. ¹⁰Kən Pol təmuwin min əpəh ləhau muwin misin nulın e nīkali etəm əluə əh, kən mīləs mago-ipa e nelmin mil, kən mən-ipən kəm ilat məmə, “Nīkitəmat təsahmən. In tinəmegəh min.” ¹¹Kən Pol təmər min muwin əpəh ilis kən mol Nagwənən Rəha Nəmtətin Rəha Iesu ilat min ilat, kənu motəgwən kitəh. Kən tatəghat min kəm ilat mətoarus tian, əmun tatuwin məpəs ilat. ¹²Kən

ilat kəmotit etəm aluə un motuwīn latuənu. Nīkilat tətəgiən mətō-inu netəm aluə təməmegəh min.

Kəmotiet Troas motuwīn Maelitas

¹³Kən Pol təmən məmə otaliwək əm muwīn əpəh e taon əh Asos, mətō itimat ekotuwin e nego motuwīn kiləs in əh-ikin. Kən itimat ekotos nego kaupən kan əpəh Asos, kən in tuarisig muwa. ¹⁴Nian təmiet-pa, ekotit motuwīn e nego. Kən itimat rafin motuwīn əpəh Mitilen. ¹⁵Emotiet motuwīn ikin əh, kən lawīgin ekotuwa katəməhl ihluə e nəptən əh Kios. Kən lawīgin min ekotuwa e nəptən əkəku Samos. Kən lawīgin min epanotuwa Maelitas kən motuwar ikin. ¹⁶Pol təmən rəkis məmə esotətulən Efesas mətō-inu təsəlkeikēən məmə ekotan pik əh e nitən Esia. In təmalkut məmə ekotuwin uəhai Jerusalem məmə in otuwīn e lafet rəha Nagwənən Wi katən məmə Pentekos.

Pol təmauiatipin netəm-iasol min rəha niməfak əpəh Efesas

¹⁷Kən nian emotuwar əpəh Maelitas, Pol təmahl-ipən nəghatən əpəh Efesas məmə elta min rəha niməfak okotuwa-tu kəplan.^k ¹⁸Nian kəmotuwa, təməghat kəm ilat məmə, “Itəmat nəkotitun rəkis rəhak nolən itəm iatol nian emuwa əpis ikin-u Esia mətōarus-pa roiu.^l ¹⁹Io iolwək əm rəha Iərəmərə. Kən rəhak nətəligən in ləhau əm. Kən nian rafin nahui nəmtək tətaiu otəmat. Kən nian rafin etatig e nian əskasik min, mətō-inu noanol min rəha Isrel kotolkeike məmə okotohamnu io. ²⁰Itəmat nəkotitun məmə o nian iatəghat kəm itəmat ne matəgətun itəmat e niki netəmim natimnat min itəm otasitu etəmat, məsəhluaig-inən nat kit otəmat, iatən-ipinə rafin e nipəgnoa nimə min kən ihluə e nigamnəmti netəmim. ²¹Iatən-ipən ətuatip kəm netəm Isrel ne netəm Kris məmə okotəkəike motəuhlin ilat e rehalat nəmegəhən motuwa o Uhgīn, kən motahatətə e rəhatat Iərəmərə Iesu Kristo.

²²“Kən roiu əh, enatuwin Jerusalem mətō-inu Narmin Rəha Uhgīn təmən kəm io məmə ekuwin. Esitunən məmə ekahratig əh-ikin. ²³Nat kitih əm ekitun məmə taon min rafin itəm iatuwin-pən ikin, Narmin Rəha Uhgīn tatən-ipa kəm io məmə nian ekuwin ikin əh ekatig e nəratən kit kən muwīn e kalapus.^m ²⁴Kən esəginən natimnat min əh. Nəmegəhən rəhak in nat əpnəpīn əm. Mətō iakolkeike pik məmə ekol namnun wək itəm Iərəmərə Iesu təmos-ipa məmə ekol o nən-iarəpən namnusən təwir e nəwirən rəha Uhgīn.ⁿ

²⁵“Emuwīn e ikin min rafin matəghat kəm itəmat e nərəmərəən rəha Uhgīn, kən roiu əh ekitun məmə okul nəsotəplan minən io nian kit. ²⁶Kən

k 20:17 Wək 18:21 1 20:18 Wək 18:19–19:10 m 20:23 Wək 9:16; 21:11
n 20:24 Wək 21:13; 2 Tim 4:7

iatən-ipinə kəm itəmat əh-roiu e niḡanəmti Uhgīn məmə, okəmə itəmat kit otuwīn tərət ikin, mətō sənəmə io emol. ²⁷Emən-ipinə rafin natimnat kəm itəmat itəm Uhgīn tolkeike məmə onəkotitun.

²⁸“Onakoatəto wir itəmat. Kən netəmim itəm Narmin Rəha Uhgīn təmos-ipinə e nelmitəmat, onəkotəkəike kehm wir ilat e niməfak rəha Uhgīn tahmen e etəm rəha sipsip itəm tatehm wir rəhan sipsip min. Ilat min əh, Uhgīn təmos-nəmtin ilat e nita nətīn.^{o p} ²⁹Enitun rəkis məmə nian ekiet rəkis etəmat, netəmim neen itəm kotahmen e kuri iarupin min okotuwa məmə okotus itəmat netəmim rəha Iesu.^q ³⁰Itəmat atip min əm neen okəpanotətul moteiuə məmə okotit-irəkis netəm rəha Iesu. ³¹Kən onakoatəto wir itəmat kən məsotaluinən məmə e nup kisil eməsəpəsən nən-ipinən nəghatən u kəm itəmat e nian min rafin. Kən nian neen, emitasək otəmat.’

³²“Kən roiu əh, iatos-ipən itəmat e nelmi Uhgīn, ne nəghatən rəhan kəm itəmat məmə in təmolkeike pik itəmat. Nəghatən u nəsanənən lan əh-ikin məmə otol itəmat nakotəskasik, kən mos-ipinə nəwirən itəm Uhgīn təmən rəkis məmə otos-ipən kəm rəhan netəmim min.

³³“Io sənəmə etəmim itəm iakolkeike pik mənī rəha etəm pišin, o natimnat itəm koatuwin lan. ³⁴Itəmat nəkotitun rəkis məmə io atip əm, iatol wək o nosən natimnat itəm io ne netəm koatuarisig-in io kotalkeike o natigən.^{s t} ³⁵Nian nəmotehm rəhak nolən min, eməgətun suatip min əh kəm itəmat məmə onəkotol mihin motasitu e netəm u kəsotəskasikən. Kən onəsotaluinən nəghatən rəha Iəməmə Iesu itəm təmən məmə, ‘Təwir agin o netəm u itəm koatos-ipən kəm netəmim maprəkis-in itəm koatəzahgin məmə okos-ipən kəm ilat.’”

³⁶Nian Pol təmol namnun rəhan nəghatən, təmeiuaiu misin nulīn kən məfak ilat min ilat. ³⁷Kən kəmotasək pik motaskəlim Pol katəpah nikapin motauiatipin. ³⁸Kəmoatəto tərət pik məmə təmən kəm ilat məmə okol kəsotehm minən niḡanəmtin. Kən ilat min kəmotaliwək motuwīn əpəh nego ikin.

Pol təmuwin Jerusalem

21 ¹Nian emotauiatipin rəkis ilat, emotuwīn e nego kən motiet, motaiu ətuatip əm o nitən əkəku əh, Kos. Kən lawigin ekotuwa e nitən əkəku əh, Rotes. Kən emotiet min ikin əh motuwa min e ikin kit katən məmə Patara, kən motuwar ikin. ²Ikin əh emotəplan nego kit, kinatən məmə otiet muwin əpəh Fonisia. Kən ekotətīpən lan motiet min. ³Itimat emotuwa kəplan nitən asol əh Səpras, kən motaiu-pən e nikalin

o 20:28 Suatip kit min o nəuhlinən nəghatən u “nita nətīn” in tol min-nulan: “nitan atip.”
 p 20:28 1 Tim 4:16; 1 Pita 5:2-4 q 20:29 Mat 7:15; Jon 10:12 r 20:31 1 Tes 2:11
 s 20:33-34 1 Kor 9:11-12 t 20:34 Wək 18:3; 1 Tes 2:9

u pis ikin kən motaiu e nitən Siria. Nego əh təmuwa e taon əh Taea məmə otəmki-par natimnat ikin. Kən ekotuwar ikin.

⁴Ikin əh emotuwin kəplan netəm rəha Iesu. Kən motatig itimat min ilat, kos wik apiəpiə kit. Kən Narmin Rəha Uhgın təghat kəm ilat, kən ilat kəmotən-ipən əskasik kəm Pol məmə otəsuwinən Jerusalem.^u ⁵Məto nian rəhatimat natigən ikin-u tinol namnun, kən ekotiet minoatuwin, kən netəm rəha Iesu ikin əh, ne rəhalat nipitan min, ne nətilat min kəmotətəu-pa itimat ekotuwin əpəh itəhəi e niməkləkil. Kən motisin nulitimat ikin motəfak, kən motaiatipin itimat min. ⁶Kən ekotuwin e nego, ilat kotitəlig-pən iməlat ikin.

⁷Kən nego təmiet Taea maiu o nitən Toleme. Kən ekotuwar ikin motuwin kəplan piatimat min, kos nian kitəh. ⁸Kən lawigin, ekotiet min motuwin kuwar əpəh e taon Sisaria kən motuwin kətatig e nimə rəha Filip u itəm tatuwin ikin min matən-iarəp namnusən təwir. Kən in tatol sepın lan e netəmim itəm kəməmki-pər ilat aypən o nasituen e aposol min.^v ⁹Netin pətan kuwit kəsotətəu-pənən iərman. Nipitan əh koatən-iarəp nəghatən itəm Uhgın tatos-ipən kəm ilat.

¹⁰Emotatig nian kisil o kuwit ikin əh, kən ien kit rəha Uhgın əpəh Jutia təmuwa, nərgin u Akapus.^w ¹¹Təmuwa məplan itimat kən mİLəs-irəkis kətəut rəha Pol, kən məlis əfımən atip nelmin ne nelkin lan, kən mən-iarəp məmə Narmin Rəha Uhgın təmən kəm in məmə, “Netəm-iasol neen rəha Isrel okotəlis nəhlan suah əh rəhan u kətəut, kən motİLəs-ipən e nelmi İaihluə min.”^x ¹²Nian emotəto nəghatən əh, itimat netəm ikin əh, emotən-İəhau əskasik Pol məmə otəsuwinən Jerusalem.

¹³Məto Pol tən-ipin kəm ilat məmə, “?Təhro nakotasək? Nəkotol katətəghl nikik o nuwinən ikin əh. İo esəgin əmən o nuwinən e kalapus o nərgi İərəmərə İesu, məto İategəhan min məmə ekimis ron əpəh Jerusalem.”^y

¹⁴Nian emotəplan məmə okol Pol təsəuhlinən rəhan nətəligən, kən ekotapəs əm, moatən məmə, “Pəs İərəmərə otol əm nulan itəm in tolkeike mihin.”

¹⁵Emotatig məsin ikin-u, kən uarisig ekotaii-pən rəhatimat natimnat, moataliwək əm motuwin Jerusalem. ¹⁶Netəmim neen rəha İesu əpəh Sisaria kəmotətəu-pa itimat motit itimat motuwin e nimə rəha etəm Saepnas kit u in etəm rəha İesu nuwəh rəkis mətoarus-pa əh-roiu, nərgin u Nason. Kən motapil ikin.

Pol təmuwin məplan Jemes

¹⁷Nian emotuwa Jerusalem, piatat min nikilat təmagien pik məmə okotəplan itimat. ¹⁸Kən lawigin Pol ne itimat rafin ekotuwin məmə

u 21:4 Wək 20:23 v 21:8 Wək 6:5; 8:40 w 21:10 Wək 11:28 x 21:11 Wək 20:23; 21:33 y 21:13 Wək 20:24

ekotəplan Jemes. Kən elta min rafin rəha niməfak kəmotuwa. ¹⁹Pol tāmən təwir kəm ilat kən mən-iarəp wir kəm ilat natimnat rafin agin-əh e rəhan naliwəkən itəm Uhgın təmol kəm Iaihlua min.^z

²⁰Nian kəmotəto nəghatən əh, ilat rafin nīkilat təmagien, kən kotənwiwi Uhgın motən-ipən kəm Pol məmə, “Ik ninitun rəkis məmə roiu əh netəm Isrel tahmen e taosan tepət kinotitun Iesu, kən ilat rafin kotaskəlīm pik Lou rəha Moses.^a ²¹Ilat kinəmotəto rəkis nəghatən neen itəm katən məmə nakatəgətun noanol min rəha Isrel əpəh ikin rəha netəm pisin pisin min məmə okotapəs Lou rəha Moses. Kən motəto məmə ik nakatən kəm ilat məmə okəsəhg-ipənən nenətilat min, kən kəsətəu-pən minən kastom rəhatat. ²²Roiu əh ilat okotəto məmə ik ninuwa ikin-u mətətiḡ. ?Kən okotahro nulan əh-roiu? ²³Təwir məmə onəkol nat u itəm ekotən-ipinə kəm ik əh-roiu. Nəman kuwit ikin-u itəm kəmotol nənīəkisən kit ilat Uhgın. ²⁴Olawiḡ nəkəike mit ilat motuwın, kən mos-nəmtin rəhalat nat meḡəh min rəha sakrifais, kən itəmat min ilat motol sakrifais rəha nafələn itəm Lou rəhatat tatən. Kən ilat kotitun nakən rəhalat-kapə təpiə. Nian natol natimnat rafin əh, kən netəmim okotitun məmə kateiuə lam, mətə nīpahrienən, ik nataskəlīm əh Lou rəha Moses.^b ²⁵Itimat emotahl-ipən rəkis naoa kit kəm Iaihlua min itəm kotahatətə e Iesu. Naoa tatən nəhlan məmə ilat okəsotunən nita, ne nəḡwənən itəm katol sakrifais lan kəm narmi nat min, kən məsotunən nat meḡəh itəm kəmaril nentou mətə-inu nitan əpəh ikin e nīpətin, kən məsotolən təfagə e pətan.”^c ²⁶Kən lawiḡin, Pol ne netəm əh kuwit kotuwın kol natimnat itəm Lou tatən. Kən Pol tuwın əpəh e Nimə Rəha Uhgın məmə otən-ipən kəm pris min məmə nian kuwəh əh-ikin tətətiḡ əh məmə Lou tatən, kən pris min okotol sakrifais kuwit tinahmen-in netəm min əh.^d

Netəm Isrel kəmotaskəlīm Pol əpəh e Nimə Rəha Uhgın

²⁷Nian tinuwa iuəhkir o nian sepın itəm sakrifais rəha nafələn otol namnun lan, netəm Isrel neen itəm kəmotisi-pən Esia aupən, kəmotəplan Pol əpəh e niməfak, kən kinotos nimanin netəmim rafin əh, kən motaskəlīm Pol, ²⁸motagət əfəməh lan məmə, “!Ei, netəm Isrel! !Otuwa kasitu etimat! Suah ilouin əpə itəm tatuwın ikin min matəgətun netəmim məmə okotetəhau kitat matən kəm ilat min məmə Lou rəha Moses in nat əpnapin əm ne Nimə Rəha Uhgın. Kən mit netəm Kris neen u Iaihlua min motuwa ikin-u imətət pisin əm ikin e Nimə Rəha Uhgın, kən nolən əh təmətḡəhl Lou kən minol tinamkimik ikin-u.” ²⁹Kəmotən nəhlan mətə-inu kəmotəplan suah əh Trofimas etəm Efesas təmətaliwək ilau Pol əpəh i

z 21:19 Wək 15:12 a 21:20 Wək 15:1,5 b 21:23-24 Nam 6:1-20; Wək 18:18
c 21:25 Wək 15:29 d 21:26 1 Kor 9:20

taon. Kən nīkilat təht mēmā okəm-naka Pol tēmīt muea e ikin rəha netəm Isrel e Nīmā Rəha Ughin.^e

³⁰Kən netəmim rafin e taon kəmotagət əfəmāh o nat əh, motaiu motuwīn kaskəlīm Pol motewkəkan-iarəp əpəh e Nīmā Rəha Ughin. Kən pris mīn kotahtosiḡ uəhai əm e nafiluə e Nīmā Rəha Ughin. ³¹Nian kəmotalkut mēmā okotohamnu Pol, kən etəm tatərəmərə e mopael mīn rəha Rom əpəh Jerusalem, təmos nəghatən mēmā katol nat asol kit əpəh e taon. ³²Kən təmaut mēmīk rəhan neen mopael mīn ne netəm-iasol mīn lan motaiu motuwīn əpəh netəmim koatəmou ikin. Nian netəmim kəmotəplan ilat, kən kotapəs nohən Pol, kətul kəpnarīn əm.

³³Kən etəm tatərəmərə e mopael mīn təmuwa o Pol maskəlīm, kən magət e rəhan mopael mīn kotuwa motəlīs e sen kəiu. Kən motəpəh o netəmim mēmā, “?Etəmim pah u? ?Təmōl nat tərət naka?” ³⁴Kən nimanīn netəmim neen koatən nəghatən pīsīn, neen koatən nəghatən pīsīn. Məto-inu kīnotəruru ətuatīp nəukətī nəghatən, kən nagətən tīnepət. Etəm tərəmərə e mopael mīn apon tīnəruru mēmā kəmahrol nulan, kən magət e rəhan mopael mīn mēmā otīlās Pol kan e nīmā rəhalat.

³⁵Nian Pol tīnategupər-egupər mēmā otuwīn imə, kən mopael mīn kəmotēa-pən ron kīlās-ipər, məto-inu netəmim nīkilat təmahmāh pīk mēmā okotoh. ³⁶Ilāt rafin kəmoatuarisīḡ-in moatən əfəmāh mēmā, “!Otohamnu! !Otohamnu!”^f

Pol tēmən nəwtain nəghatən

³⁷Nian kəmotīlās motuwīn mēmā okotegu-pən imə, kən tən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael mīn mēmā, “Iakolkeike mēmā ekən nat kit kəm ik.”

Kən etəm tərəmərə e mopael mīn tēmā, “?Nakahro mitun nəghatən Kris? ³⁸?Okəmā naka ik etəm Ijīp ilouin itəm nəmatol nəratən kəm rəhatimat kapman aupən, kən mēmīk netəmim fo-taosan ilat Netəm Rəha Neim Apīn itəm kotohamnu netəmim, kən motuwīn kətatiḡ əpəh ikin taruən-aruən ikin?”^g

³⁹Məto Pol tēmā, “Kəp. Io noanol kit rəha Isrel. Emair əpəh Silisia e taon keike Tasas, kən io iatos nərəmərəən rəha ikin əh e taon əh. Awi, kol nakeḡhan-in io pəs ekəghat-tu kəm netəm mīn əh.” ⁴⁰Kən tegəhan in. Kən Pol tətul-pər əpəh kategupər-egupər ikin mīlās-ipər nelmīn mēfətutu ilat lan mēmā okəsotagətən. Nian kəməsotagətən, kən təghat kəm ilat e nəghatən Isrel mēmā,

22 ¹“Tata mīn ne piak mīn. Otətəlīḡ-in-tu io. Pəs ekən rəhak kəm itəmat.” ²Nian kəmotəto mēmā tēməghat kəm ilat e nəghatən ətuatīp rəhalat, kən nəghatən tēmīkə agin-əh, moatətəlīḡ-in.

Kən tən mēmā, ³“Io noanol kit rəha Isrel. Emair əpəh Silisia e taon əh Tasas, mətō emepət u Jerusalem. Kamaliel tēməgətun io. Tēməgətun wir io e Lou rəha tipitat min mēmā ekətəu-pən ətuatip. Kən e nian əh, ematəsanən o nolən natimnat itəm Uhgīn tolkeike tahmen etəmat u-roiu.”⁴ Aupən ematoh netəmim itəm kotətəu-pən Suatip Rəha Iesu. Kən mətəskəlīm ilat, nəman ne nīpitan, matəmki-pən ilat e kalapus.”⁵ Nəghatən min u pris asol aɡin ne netəm-iasol min rəha kaonsel rəhatat kotitun nənən mēmā nīpahrienən. E nian əh, emos naoa rəhalat muwin əpəh o netəm Isrel əpəh Tamaskes. Kən ematuwin ikin əh mēmā ekəskəlīm netəm min əh rəha Iesu mēmik ilat muwa mēmki-pən ilat e kalapus əpəh Jerusalem mol nalpinən kəm ilat.

Pol tēmən-iarəp mēmā təmāhro mətəu-pən Iesu
(*Wək 9:1-19; 26:12-18*)

⁶“E nian mitgar tinalalin əm, kən enuwa iuəhkir o Tamaskes, kən nəhag-əhagən kit tatuəp təruən təruən, təmisi-pən e neai, masiəgəpīn-pīnə io ikin. ⁷Kən ekisi-pər morin e nəptən. Mətō nəwia suah kit tatən-īpa kəm io mēmā, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro natol tərət kəm io nulan?’ ⁸Kən ekəmā, ‘?Mətō Iərəmərə, ik pah?’ Kən tēmā, ‘Io Iesu, etəm Nasaret u itəm ik natol tərət lan.’ ⁹Netəm itəm kəmoatuarisig-in io e suatip, kəmotəplan nəhag-əhagən əh, mətō kəməsotətəon nəwia suah əh itəm tēməghat kəm io. ¹⁰Kən ekətəpəh ron mēmā, ‘?Iərəmərə, ekahro nulan əh-roiu?’ Kən Iərəmərə tən-īpa kəm io mēmā, ‘Ətul maliwək muwin əpəh Tamaskes. Ikin əh, suah kit əh-ikin itəm otən-īpīnə kəm ik natimnat itəm Uhgīn tinəmən rəkis mēmā ik onəkol.’ ¹¹Mətō-inu nəhag-əhagən əh təsanən pīk, kən mol nīganəmtək təpis, kən netəmim itəm koatuarisig-in io kotos əm nelmək motit io ekotuwin Tamaskes.

¹²“Kən ikin əh, suah kit əh-ikin, nərgin u Ananaeas, in suah kit itəm tətəskəlīm wir Lou rəhatat, kən netəm Isrel əh-ikin əh kotisiai-in pīk. ¹³Kən təmuwa məplan io mətul-pa iuəhkir ron io mēmā, ‘Piak Sol, roiu əh nīganəmtim otəwir min.’ Kən e nian əm əh, nīganəmtək təmair min enatəplan in. ¹⁴Kən tən-īpa kəm io mēmā, ‘Uhgīn rəha tipitat min aupən, in təmītəpun rəkis ik mēmā ik onəkītun natimnat itəm in tolkeike. Kən ik məplan Etəm Ətuatip əh rəhan, kən mətō ətuatip rəhan nəghatən e nohlin. ¹⁵Onəkəike mən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm ik nəmətō kən məplan. ¹⁶?Kən roiu əh, nakatəsahgin naka? Ətul muwin məfak-pən kəm Iesu, kən kol baptais lam, kən in otafəl rəham nolən rat min.’ ”

Uhgīn təmahl-īpən Pol kəm netəm u sənəmā netəm Isrel

¹⁷Kən təmatən mēmā, “Uarisig e nat u, kən ekuwin Jerusalem. Ikin əh, emuwin e Nimə Rəha Uhgīn mətəfak, kən məplan napilairən kit itəm

Uhgin tamos-ipa. ¹⁸E napilairən əh, eməplan İərəməyə tatən-ipa kəm io məmə, ‘Ətul uəhai əh-roiu agin miet Jerusalem. Məto-inu netəm ikin-u okol kəsotətəlig-inən rəhak nəghatən itəm ik natən.’ ¹⁹Məto ekəmə, ‘İərəməyə, netəm əh kotitun wir məmə aupən ematuwin əpəh e nimə rəha nəfakən rəhalat mətaskəlim netəm u kotahatətə lam muwa mətəlis ilat matəmki-pən ilat e kalapus.’ ²⁰Kən nian netənim kəmotəhtimnu Stipen, kən nitan təmaiu məto-inu təmatən-iarəp ik. Məto io min, ematətul itimat min ilat. Kən nikik tətəgien məto-inu kotaht Stipen e kəpiel, kən matehm rəhalat natimnat.’ ²¹Məto İərəməyə təmən-ipa kəm io məmə, ‘Uwin. Məto-inu io etahl-ipən ik ikin əh kəm İaihlua min.’ ^m

²²Kən kəmoatətəlig-in wir kətoarus tən namnun. Məto nian kəmotətə nəghatən əh, motagət əfəməh məmə, “!Otiləs-iarəp suah un, kohamnu! !Təsəwirən məmə otatig!” ²³Kəmoatəkəike motagət əfəməh motəra kin əpnəpən əm rəhalat natimnat, moatəmik nimoulul katəra kin əpnəpən əm. ²⁴Kən etəm Rom itəm tərəməyə mopael min tən məmə okiləs kan əpəh e nimə rəha mopael min. Kən təmə okalis məto-inu tolkeike məmə Pol otən kəm in məmə netənim kotagət pik lan nəhlan o naka.

²⁵Məto nian kəmoatietain wir Pol məmə okotalis, kən tən-ipən kəm netəm-iasol min əh kit rəha mopael min itəm tatətul iuəhkir ron məmə, “!Ei! Io etəm Rom u. ?Tətuatip məmə onəkotalis io nian esuwinən əh e kot?” ⁿ

²⁶Nian etəm-iasol rəha mopael min təməto nəghatən əh, təmuwin məplan etəm tərəməyə elat mən-ipən kəm in məmə, “!Ei! !Okəmə naka ik nəkəruru suah əh in etəm Rom!”

²⁷Kən etəm tərəməyə e mopael min əh tətəpəh o Pol məmə, “!Ei! Ən wir-tu məmə ik etəm Rom pəhrien o kəp.”

Kən Pol tən məmə, “Əwəh. İatən pəhrien.”

²⁸Kən etəm tərəməyə e mopael min təmə, “Emətou məni pik o negəhan-inən io məmə ekuwa io etəm Rom.”

Məto Pol təmə, “Rəhak tata in etəm Rom. Kən tol nəhlan, io etəm Rom.” ²⁹Kən əmun mopael min itəm kəmoatətul matip məmə okotalis Pol kəmotəut kani məntaalat ka isəu. Kən nian etəm-iasol əh təmitun məmə Pol in etəm Rom, kən təməgin məto-inu tinəlis rəkis e sen. ^o

Pol təmətul aupən e kaonsel

³⁰Kən lawigin, kən etəm tərəməyə e mopael min əh tolkeike məmə otitun ətuatip məmə təhro netəm İsrəl koatol nəhlan e Pol. Kən mən kəkis rəkis sen lan, kən maun-in pris əsol min ne netəm-iasol rəha kaonsel rəha netəm İsrəl məmə okotəpələh kəghat, kən muwin miləs Pol muwa tətul aupən in ilat.

23 ¹Kən Pol tēmətag-pən ətuatip əm o netəm rəha kaonsel, kən mən məmə, “Piak min. E rəhak nəmegəhən aupən mətəarus-pa u-roiu, esətoən məmə nikik otəgin məmə emol nat tərət kit e niḡanəmti Uhgīn.”

²Kən pris asol agin əh Ananaeas tən-ipən kəm netəm koatətul iuəhkīr ron məmə kit otem-pən nohlin.^p ³Məto Pol təmən-ipən kəm in məmə, “!Uhgīn otol mihin min lam! Ik nakahmen e nimə itəm kəmol pen lan tərūən pik əm ihluə, mətə tamkīmīk əpəh imə. ?Tahro natəpələh ikin-u mətakil io e Lou rəhatat, mətə ik nəmən məmə kit otem io? Ik ninətəghl rəkis Lou əh.”^q

⁴Netəm koatəpələh iuəhkīr o Pol kotəmə, “?Tahro natəghat rat e pris asol agin rəha Uhgīn?”

⁵Kən Pol təmə, “Piak min. Io esitun agin-əhən məmə in pris asol agin rəha Uhgīn. Mətə io ekitun məmə Naoa Rəha Uhgīn tatən nəhlan məmə, ‘Əsəghat ratən e netəm itəm kotepət lam.’ ”

⁶Kən təməplan məmə nəwtain kaonsel məsin ilat Satusi min, kən nəwtain məsin ilat Farisi min. Kən in təməghat əfəməh məmə, “Piak min. Io Farisi kit. Rəhak tata ne tīpik min, ilat Farisi min. Mətə netəm u kotołkeike əm məmə okotiūw-iarəp io e kot mətə-inu emələhəu-pən rəhak nətəligən e nahatətəən u rəhatat məmə etəm təmimīs otəpanəmegəh min.”^r

⁷Nian təmən rəkis əm nəghatən əh, kən Farisi ne Satusi min kəmotərgəhəu asol əpəh imə e kaonsel, kən minotəhap ilat min, minotol nənən kəiu. ⁸Mətə-inu Satusi min koatən məmə nian etəmim otimīs, okol təsəmegəh minən. Kən moatən məmə nagelo tikə, kən narmin tikə. Mətə Farisi min koatən məmə, nat miləhal əh, in nipahrienən.^s

⁹Mətə-inu o nat əh, kən ilat kəmotagət pik ron. Kən nəghatən rəhalat təmər muwin ilis.

Kən iəgətun min neen rəha Lou u Farisi min, kəmotən əskasik məmə, “Itimat esotəplan-pənən nəghatən rat kit ne e suah u. Okəm-naka nipahrienən məmə narmin kit o nagelo kit təməghat kəm in.”

¹⁰Kən nərgəhəuən təməskasik pik. Kən etəm tərəmərə e mopael min əh, təgin məmə okəmə okotiləs Pol əh-roiu, okotearəsin-earəsin. Kən tahl-ipən rəhan mopael min məmə okotuwin kiləs-irəkis Pol kiləs kan min əpəh iməlat ikin.

¹¹Kən lapin əmun, Iərmərə tuwa o Pol mən-ipən kəm in məmə, “Nat əh, nat əpnarīn əm. Əsəginən. Ik nəmən-iarəp rəkis io ikin-u Jerusalem. Kən onəkol mihin min əpəh Rom.”^t

Netəm Isrel neen kəmotən anion məmə okotohamnu Pol

¹²Kən lawigin, netəm Isrel neen kəmotəpələh e nəghatən kit, kən motən anion məmə okotohamnu Pol. Kən motol nəniəkisən kit məmə

p 23:2 Jon 18:22-23 q 23:3 Mat 23:27 r 23:6 Wək 26:5 s 23:8 Mat 22:23
t 23:11 Wək 27:24; 28:16,23

okəsotagwənən ne motənim nəhau kətoarus okotohamnu Pol. Kən okəmə okotətgəhl nənəkisən əh, pəs Uhgīn otoh ilat kotimīs. ¹³ Ilat taprəkis-in foti itəm kəmoatol anion noa əh. ¹⁴ Kən kəmotuwīn o pris asol mīn, ne netəm-iasol mīn rəha nīməfak rəha netəm Isrel, motəm-ipən kəm ilat məmə, “Emotol nənəkisən kit məmə esotunən nat kit mətoarus ekotohamnu Pol. ¹⁵ Kən itəmat ne netəm rəha kaonsel onəkotəkəike kahl-ipən nəghatən kəm etəm tərəmərə e mopaēl mīn rəha Rom motətarəh ron məmə, otəkəike mīlēs mīn Pol muwa u ikin-u, kən moteiuə lan məmə onəkotəplan o natimnat mīn əh rəhan. Kən itimat ekotəhluaiḡ e suatip kətəlkəlik məmə okotilēs kətah u, kən ekotaskəlīm kohamnu.”^u

¹⁶ Məto rəhn ioanian Pol kit iərman, nəti winin, təməto nəghatən əh, kən muwīn əpəh imə mopaēl mīn ikin mən-iarəp kəm Pol. ¹⁷ Kən Pol taun-in etəm-iasol kit rəha mopaēl mīn tuwa, kən tən-ipən kəm in məmə, “Awi, okol nakit etəm aluə u muwīn tehm etəm tərəmərə e mopaēl mīn. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm in.”

¹⁸ Kən mopaēl əh tit mian o etəm tərəmərə elat. Kən mən-ipən kəm in məmə, “Suah u Pol itəm tətatiḡ e kalapus, təmaun-in io məmə oekit etəm aluə u muwa kəm ik. In tatos nəghatən kit məmə otən kəm ik.”

¹⁹ Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn əh, tos nelmi suah apon mian əpəh ikin kit ilau pišin əm, kən mətarəh ron məmə, “?Naka əh nakəmə nakehm io ron?”

²⁰ Kən suah un təmə, “Netəm-iasol mīn əpəh Isrel kəmotegəhan rəkis məmə olawīḡ kotuwa kətarəh ron ik məmə onakit Pol mian əpəh e kaonsel rəhalat. Okoteiuə-in ik məmə kaonsel tolkeike məmə otəplan wir mīn-tu nəghatən mīn rəha suah əh. ²¹ Məto awi, əsegəhan-inən ilat kotiuw-pən ik. Məto-inu rəhalat netəmim taprəkisi foti okotuwa katəhluaiḡ e suatip katəsahgin. Ilat kəmotol nənəkisən kit məmə okəsotagwənən məsotənimən nəhau mətoarus okotohamnu pitən Pol. Kən mīnoatətul matip əm əh-roiu məmə okotol nat əh, moatəsahgin əm rəham nəghatən.”

²² Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn apon təmə, “Əsən mīnən kəm suah kit məmə nəmən-ipa nəghatən u kəm io.” Kən mahl-ipən tatuwīn.

Kəmahl-ipən Pol kəm Filiks u kapman rəha Rom

²³ Kən etəm tərəmərə e mopaēl mīn taun-in rəhan etəm-iasol kəiu mən-ipən kəm ilau məmə, “Okian muən kəm mopaēl mīn ilat rafin fo-hanrit-sepinte məmə okotətul matip o nuwīnən Sisaria. Kən tu-hanrit okotaliwək əm, kən sepinte okotasuə e hos, kən tu-hanrit itəm okotəmīk niro okotətul matip. Okotiet e nain klok əh-roiu lapin. ²⁴ Kən motəkəike kilēs hos neen məmə Pol otəpələh elat, kən motilēs motuwīn kəm kapman əh Filiks, kən moatehm wir məmə okəsolən nat kit lan e suatip.”

²⁵ Kən etəm-iasol rəha mopael min təməte naoa kit mos-ipən kəm itəm mil un məmə okotiləs kan kəm kapman asol əh Filiks. Naoa un tatən məmə,

²⁶ “Filiks. Ik etəm ilis pik pahrien. Io Klotias Lisias iatəte naoa kəm ik itəm ik natərəmərə e kapman, kən iatən təwir kəm ik.

²⁷ Suah u, noanol min rəha Isrel kinotaskəlim rəkis, kən iuəhkir kotohamnu. Məto io eməto məmə in etəm Rom, kən ekuwin itimat rəhak mopael min kiləs-irəkis olat.^v ²⁸ Emolkeike məmə ekegəs-in-tu məmə nat naka təmöl təsətuatipən itəm koatəplan-pən lan, mol kotiləs motuwın e kaonsel rəhalat.^w ²⁹ Kən eməplan məmə in təsələn nat tərət kit ne itəm otimis ron, o məmə otuwın o kalapus ron. Nəghatən min itəm koatətu-pən lan in nat kit e rəhalat atip əm lou. ³⁰ Məto uarisig suah kit təmuwa mən-ipa kəm io məmə netəm Isrel koatol anion noa kit məmə okotohamnu, kən nikik təht məmə təwir məmə ekahl-ipinə kəm ik. Enən-ipən rəkis kəm netəm əh itəm koatol timəht kəm in məmə okotimnə kən-ipinə kəm ik nat tərət min itəm koatəplan-pən lan. Inəh namnu rəhak nəghatən.”^x

³¹ Kən mopael min kəmotol əm məmə inu ne etəm tərəmərə elat təmən mihin. Kəmotiləs Pol motuwın e taon əh Antipatris lapin. ³² Kən lawigin, mopael min itəm kəmotaiu e hos min, ilat əm kotiləs Pol motuwın. Kən mopael neen min kəmotitəlig-pa iməlat ikin. ³³ Mopael min əh kəmotiləs motuwın əpəh Sisaria, kən motiləs-ipən naoa kəm etəm-iasol əh Filiks, kən motələhəu-pən Pol e nelmin. ³⁴ Nian kapman u təmafin naoa, kən mətəpəh o Pol məmə, “?Ik etəm hiə?” Kən nian təməto məmə Pol in etəm Silisia, ³⁵ in təmən məmə, “Nian netəmim okotuwa kən-iarəp natimnat itəm koatəplan-pən əh lam, io ekən kot otəpələh o nətəligən u rəham, kən io ekakil.” Kən mən-ipən kəm rəhan mopael min məmə okotiləs-ipən Pol e nimə rəha kapman rəha Rom itəm Kig Herot Asol təmiləkin aupən, motaskəlim əh-ikin.

Pol təmətul aupən e Filiks e kot

24 ¹ Nian faif tinuwın rəkis, kən pris asol agin, nərgin u Ananaeas, təmuwın Sisaria ilat netəm-iasol min neen rəha Isrel ne ienatig e lou,^y nərgin u Tetalas. Nian kəmotiet-pa, kən motuwın kətul e niganəmti Filiks kən motən-iarəp nəghatən min itəm nikilat təht məmə Pol təmöl təsətuatipən. ² Kən kəmotəun-in Pol məmə otuwa imə e nəghatən, kən Tetalas tatən-ipən nəghatən min rəhalat kəm Filiks məmə, “Etəm-iasol. Ekotisiai-in pik ik məto-inu ik ilis pahrien. Kən nolən rəham o nəmikən itimat in tatətuatip wir. Imatimat ikin təməməlinu nuwəh rəkis

v 23:27 Wək 21:30-33; 22:25-27 w 23:28 Wək 22:30 x 23:30 Wək 23:16-23; 24:1-9 y 24:1 Ienatig e lou in suah kit itəm titun wir lou matəghat e kot.

mətoarus-pa u-roiu. Kən ik nəmæg-ətuatip-in rəkis nolən u ikin-u məmə otol nəmegəhən ne natigən rəhatimat təwir. ³Kən nian rafin kitat koatəto təwir o natimnat min əh, kən ekotənwiwi pik ik ron. ⁴Esotolkeikeən məmə ekaskəlim pik ik, məto ekətapəh ron ik məmə onakasəkitun itimat mətəlig-in wir-tu nəghatən əkuəkir u rəhatimat.

⁵“Itimat emotəplan rəkis məmə suah əh in etəm tərət kit. In nəukəti nərətən tərət e ikin min e nitən min. In tatol itimat netəm Isrel ekotərgəhəu pik, kən etəm-iasol rəha netəm koatuarisig-in suah ilouin etəm Nasaret.^z ⁶Kən in mətalkut məmə otol Nimə Rəha Uhgın tamkimik e niganəmti Uhgın, kən ekotaskəlim.^a ^{7b} ⁸Kən okəmə nakətapəh ron, nəkitun nətoən nəghatən min u tiet e nohlin itəm iatən-ipinə kəm ik.”

⁹Kən netəm Isrel kəmotegəhən e nəghatən rəha loea əh moatən məmə, “Nəghatən min rafin əh, in nīpahrienən.”

Pol təmuhalpin nəghatən

¹⁰Kən Filiks torin-pən rəhn-kapə kəm Pol məmə otəghat. Kən Pol təghat məmə, “Etəm-iasol Filiks. Io ekitun wir məmə ik nəmatakil e kot netəm u ikin-u imatimat ikin e nup tərət rəkis. Kən tol nəhlan nīkik tagien məmə ekən-iarəp nəwtain nəghatən rəhak kəm ik. ¹¹Io emuwın Jerusalem minos əm nian tuelef əm məmə ekuwın məfak. Kən ik nəkitun natətapəh-inən nat u məmə in nīpahrienən o neiuəən. ¹²Netəm u koatətu-pa nəghatən u lak, kəsotəplanən ne məmə ekuərgəhəu itimlau suah kit əpəh e Nimə Rəha Uhgın. Kən məsotəplanən məmə iatol netəmim koatərgəhəu əpəh e nimə rəha nuəfiminən rəha netəm Isrel, o ikin min əpəh e taon. !Kəp! ¹³Kən okol təsəgətun ətuatipən kəm ik məmə nəghatən itəm koatən lak u-roiu in nīpahrienən, məto-inu in neiuəiuəən.

¹⁴“Məto ekitun nən-ipinən kəm ik məmə nīpahrienən məmə nian iatətu-pən Suatip Rəha Iesu itəm netəm Isrel kotəmə in nəfakən neiuəən, io iatəfak kəm Uhgın rəha tipitimat min, kən io iatən nīpahrienən e nəghatən min itəm kəməte e Lou rəha Moses ne nəghatən rəha ien min rəha Uhgın aupən. ¹⁵Io iatələhəu-pən əm rəhak nətəligən kəm Uhgın məmə in otol kəm netəm kəmotimis məmə okotəmegəh min, netəm u kotətuatip ne netəm kəsotətuatipən. Inu nətəligən kitiəh əm itəm nīkilat tatəht.^c ¹⁶Məto-inu tol nəhlan, kən etalkut pik məmə ekol nat naka itəm io ekitun məmə tətəuatip e niganəmti Uhgın ne netəmim.

z 24:5 Wək 17:6 **a 24:6** Wək 21:28-30 **b 24:6-8** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəməte e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpin nəghatən u matən məmə, “Kən emotən məmə ekotətu-pən nəghatən kit lan e kot e nolən rəha Lou rəhatimat. ⁷ Məto Lisias itəm tərəmərə e mopaél min, təmiləs nəlugi nənən rəhatimat, kən ilat rəhan netəmim kəmotəuw rəkis min suah u otimat. ⁸ Kən mələhəu nənən kit məmə netəmim itəm koatəplan-pən nərətən kit e suah u, otəkəike muwa mən-ipinə kəm ik.”
c 24:15 Jon 5:28-29

¹⁷“Uarisig e nup neen itəm emiet u ikin-u Jerusalem, kən emitəlig-pa min məmә ekos мәni muwin kəm netəm imak ikin, kən mol sakrifais min әpәh e Nimә Rәha Uhgın. ¹⁸Kən nian ematol әh nat әh, kən enətuatip rәkis e niғанәmti Uhgın, kәmotәplan io әpәh e Nimә Rәha Uhgın. Kən sәnәmә itimat netәmim tәpәt, kən mәsotәrgәhәu minәn.^d ¹⁹Mәto netәм Isrel neen itәм kәmotisi-pән Esia, kәmoatәtul әh-ikin e nian әh. Kән okәмә koatos nәghatән kit tәrat lak, tәwir әm mәмә ilat okotuwa kәtul e niғанәmtim kән-iarәp. ²⁰Mәto okәмә kәpә, tәwir mәмә netәм Isrel min u itәм koatәtul ikin-u, okotән-ipinә әtuatip kәм ik nat naka itәм emol tәsahmenән e nian emәtul e niғанәmti kaonsel rәhalat. ²¹Kәmotetәhәu io o nәghatән kitih әm mәмә nian emәtul әpән-in elat, magәt әfәmәh elat mәмә, ‘Itamat nakotakil io u-roiu mәto-inu io iatән nipahrienән mәмә netәм kәmotimis okotәmegәh min.’”^e

²²Suah әh Filiks in titun wir Suatip Rәha Iesu. Kән tәmahtosig-in nәghatән әh mәмә, “Nian Lisias u etәм tәрәmәrә e mopael min otiet-pa ikin-u, kән epanos-ipinә nәghatән e nәpәlәhән u-roiu.”^f ²³Kән Filiks tәmән-ipән kәм etәм tәpәt e mopael min mәмә okoatehm wir Pol kән tәmegәhan-in rәhan min mәмә kotitun nosән natimnat itәм in tolkeike motuwa kәм in.

Pol tәmәghat kәм Filiks ne rәhan pәtan

²⁴Kән uarisig e nian neen, Filiks tәmit rәhan pәtan Trusila muwa u noanol kit rәha Isrel. Kән Filiks tән-ipән kәм ilat mәмә okotit Pol motuwa-tu tәtul әpән in. Kән nian Pol tәmuwa, kән matәghat kәм ilau matән-ipән nolән min rәha nahatәtәән e Kristo Iesu. ²⁵Kән Pol tәmatән-iarәp rәhan nipәgnәmtin min kәм ilau mәмә otiuw rәhalau nәtәligән. Kән nian in tәmәghat e nolән rәha nәmegәhән itәм tәtuatip, ne nolән itәм suah kit tatәrәmәrә e rәhan nәtәligән ne nolән min, ne nian Uhgın otakil netәmim lan, kән Filiks tәmәgin tәmәgin kән mән mәмә, “Tinahmen. Iet әh. Okәмә ekos nian kit min, kән panaun-in min ik.” ²⁶Kән nian tәpәt tātән-ipән mәмә Pol otuwa matuәghat, mәto-inu in tolkeike mәмә otәto Pol, mәto nat kit min, nikin tәht mәмә okәмә naka Pol otos-ipән мәni neen kәм in pәs in tәhl-iarәp.

²⁷Kән nian tinos nup kәiu, Filiks tәmeiuaiu e kapman, kән suah kit nәrgin u Posias Festas tәmos nәmeen. Mәto Filiks tәmapәs Pol tәtatig әm e kalapus mәмә otol niki netәм Isrel tәtagien.

Pol tәmәtapәh mәмә otәplan Sisa

25 ¹Nian Festas tәmol kapman minos әm nian kisil, kән miet Sisaria muwin әpәh Jerusalem. ²Ikin әh, pris asol min ne netәм-iasol

min rəha Isrel kəmotən-ipən kəm Festas nakilən rəhalat e natimnat neen itəm nikilat təht məmə Pol təmöl təsətuatipən.^g ³Kəmotətapəh məmə Festas otol nəwialat, kən motolkeike məmə otahl-ipən Pol titəlig-pən əpəh Jerusalem, məto-inu ilat kəmotol anion noa kit məmə okotohamnu Pol e suatip.^h ⁴Məto Festas təmə, “Pol otətətig əm e kalapus əpəh Sisaria. Kən otəsuwəhən, ekitəlig-pən əh-ikin. ⁵Kən rəhatəmat neen netəm-iasol okotəkəike motətəu-pa io ekotuwin Sisaria, kən okəmə Pol təmöl nat kit təsahmenən, kən okotətəu-pa kəm io.”

⁶Kən Festas təmatig mos nian eit o ten ilat min ilat, kən mitəlig muwin əpəh Sisaria. Kən kəmən lawigin, tahl-ipən nəghatən məmə okit Pol ka, tətul e kot, kən muwin məpələh e jea itəm etəm tətakil nəghatən tətəpələh ikin. ⁷Nian Pol təmuwa imə, netəm Isrel itəm kəmotisi-pən Jerusalem kəmotətul kitəlau in moatən-iarəp nəghatən əskasik neen e Pol, məto suatip tikə itəm otəgətun rəhalat nəghatən məmə koatən pahrien.ⁱ ⁸Kən Pol təmuhəlpin nəghatən rəhalat məmə, “Esolən nat kit tərət e Lou rəha netəm Isrel, ne Nimə Rəha Uhgın, ne Sisa u tərəmərə e ikin min.”

⁹Məto Festas tolkeike məmə otol niki netəm Isrel tagien kən mətəpəh o Pol məmə, “?Nikim tagien məmə onəkuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikin makil rəham nəghatən e nənən min u?”

¹⁰Kən Pol təmə, “Io iatətul e kot rəha Rom, itəm rəhan etəm-iasol in Sisa. Kən tətəuətəp məmə onakakil nəghatən ikin rəhak. Kən ik nəkitun rəkis məmə esolən nat kit tərət e netəm Isrel. ¹¹Okəmə emətəgəhl lou o emol nat kit tərət məmə ekimis ron, kən okol esətəpəhən kəm ik məmə, nakiləs-irəkis io o nat əh. Məto okəmə nənən min əh koatən lak kəsotətəuətəpən, kən suah kit tikə məmə otos-ipən io e nelmilat. Məto ekolkeike əm məmə Sisa in otakil nənən min u itəm koatən lak.”

¹²Kən Festas təməghat e nənən əh məsin ilat rəhan min netəmim itəm kotakil nəghatən. Kən uarisig tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəmən məmə nakolkeike məmə onəkuwin məplan Sisa o nəghatən u rəham. Kən təwir əm. Ik onəkuwin məplan Sisa.”

Pol təmətul aupən e Kig Akripa 2

¹³Nian neen min təmuwa muwin, kən Kig Akripa ne winin nərgin u Pernis, ilau kəmuəa Sisaria məmə okuəplan Festas muən təwir kəm in. ¹⁴Kən nian kəmuatig ikin əh nian neen, kən Festas tən-ipən kəm kig natimnat neen itəm katən e Pol. In təmən məmə, “Suah kit u ikin-u e kalapus, itəm Filiks təmiləs-ipən.^j ¹⁵Nian emuwin Jerusalem, kən pris asol min ne netəm-iasol rəha Isrel kəmotən-iarəp nipəgnəmtin neen lan məmə tatol təsətuatipən motətəpəh məmə ekən-iarəp məmə in təmöl

tərat kən otos nalpinən ron. ¹⁶Məto emən-ipən kəm ilat məmə, ‘Itimat netəm Rom sənəmə nolən u rəhatimat məmə okotegəhan-in əm etəmim tuwin e nelmi netəmim itəm koatən məmə təmol nat kit təsətuatipən. Məto təkəike mətul aupən-in ilat muhalpən rəhalat nəghatən itəm katətu-pən lan.’ ¹⁷Kən nian netəm Isrel min əh kəmotuwa, eməsiuw-pən minən, məto kəmən lawigin əm, kən ekotuwin kəpələh e nimə kot kən motaun-in min Pol məmə otuwa mətul aupən. ¹⁸Nian rəhan tikimir min kəmotətul motəghat, məto kəsotənən məmə təmol nat naka tərat itəm nīkik təmatəht məmə okotən mihin. ¹⁹Ilət kəmoatən-iarəp əm nərgəhəuən kit rəhalat e nəfakən rəhalat, kən moatən nənən e etəm təmimis kit, nərgin u Iesu, itəm Pol tatən məmə suah əh tatəmegəh. ²⁰E natimnat min əh, io esitun wirən nənən lan məsin, kən mol ekətapəh o Pol məmə, ‘?Tahro, nīkim tagien məmə nakuwin Jerusalem? ?Pəs ekimnə ikin makil nənən min itəm katən lam?’ ²¹Məto Pol təməsegəhanən, kən mətapəh məmə ekahl-ipən in Rom kəm Sisa, pəs in otakil nənən min əh itəm katən lan. Kən emən-ipən məmə rəhak netəmim okoatehm wir mətoarus ekehm suatip kit, kən panahl-ipən tuwin məplan Sisa.”

²²Kən Kig Akripa təmən kəm Festas məmə, “Io min iakolkeike məmə ekəto nəghatən rəha suah əh.” Kən Festas təmə, “Təwir əm. Olawig nakəto rəhan nəghatən.”

²³Kəmən lawigin, kən Kig Akripa ne Pernis kəmuea e nimə kot, kən netəm-iasol itəm koatəməmə e mopaél min, ne netəm-iasol pik min e taon əh Sisaria kəmotuwa, kən kəmotol nolən asol min rəha nisaiiən. Kən Festas tahl-ipən rəhan mopaél min məmə okotuwin motiləs Pol motuwa. ²⁴Kən Festas təmə, “Kig Akripa ne itəmat rafin itəm nakoatəpələh u ikin-u roiu. Suah u itəm tatətul aupən-in itəmat, netəm Isrel u ikin-u ne Jerusalem koatəghat kəm io ron nian rafin. Nian rafin kotagət əskasik lak məmə təsəwirən məmə ekegəhan-in suah əh tətətig, məto təkəike mīmīs. ²⁵Məto io esəplanən nat tərat kit lan ne, itəm ekol nalpinən kəm in e nīmīsən. Məto nian in təmətapəh məmə otuwin məplan Sisa əpəh Rom, kən nīkik təht məmə ekegəhan-in. ²⁶Məto esosən nəghatən ətuatip kit ne e nat u məmə ekəte naoa lan mahl-ipən kəm Sisa. Kən tol nəhlan, ekiləs muwa məmə otətul aupən e niganəmtim, Kig Akripa, ne itəmat rafin. Iakolkeike məmə ik onakehm min-tu kən mitun natimnat min əh, kən nian kilau okuəplan natimnat rafin min əh, pəs ekitun nətəən naoa lan kit mahl-ipən kəm Sisa. ²⁷Ekitun məmə təsətuatipən məmə ekahl-ipən etəm tatol kalapus kit kəm Sisa, kən məsən-ipən ətuatipən kəm in məmə nat naka təmol tərat.”

Pol təməghat e niganəmti Kig Akripa

26 ¹Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Pol məmə, “Ik nəkitun nənən nəwtain nəghatən əh itəm katən lam.” Kən Pol təmīləs-ipər

nelmin mefətutu ilat lan, kən muhalpin rəhalat nəghatən mən məmә,
²“Kig Akripa. Nīkik tagien pīk agin roiu mēmә ekətul e niganəmtim, kən
 mən-iarəp rafin nənən min itəm netəm Isrel koatətu-pa lak. ³Nīkik tagien
 mətō-inu ik nəkitun wir nolən min e kastom rəha netəm Isrel e natimnat
 min itəm ilat koatəghat pīk ron. Kən awi, okol nakətəlig-in mətig-tu
 rəhak nəghatən.

⁴“Netəm Isrel rafin kotitun natimnat rafin e rəhak nəmegəhən mēmә
 tahro nulan e rəhak natigən, nian ematəkəku e nətuounən imak ikin e
 rəhak nəptən, mətōarus-pa uarisig emuwīn Jerusalem. ⁵Netəm əh kotitun
 io nuwəh rəkis, kən okəmә nīkilat tagien, kotitun nənən mēmә io Fārisi
 kit nian ematəkəku rəkis mətōarus-pa u-roiu. Kən netəm əh Fārisi min,
 ilat koatətu-pən wir agin Lou rəha nəfakən rəha netəm Isrel, mārəkis-
 in netəmim rafin.^k ⁶Kən roiu u, iatətul ikin-u mēmә ik onakakil rəhak
 nəghatən min mətō-inu io iatələhəu-pən rəhak nətəligən e nəniəkisən
 itəm Uhgīn təmol aupən ilat tīpītimat min. ⁷Nəniəkisən u kitīəh əm itəm
 netəm tuelef noanol min rəhatimat itəm kəmoatəfak kəm Uhgīn lapīn ne
 e nərauiəgən mēmә okotos. ?Kig Akripa, iatələhəu-pən nətəligən rəhak
 nəhlan, mətō tahro netəm Isrel min u koatən-ipən nəghatən min əh lak?^l
⁸?Tahro tiəkis pīk otəmat o nənən nīpahrienən mēmә Uhgīn titun nolən
 etəm təmimīs təmegəh min?

⁹“Aupən, io min eməplan mēmә tətuatip mēmә ekol natimnat tēpət pəs
 mārəkīn suah Iesu, etəm Nasaret.^m ¹⁰Nat əh inəh ematol əpəh Jerusalem.
 Pris asol min kəmotegəhan-in io kən ekəmki-pən netəmim tēpət rəha
 Iesu e kalapus. Kən nian kəmakil ilat e kot, kən kohamnu ilat, kən io
 emegəhan mēmә in nat təwir agin kit. ¹¹Nian tēpət iatuwīn e nīmә rəha
 nuəfiminən rəha netəm Isrel matol nalpīnən kəm ilat matol mēmә ilat
 okotən rat Iesu. Nīkik təmətahmә pīk ematetəhau ilat, kən matitəp ilat
 nian rafin. Kən kotagīm kan e taon isəu min ikin pisin pisin min, mətō
 ematitəp əh ilat.”

Pol təmən-iarəp rəhan nuwamən o Iesu

(Wək 9:1-19; 22:6-16)

¹²Kən Pol təməkəike matən mēmә, “Nian kit ematuwīn əpəh Tamaskes
 mēmә ekol nat əh. Pris asol min koategəhan-in io, kən motən əskasik kəm
 io mēmә ekəike mol. ¹³Kig Akripa, e nīlugi nian, ematuwīn e suatip, kən
 məplan nəhag-əhagən kit təmisi-pən e neai muwa masiəgəpīn io ne netəm
 koatuarisig-in io. Nəgəhagən əh, tātuəp taprəkis-in mītgar. ¹⁴Kən emotiet
 e nəptən motətō nəwian kit təmisi-pər e neai matəghat kəm io e nəghatən
 Isrel mēmә, ‘!Sol! !Sol! ?Tahro nakatol tərət pīk kəm io nulan? Nolən əh
 in tatərəkīn atip əm ik. Ik nakatoh rəhak nalpəkəuən, kən nakahmen e

kau itəm kəmaru e niḡ kəməgət tasilə lan, məto in tatol wael, kən niḡ tāməha mətaru, kən matol nahməən asol atip əm kəm in.’¹⁵ Kən ekətapəh ron məmə, ‘?Məto Iərəmərə, ik pah un?’

Kən Iərəmərə tən-ipa kəm io məmə, ‘Io Iesu itəm nakatol tərət lan.¹⁶ Məto ətul. Emitəpun rəkis ik məmə ik rəhak etəmim. Kən onakən-iarəp kəm netəmim rafin natimnat itəm nəməplan u-roiu, ne natimnat itəm epanol, ik nəkəplan.¹⁷ Oekiləs-irəkis ik e nelmi netəm Isrel ne nelmi Iaihlua min itəm io ekahl-ipən ik məmə onəkuwin mən-iarəp io kəm ilat.¹⁸ Onəkəike merəh e niganəmtilat məmə okotəuhlin ilat motiet e napinəpən motuwa e nəhag-əhagən. Kən motiet e nəsanənən rəha iərmis motuwa o Uhgīn. Kən Uhgīn otafəl rəhalat nolən rat min, məto-inu kəmotən nīpahrienən e nəghatən itəm iatən. Kən ilat okotuwa iməlat ikin ilat netəm u Uhgīn tinəmitəpun rəkis ilat.’ⁿ

Pol təmən rəhan wək

¹⁹ Kən Pol təkəkəike matən məmə, “Kig, io iatol natimnat itəm Uhgīn təmən kəm io e nat kit tahmen e napilairən.²⁰ Io iatən-iarəp rəhan nəghatən emətuoun əpəh Tamaskes, kən uarisig u ekuwin matən-iarəp əpəh Jerusalem, ne ikin min e nitən Jutia, ne ima netəm ikin min rafin u Iaihlua min. Kən matən-iarəp kəm ilat məmə okotəkəike kəuhlin ilat e rəhalat nolən rat min motahatətə e Uhgīn, kən motol natimnat itəm tatəgətun məmə kəmotəuhlin pahrien ilat.²¹ Məto-inu o nat əh, kən netəm Isrel kotiləs io əpəh e Nimə Rəha Uhgīn motolkeike məmə okotohamnu io.

²² Məto Uhgīn tətəsitu lak nian rafin mol iatətul ikin-u-roiu matən kəm netəm u ləhau, ne netəm koatos nərəmərəən, nat naka itəm eməplan, kən matən əm natimnat itəm Moses ne ien min rəha Uhgīn kəmoatən məmə otəpanol mihin.²³ Kəmotən məmə Kristo əh itəm Uhgīn təmən məmə otahl-ipa, in otəto nahməən e nīpətin kən panimis. Kən meto inu in otətuoun məmegəh min e nimisən, kən otəgətun nəhag-əhagən kəm netəm Isrel ne Iaihlua min, məmə nəhag-əhagən u in suatip itəm Uhgīn otosmegəh ilat.”^o

Pol təmalkut məmə Kig Akripa otitun Iesu

²⁴ Nian Pol təmatəghat əh, Festas təmagət əfəməh lan məmə, “!Pol ik ninətalməl! !Rəham nitunən tinəfəməh pīk agin, kən roiu əh rəhm-kapə natitəlau!”

²⁵ Məto Pol tən-ipən kəm in məmə, “Etəm-iasol rəhak Festas, io esalmələn. Nəghatən min u iatən, kotəuatip əm, kən ilat nīpahrienən.²⁶ Io ekitun nəghat ətuatipən kəm kig, kən okul esaulisən məto-inu

ekitun mēmā in titun rəkis natimnat min u. Ekitun mēmā in tēmos rafin nēghatēn min əh, kən sənēmā in nat kit itəm kəmōl anion-pən huə kit təkəku ikin. ²⁷?Kig Akripa, tahrō? ?Nakotēn nīpahrienən e nēghatēn itəm ien min rəha Uhgīn kəmōtōtē? Ekitun mēmā ik nakatēn nīpahrienən elat.”

²⁸Metō kig tən-ipən kəm Pol mēmā, “?Nikim təht mēmā e nian əkuəkīr əm huə roiu, nəkitun niuw-pamən io mēmā io ekuwa Kristin kit?”

²⁹Məto Pol tēmā, “Nat əpnāpīn əm mēmā in nian əkuəkīr o in nian əfəmāh, iatəfak-pən kəm Uhgīn mēmā sənēmā ik pīsīn əm, mətō netəmim rafin itəm kəmōtōtō rəhak nēghatēn roiu, Uhgīn otosmegəh ilat, kən mēmā otahmen lak, mətō sen əm u itəm kəmālis io lan, esolkeikeən mēmā okəlīs itəmat lan.”

³⁰Kən Kig tēmətul ilat kapman u Festas, ne Pernis, ne netəmim rafin itəm koatəpələh, ³¹kən motiet, moatən-ipən kəm ilat min mēmā, “Suah əh təsōlən nat kit tərāt mēmā in otimis ron o muwīn e kalapus ron.”

³²Kən Kig Akripa tən-ipən kəm Festas mēmā, “Nəkitun nahl-iarəpən suah əh, mətō in əmun in tolkeike mēmā Sisa otakil rəhan nēghatēn.”

Mopael min kəmotit Pol motuwīn Rom

27 ¹Nian kəmōteghān mēmā oekotuwīn Itali, kəmōtələhəu-pən Pol ne netəm koatol kalapus neen min e nelmī etəm-iasol kit rəha mopael min, nərgīn u Julias. In tatərəmərə e mopael wan-hanrit. In e mopael u katən mēmā, “Mopael Rəha Sisa.” ²Kən nego kit tēmiet əpəh Atramitiām matuwa, kən minatig mēmā otitələg-pən min əpəh Esia, kən ekotuwīn lan. Kən etəm Masetonia kit tēmətəu-pa itimat, nərgīn u Aristakas, in etəm Tesalonaeka.^p ³Kən lawigin ekotiet-pa Saeton. Kən Julias təmatol təwir kəm Pol, kən megəhan in mēmā otuwar muwīn məplan rəhan neen netəmim itəm titun ilat. Kən ilat kəmōatehm wir Pol.

⁴Kən ekotiet min ikin əh, kən nīmətāg tatiləs itimat, kən motitələu e nikali nitən əh Saepras itəm nitəhəi təməlinu ikin. ⁵Kən emotaiu ihluə e Silisia ne Pamfilia, kən motiet-pa Lisia e taon Maera. ⁶Ikin əh, etəm tərəmərə mopael min təmuwīn məplan nego kit itəm tēmiet Aleksantria matuwīn Itali. Kən təmki-pən itimat lan.

⁷Kən emotiet min, mətō e nian tēpət nego əh tətaiu mətig əm. Emotalkut māsīn mēmā ekotətoarus taon Nitas, kən emotuwa iuəhkīr, mətō tiəkis, mətō-inu ioatiləs pīkən nīmətāg, kən okol esotaiuən motuwīn təhmin. Kən ekotaiu e nikalin pis ikin mēmā ekotuwīn Krit. Emotitələu e poen asol əh nərgīn u Salmone. Kən motitələu e nəwtain nəptən əh, ⁸emotaiu ipar ipar əm, mətō tiəkis əh. Kən ekotuwa motiet-pa e ikin kit katən mēmā, Pasis Wir, iuəhkīr o taon əh Lasea.

⁹Məto-inu emotərəkin əm nian wir tepət təmuwa muwin, kən nian wir o nuwinən e nego tinol namnun, kən otəsuwəhən əh-roiu, nian rəha niमित, kən itəhəi tərət. Nian asol rəha netəm Isrel u katən məmə, Nian Rəha Nafələn Təfagə, tinuwa rəkis minuwın e məwig Oktopa. Kən Pol təməghat məmə okoatəto wir ilat, matən məmə, ¹⁰“Piak min. Iatəplan məmə okotatig e nərətən tepət e naliwəkən u rəhatat. Tımətig əm məmə itəhəi otərəkin kako min u, ne nego u, kən okəmə naka kitat min okotimis.” ¹¹Məto etəm-iasol rəha mopael min tatətəlig-in pik etəm tatiləs nego ne etəm-iasol rəha nego. Kən məsətəlig-in pikən nəghatən rəha Pol. ¹²Kən pasis əh təsəwir pikən məmə nego otətul ikin e nian rəha nətəpən məto-inu nian əh, in nian nitəhəi tatəsəsau pik lan. Kən ilat tepət kotən məmə təwir məmə okotiet. Nikilat təməht məmə okotuwın əpəh e pasis əh Finiks motəhluəig ikin. Pasis əh in pasis kit əpəh Krit itəm təmol nohlin kəiu, kit tatuag-pən e nəwtain pəhap ikin, kən kit tatuag-pən nəwtain pis ikin. Kən nego titun nəməhlən ikin e nian rəha nəsəsəuən.

Nimətag asol təmoh ilat

¹³Kən nimətag wir kit tinatısi-pis matelel nat, kən netəm e nego, nikilat təht məmə nimətag əh inəh kotolkeike məmə okotaiu lan. Kən motəmə pəs okotiet. Kən motiuw-pər iagke, motiuw niuwən, kən motiet. Emotaiu ipar ipar əm e nitən əh Krit. ¹⁴Məto təsuwəhən, nimətag asol kit tinatuwa min, nərgin u, Luətuəmlae, tısi-pən e nəptən apon, ¹⁵minatiləs itimat, minatoh nego. Kən nego tinəruru naiuən miləs pikən nimətag, kən ekotapəs naiuən moatətəlig-in əm nimətag tatiləs itimat.

¹⁶Emotuwın-pa Koata ikin e nikalin pis ikin. Ikin əh emotəhluəig ikin məsin, kən motalkut məmə ekotiuw-pər pot rəha nego un. Kən netəm koatol wək e nego, nahgilat təkikə o niləs-ipərən pot. ¹⁷Kən motəmki-pən təulə neen e nəwtain nego ləhau ikin, kən kietain tiəkis məmə otaskəlim nego. Ilat kəmotəgin məto-inu ihluə e Lipia, sənəmə lokamnım pik, kən nikilat təht məmə nego otiləs pikən niməkləkil ikin əh. Kən kəmotiuw-iəhau niuwən rəhalat, kən motapəs əm nimətag tiləs nego matuwın. ¹⁸Kəmən lawigin kən nimətag tatol əm nulan, kən kəmotəmki-arəp kako neen e nego. ¹⁹Kəmən lawigin min, kəmotəmki-arəp natimnat min katol wək lan e nego tahmen e təulə ne neen min. ²⁰Kən nian tepət eməsotəplanən mitgar ne məhau min lapin. Kən nimətag təmatol əm nulan nikitimat təht məmə okol esotəmegəh minən.

²¹Nian eməsotəgwənən o nian tepət məsin, kən Pol tətul əpən-in itimat mən məmə, “Nəman. Okol nəmotətəlig-in io, ko kəməsotietən Krit, kən okol kəsotatigən e nərətən u kən məsotərəkinən natimnat tepət. ²²Məto roiu ekən-ipinə kəm itəmat məmə əsotəginən. Okol kitat kit ikin-u təsimisən, məto nego əm otərat. ²³Nagelo kit rəha Uhgın rəhak itəm iatəfak kəm in təmən-ipa nəghatən u kəm io ehnaipən məmə, ²⁴Pol.

Əsəginən. Onəkəike muwin mətul e niganəmti Sisa əpəh Rom. Məto-inu Uhgın təwir, kən nikin tagien məmə otosmegəh netəm u ilat min ik itəm noatasuəh e nego.²⁵ Kən Piak min, əsotəginən. Io etahatətə e Uhgın məmə natimnat min rafin otol əm məmə inu ne nagelo təmən-ipa mihin kəm io. ²⁶Məto nimətag otıləs-ipar kitat əpəh e nəptən əkəku kit.”^r

Nitəhəi təmiləs-ipar nego

²⁷Tinos nian ilat rafin fotin, kən lapin lan nimətag tıləs nego muwin əpəh e nitəhəi asol Metiterenian. Kən e nalugi nian lapin, netəm koatol wək e nego, nikelat təht məmə enoatuwa iuəhkir o nəptən kit. ²⁸Kən kəmotətu-pən nat figəm kit əpəh e nıpəgnəmti təulə kəhlman-əhlman teiuaiu məmə okotehm-tu məmə lokamnim o lokipar. Kən kəmotəplan məmə tahmen e negopagən tate-sepin ilat rafin. Kən motaiu məsin min u kotəhlman-əhlman min, məto tinahmen e negopagən ilat rafin tuente-eit əm. ²⁹Kən netəm koatol wək e nego kəmotəgin məmə nego otıləs pikən kəpiel, kən motəmki-arəp iagke kuwit əpəh uarisig moatəfak məmə otian uəhəi əm. ³⁰Kən netəm koatol wək e nego kəmotalkut məmə okotuwar kəgim, kən motıləs-iəhau pot rəha nego moteiuə məmə okotuwın əpəh e nəhlin nego kəmki-arəp min iagke neen. ³¹Məto Pol təmən-ipən kəm etəm tərəmərə e mopael min ne mopael min məmə, “Okəmə netəm əh kəsotəpələhən u ikin-u e nego, okol Uhgın təsosmegəhən itəmat.” ³²Kən mopael min kəmotətətip təulə, kən pot tiet-pən itəhəi.

³³Tinuwa iuəhkir əm o nianən, kən Pol təmuəh nikelat məmə okotəkəike kəgwən. Təmən məmə, “E nian ilat rafin fotin nəmoatəpələh əm moategəs məsotunən nat kit. ³⁴Kən roiu iatən-ipinə məmə onəkotəkəike kun nat kit məmə onəkotəsanən. Kitat rafin okotəmegəh. Suah kit otəsətigən e nəratən.” ³⁵Kən Pol təməmik pıret, kən mətul əupən-in elat məfak-pən ron kəm Uhgın, kən məmkas mun. ³⁶Kən nikelat təməwır minoatos nəgwənən minoatun. ³⁷Itimat rafin tu-hanrit-sepinte-sikis e nego. ³⁸Nian ilat rafin kəmotəgwən rəkis, kən motəmik pak flaoa min kəmki-arəp e nego məmə nego otoigoig.

Nego təmiləs niməkləkil

³⁹Kən nian təmian, netəm koatol wək e nego kəmotəplan məmə enotuwa iuəhkir o nəptən əkəku kit, məto kotəruru məmə nəptən naka. Kən motəplan pasis kit u niməkləkil kit əh-ikin. Kən nikelat təht məmə okotıləs-ipar nego əh-ikin. ⁴⁰Kən kəmotətətip təulə e iagke min kəpəs ilat kotamnim itəhəi. Kən motikis rəkis təulə min itəm kəməlis ətain nuwəə asol min lan ikin katıləs nego ikin. Kən motiuw-pər niuwən əpəh əupən məmə nimətag otıləs nego muwar. ⁴¹Məto ikin əh lokipar məsin,

kən nohli nego tamaru niməkləkil, nego təməruru nəloalən. Kən nitəhəi tinatəhap-əhap naunisin nego.

⁴²Kən mopael min kinoatan məmə okotohamnu netəm koatol kalapus u nego tatəmik ilat mətə neen kotagim. ⁴³Məto Julias u tərəmərə elat tolkeike məmə otosmegəh Pol kən mən-iəhau məmə okəsotolən nat əh koatən. Kən mən-ipən kəm netəm u kotitun neaiən məmə okotətəpən paupən əpəh itəhəi, moteai par. ⁴⁴Kən mən-ipən kəm ilat rafin əh-ikin məmə okotəmik nimismisi timpa ne nəwtain nego min itəm nitəhəi tətəhap-əhap moteai lan. Emotol nəhlan kən motuwar rafin, suah kit təsəmisən.

Pol əpəh e nəptən əh Malta

28 ¹Nian emotuwar, kən itimat rafin ekotəsənən əm, kən panotəto uarisig məmə nəptən əh, nərgin u Malta. ²Netəm ikin əh kəmotəwir pik otimat. Kən e nian əh nuhuən təmatəfik, nətəpən tərət. Kən kotahl nigəm asol kit məmə otəhg itimat.^s ³Kən Pol təmea-pən o nig neen itəm kəmərgətəin məmə otəmki-pən e nigəm. Əmun sineik kit itəm tus itəm katimis, təgin nahgi nigəm miet məkul-pən e nelmi Pol matus. ⁴Netəm ikin əh kəmotəplan sineik tatəkul-pən e nelmi Pol, kən moatən kəm ilat min məmə, “Okəm-naka suah u in iol təfagə kit iohamnu itəm. Təməsimisən əpəh itəhəi, məto uhgin u nərgin u Nalpinən otəsegəhan-inən məmə otəmegəh.”

⁵Məto Pol təmorautin-pən sineik əpəh e nigəm məsolən ne məmə sineik təmus otəto nahməən.^t ⁶Netəmin nikilat təht məmə nīpəti Pol otasis o otəsuwəhən əh-roiu, tisi-pər morin mimis. Kəmoatəpələh kətəlkəlik ron roe, məto təsolən nat kit ne. Kən nikilat təməuhlin kən məht məmə okəm-naka suah u in uhgin kit.^u

⁷Ikin əh sənəmə isəu o nəptən rəha suah kit, nərgin u Puplias, itəm tətərəmərə e netəm ikin əh. Təməmik itimat ekotuwin iman ikin, kən matol təwir kəm itimat. Kən ekotatig iman ikin kos nian kisil. ⁸Kən əmun tata rəha suah apon Puplias, tinatimis matətəp-ətəp, kən mətaiu e nita. Kən Pol tuwin ron əpəh iman ikin imə, mələhəu-pən nelmin lan, məfak lan, əmun nimisən rəhan təwir min. ⁹Nian netəmin kəmotəto nat əh, kən ilat rafin e nitən un itəm koatimis kəmotuwa min o Pol. Kən Pol təfak elat kotəwir. ¹⁰Netəm ikin əh, kəmotos-ipa natimnat tərət kəm itimat. Nian enoatol əpen-əpenə məmə ekotiet, kəmotəmki-pən rafin rəhatimat natimnat ne nagwənən əpəh e nego itəm otətəsitu etimat e suatip.

Pol təmuwin Rom

¹¹Emotatig ikin əh motos məwig kisil, kən emotuwin e nego kit təmisi-pən Aleksantria matəhluaig e nəptən əh e nian rəha nətəpən. E

nohli nego əh, kəməf aupən narmi uhgin mil əh mil-mil mil, nərgilau u Kasto ne Polakis. ¹²Emotuwa əh Saerakus, kən motətul ikin kos nian kisil. ¹³Kən motiet ikin əh motuwa e taon kit min, nərgin u Retiam. Kən lawigin, nimətag iasi-pis tinatelel nat, kən ekotiet motaiu o nian kəiu, motiləs nat əpəh Puteoli. ¹⁴Ikin əh emotəplan piatat min neen əh-ikin itəm koatəfak. Kən kotətapəh məmə ekotatig itimat min ilat o wik kitəh. Kən uarisig emotaliwək əm motuwın əpəh Rom. Kən inu suatip rəhatimat itəm emotaliwək lan motiet-pa Rom.

¹⁵Kən nian piatat min itəm koatəfak əpəh Rom kəmotəto məmə emotuwın, kən kəmotuwa məmə okotəplan itimat əpəh e suatip. Kəmotuwa katəpələh əpəh Apias təmol nimə makit ikin rəhan. Ikin əh, hotel kisil əh-ikin. Kən nian Pol təməplan ilat, təmənwiwi Uhgin, kən nikin təmagien mər ilis. ¹⁶Nian emotiet-pa, kən kəpman təmegəhan-in məmə Pol otətətig pisin əm e nimə kit, pəs mopael kit tatehm.

Pol təmən-iarəp nəghatən rəha Uhgin əpəh Rom

¹⁷Tinos nian kisil, kən Pol tahl-ipən nəghatən kəm netəm-iasol min rəha Isrel məmə okotuwa o nəghatən kit. Nian kəmotuwa, kən təmən-iarəp kəm ilat məmə, “Piak min. Io eməsolən nat tərət kit e netəm imətət ikin, ne kastom rəhatat itəm tipitat min kəmotəgətun kitat lan aupən. Məto netəm Jerusalem kəmotaskəlim io kiləs-ipən io kəm netəm Rom. ¹⁸Kən netəm Rom kəmotətapəh-in nəghatən tepət ron io. Məto kəsotəplanən nəghatən kit ne məmə oekimis ron. Kən kotolkeike məmə okotahl-iarəp io.” ¹⁹Məto netəm Isrel ikin əh kəsotolkeikeən. Kən io atip əm ekətapəh məmə ekuwa ikin-u Rom mətul e kot e niğanəmti suah u Sisa, məto esənən nəghatən kit tərət e natimak min.”^w

²⁰“Məto-inu tol nəhlan, kən ekolkeike məmə ekahl-ipən nəghatən otəmat məmə ekəplan itəmat məghat lan məsin kəm itəmat. Kəməlis io e sen u məto-inu o Iosmegəh əm u, itəm kitat netəm Isrel koatən məmə otəpanuwa.”^x

²¹Kən kəmotən-ipən kəm Pol məmə, “Esotosən naoa lan kit ne itəm təmisi-pən Jutia. Kən kitat min neen kəsotisi-pənən ikin əh motos nəghatən ka məmə katən nəghatən tərət neen lam. ²²Məto ekotolkeike məmə ekotəto-tu məmə rəham nətəligən təhrol nulan. Məto-inu ekotitun məmə kinatən rat nolən rəha nəfakən u rəhatəmat əpəh ikin min rafin.”^y

²³Kən ilat kəmotos nian kit o nəghatən. Kən e nian əh, ilat tepət min netəm Isrel kəmotuwa əh Pol tətətig ikin. Kən in təməghat kəm ilat e nian apəpiə əh, matən wir kəm ilat nərəmərən Rəha Uhgin. Kən matən min Lou rəha Moses ne ien min rəha Uhgin, məmə otiuw ilat kotuwa o Iesu. ²⁴Neen kəmotəto rəhan nəghatən, motən nipahrienən lan. Məto

neen kəsotənən nīpahrienən lan. ²⁵Kən minoatərgəhəu minoatol məmə okotagim min. Məto uarisig kotiet, Pol tən-ipən nəghatən kit min kəm ilat məmə, “Nəghatən itəm Narmin Rəha Uhgīn təmos-ipən kəm ien rəha Uhgīn u Aesea məmə otən-iarəp kəm tipitat min aupən, in tətuatip əm. Uhgīn təmən kəm ien məmə,

²⁶ ‘Uwīn mən-iarəp kəm netəm əh məmə io Uhgīn iatən məmə,
 “Onəkotəto motəto motəto,
 məto okol nəsoṭitunən nian kit ne.
 Kən onəkotəplan motəplan motəplan,
 məto okol nəsoṭitunən nian kit ne.”

²⁷ In tol min-nulan məto-inu nīkilat tiniəkis rəkis.

Kəmotahṭosig-in matəlgilat ne nīganəmtilat.
 Məto okəmə kəsotolən nəhlan,
 okəm-naka kotitun nəplanən e nīganəmtilat ne motəto e matəlgilat,
 o kotitun nitunən e nīkilat,
 kən motəuhlin ilat motahatətə lak,
 kən məmə ekol ilat kotəwir min.’”^z

²⁸ Kən Pol təmə, “Onəkotəkəike kitun wir məmə Uhgīn təmol suatip u rəhan o nosmegəhən netənim. Tinuwīn rəkis o Iaihlua min. Kən netəm min əh okotətəlig-in nəghatən əh kən motən nīpahrienən lan.” ^{29 a}

³⁰ Kən e nup kəiu apīəpiə, Pol təmatətou əm nīmə əh mətatig lan. Kən nīkin tətəgien o netənim rafin itəm koatuwa moatehm. ³¹ In təməkəike matən-iarəp nərəmərəən Rəha Uhgīn, kən matəgətun əskasik ilat e namnusən təwir rəha Iərəmərə Iesu Kristo. Kən suah kit tikə məmə otən-iəhau o nən-iarəpən nəghatən əh.

z 28:27 Aes 6:9,10 **a 28:29** E kopi oas min neen rəha Niutesteman itəm kəmote e nəghatən Kris aupən, nəghatən pisin kit min əh-ikin itəm tatilpin nəghatən u matən məmə,
²⁹ “Nian Pol təmol nammun rəhan nəghatən, kən kəmotiet nətəligən rəhalat təman kitəh kitəh kən moatərgəhəu.”